

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Muzeul Digital al Romanului Românesc

revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Acest roman a fost digitizat în cadrul proiectului Muzeul Digital al Romanului Românesc 1901-1932, inițiat de Revista Transilvania, organizat de Complexul Național Muzeal ASTRA și co-finanțat de Administrația Fondului Cultural Național.

Sugestie de citare a arhivei:

Baghiu, Ștefan, Vlad Pojoga, Cosmin Borza, Andreea Coroian Goldiș, Denisa Frătean, Daiana Gârdan, Alex Goldiș, Emanuel Modoc, Iunis Minculete, David Morariu, Ovio Olaru, Teodora Susarenco, Andrei Terian, Radu Vancu, Dragoș Varga. *Muzeul Digital al Romanului Românesc: 1901-1932*. Sibiu: Complexul Național Muzeal ASTRA, 2020. https://revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932.

This novel was digitized for the project The Digital Museum of the Romanian Novel 1901-1932, initiated by Revista Transilvania, organized by ASTRA National Museum Complex and co-financed by The National Cultural Fund Administration.

Citation suggestion:

Baghiu, Ștefan, Vlad Pojoga, Cosmin Borza, Andreea Coroian Goldiș, Denisa Frătean, Daiana Gârdan, Alex Goldiș, Emanuel Modoc, Iunis Minculete, David Morariu, Ovio Olaru, Teodora Susarenco, Andrei Terian, Radu Vancu, Dragoș Varga. *The Digital Museum of the Romanian Novel: 1901-1932*. Sibiu: Complexul Național Muzeal ASTRA, 2020. https://revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932.

254186

Ion Minulescu

Și cu Rezeda

4

LIBRĂRIA „ADEVĂRUL" S.A.

Lei 5n

Muzeul Digital al Romanului Românesc
muzeulromanului.ro/mdr/1901-1932

Muzeul Digital al Romanului Românesc
http://dlib.ro/ro/id/1901-1852

91)

1998.

NU SE IMPRUMUTĂ ACASĂ

27 SEP 2012

Biblioteca Judeteana ASTRA

276824

CĂTRE CITITORI

Intâmplarea a făcut să devin posesorul acestor patru spovedanii, a căror autenticitate o dovedesc manuscrisele alăturate.

Le-am tipărit aproape textual, fiindcă mi-am dat seama că or câte corecturi aşi fi încercat să le fac, nu le-aşi fi putut da nici odată o adevărată valoare literară. Anonimii lor autori, par a nu fi citit altce-va în viaţă decât „faptele diverse" din ziare.

Un altul în locul meu, le-ar fi speculat probabil mai cu folos. Le-ar fi publicat ca produsul propriei lui imaginaţii, sau ca pe ineditele postume ale unui mare dispărut. Eu însă nu-mi revendic decât meritul de a fi încercat să le asigur mijloacele unei modeste existenţe de periferie literară.

Intâmplarea că mi le-am putut procura gratuit şi mai ales norocul că mi-au fost plătite de editura „Adevărul" mă încântă mai mult de cum le-aşi fi confecţionat eu însu-mi.

Aşi fi riscat să-mi pierd şi puţina bună reputaţie literară printre cititorii noştri.

Regret numai că aviatorul — ultimul amant al Rezedei — n'a avut timp să se spovedească

BIBLIOTECA „ASTRA"
S. F. S. U

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/marti/1907-1932

1984

și el. O spovedanie în plus, ar fi schimbat probabil și aspectul și valoarea volumului. I-ar fi mărit de-odată, tot ceiace constitue personalitatea unui așa zis volum de literatură: numărul filelor, prețul de vînzare pe piață, drepturile de autor și în cazul de față chiar titlul.

In loc de: „3 și cu Rezeda 4" *ar fi fost:* „4 și cu Rezeda 5".

Cifrele de pe copertă însă, nu au nici o importanță. Ele pot fi schimbate după bunul plac al cititorilor. Ba ceva mai mult, ele pot fi sporite la infinit cu spovedaniile tuturor anonimilor care vor avea norocul să se recunoască în spovedania Rezedei.

I. M.

254086

Muzeul Digital al Romanului Românesc

SPOVEDANIA
UNUI CANDIDAT LA SINUCIDERE

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revista transilvania (sibiu) 1901-1932

Numele meu?

De o comdată nu cred să vă interesez?

Îl veți întâlni însă, cu siguranță curând, curând, la rubrica «fapte diverse» din ziarele de mare tiraj. Va fi numele unui erou-eroul unei sinucideri din dragoste.

Și acum cred că ați ghicit cine sunt eu.. Sunt cel mai nefericit om din România întregită.

Nenorocirea mea începe propriu zis - din ziua de 23 Iunie 1926, orele 11, 25 precis, socotite bine înțeles, după meridianul Europei centrale.

În aceiași clipă, pe diferitele alte porțiuni ale globului terestru se petreceau probabil, lucruri de mai puțină importanță.

Așa bunăoară, în India, Maharajahul Capurthala, care dejunase ca de obicei în compania câtorva tineri superești, dă ordin să i se aducă faimoasa colecție de lichioruri pe care cas. Jean des Esseintes o botezase «son orgue à bouche» [vezi «A rebours» de

(Manuscrisul candidatului la sinucidere).

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr:1901-1932

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revista.universitatea.ro/mrr 1901-1932

Numele meu?...

Deocamdată, nu cred să vă intereseze...

Il veţi întâlni însă, cu siguranţă, curând, curând, la rubrica „faptelor diverse" din ziarele de mare tiraj. Va fi numele unui erou — eroul unei sinucideri din dragoste.

Şi-acum, cred că aţi ghicit cine sunt eu... Sunt cel mai nenorocit om din România întregită...

Nenorocirea mea începe — propriu zis — din ziua de 23 Iunie 1926, orele 11,25 precis, socotite bine înţeles, după meridianul Europei Centrale.

In aceiaşi clipă, pe diferitele alte porţiuni ale globului terestru, se petreceau probabil, lucruri de mai puţină importanţă.

Aşa, bunioară, în India, Maharajahul de Capurthala, care dejunase ca de obicei în compania câtorva tineri super-esteţi, da ordin să i se aducă faimoasa colecţie de licheoruri, pe care ca şi Jean des Esseintes, o botezase „son orgue à bouche" (vezi „A rebours" de

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mcr1901-1932

Huysmans). La Roma, Papa Piu XI, primea în audienţă pe cardinalul Van Rossum, prefectul Congregaţiei „De propaganda fide", care trebuia să-l pună în curent cu prozelitismul catolic în China şi în restul extremului-orient. La Paris, scriitorii Georges Courteline, François Mauriac şi Gilbert de Voisins, îşi încasau de la Creditul Lyonez, premiile acordate de Academia franceză în anul acela. La Washington, în modesta sa cameră de culcare din White House, preşedintele Coolidge, dormea profund şi obosit de jumătatea nopţii petrecute la o serbare de bine facere, unde cântase tenorul Michele Fleta, dansase sirena tropicelor, Iosephina Backer şi nu se băuse, bine înţeles, decât apă minerală... Iar pe întinderea oceanului Pacific, era linişte ca de obicei şi nu se petrecea nimic extraordinar.

La drept vorbind, pe mine, nenorocirea mă păştea de mai multă vreme. Până în ziua aceia, însă, îngerul meu păzitor, veghease tot timpul să nu mi se întâmple nimic rău. Păcat însă că protectorii cereşti te părăsesc la fel ca şi cei pământeni, adică tocmai când ai mai multă nevoe de ei. Şi de data asta, probabil că îngerul meu păzitor, galant ca orice entitate de sex masculin, cedase insistenţelor Sfintei Agripina, patroana unei modiste din strada Lipscani, cu care mă certasem chiar

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaromana.ro/mdr1901-1932

în ajunul onomasticei sale, care după cum se ştie, cade în ziua de 23 Iunie a fiecărui an.

Să povestesc însă obiectul nenorocirii mele.

* * *

De şease ani de zile, o femee necunoscută mă obseda vecinic. Persistent ca un leit-motiv vizual, chipul ei îmi turbura deopotrivă şi ochii şi mintea. De şease ani de zile, trăiam cu ochii lipiţi parcă pe acelaş ochean de panoramă în dosul căruia nu vedeam decât imagina acestei femei fatale. Proprietarul panoramei, care probabil ştia că sunt client sigur, nu voise să-mi schimbe niciodată ocheanul.

In şease ani de zile, un om poate cunoaşte intim, până la şease sute de femei. Am socotit numai câte o sută de femei pe an, deşi Martin Luther pretinde că Dumnezeu iartă omului normal „de câte trei ori pe săptămână" ceiace ar face o sută cinci zeci şi şase de ori, într'un an... E drept însă că Martin Luther nu precizează cu câte anume femei, ai voe să păcătueşti şi nu pomeneşte nimic de cazurile speciale când femeia cu care păcătueşti nu se află de faţă. Adevărul însă, este că în viaţa noastră pământeană, proporţia numerică a femeilor faţă de bărbat, trebue să fie la fel cu a gulerelor faţă de cămăşi. Cămăşile fantezie mai ales, se vând totdeauna cu câte două gulere fiecare.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

De data asta însă, cu mine trebuia să se petreacă altfel. De şease ani de zile, pe mine nu mă interesa de cât o femee, una singură şi vecinic aceiaşi. Pentru prima oară în viaţa mea, apariţia acestei femei necunoscute, mă făcea să regret că nu făcusem studii speciale de astronomie, ca să pot chilometra viteza planetelor vagabonde. Pentru mine, femeea asta era o adevărată cometă, a cărei orbită nu fusese calculată încă. Pentru acest motiv, în carnetul intimităţilor mele zilnice, data rarelor ei apariţii, era subliniată cu roşu, aşa după cum în calendarele obişnuite, se înseamnă sărbătorile bisericeşti şi marile evenimente naţionale.

O stea cu coadă însă, nu e lucru curat. Deşi sunt om cult, după cum îmi place să cred că aţi bănuit din cele spuse până aici, am rămas totuşi sclavul străvechilor credinţe populare. Probabil este o răzbunare postumă a îndepărtaţilor mei strămoşi, cu care am rupt orice legături istorice, sociale, fisiologice sau oculte... Pentru mine, aşa dar, apariţia unei comete înseamnă prevestirea sigură a unei nenorociri. Şi ideia asta fixă, mă tortura cu atât mai mult, cu cât apariţia femeii fatale, nu era reglementată de nici o raţiune avuabilă. Invizibilă tot timpul cât mă gândeam la ea, necunoscuta nu-mi eşea în cale, decât tocmai când începeam să mă mângâi cu ideia că exis-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaransilvania.ro/anr1901_1932

tenta ei nu mă mai interesează. Nu știu ce trebuia să cred. Deocamdată însă, simțeam că nu trebue să cred nimic.

Apariția ei neașteptată îmi clătina nu numai cele trei etaje ale edificiului meu fizic, dar îmi deranja chiar întregul mecanism al aparatului meu sufletesc. De câte ori o întâlneam, simțeam că ceva straniu se petrece de o potrivă și în mine și în jurul meu. Gura mi se scorojea ca un crater de vulcan stins, iar paralela 64 pe care se află București, începea să coboare vertiginos spre tropice..

In conștiința mea, femeia asta reducea imensitatea timpului și a spațiului la dimensiunile ridicole, ale unei scoici marine, în golul căreia asculți parcă de odată și urletul valurilor și cântecul Sirenelor.

Și cu toate acestea, timp de șease ani de zile, n'am încercat nici s'o cunosc, nici măcar să aflu cine ar putea fi. O voce misterioasă mi-a repetat totdeauna imperativ în ureche: „Tu nu trebue să cunoști femeia asta". Era aceiași voce, care altădată îi șoptise Jeanei d'Arc: „Du-te și scapă Franța de Englezi". Și timp de șease ani de zile, m'am mulțumit numai s'o privesc solemn și bleg, cu resemnarea unui canton de cale ferată, prin care trenurile exprese, trec fără să se oprească.

Și totuși, evenimentul profan care trebuia

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901 1932

să devină istoric, s'a produs. S'a produs însă, numai în clipa când cantonierul a înebunit subit şi cu un simplu fâlfâit de fanion roşu, a oprit trenul regal în plin Bărăgan.

In trenul acesta regal însă, nu călătoream decât eu!...

* * *

Aşa dar...

In ziua de 23 Iunie 1926, în Bucureşti era foarte cald şi pe Calea Victoriei, lume foarte multă. Trebue să ştiţi însă, că eu nu mă simt bine de cât atunci când sunt singur.

Mulţimea mă enervează fiindcă majoritatea mulţimii este prost crescută... Mă arată cu degetul pe stradă. Deşi anonim pentru toată lumea aproape, am reuşit totuş să fiu, ceiace se cheamă, o „figură populară". Nimeni însă nu mă cunoaşte cu adevărat... Nici măcar puţinii mei prieteni. Cei câţiva care au aerul că mă apreciază cu adevărat, mă umilesc. Entuziasmul lor, are parcă ceva din protocolul unui aşa zis „jour fixe" unde pe lângă un foarte bogat bufet, se mai serveşte invitaţilor şi un foarte variat program artistic. Câte-odată, se întâmplă ca cel mai interesant număr din program să fiu numai eu!... Bine înţeles că atunci, toată lumea mă aplaudă. Vreau să zic, mă tolerează ca să mă poată consuma mai uşor.

Restul mulţimii nu mă interesează. Nu simt

Muzeul Digital al Romanului Românesc
evistaarhivaonline/ro/1301-1932

nevoia să aflu nimic din ce se petrece în jurul meu. Sunt un om lipsit de ori ce fel de curiozitate. Nu citesc nici măcar ziarele de mare tiraj. Citesc numai anunțurile mortuare din gazete. E singurul lucru citibil care mă mai pune de acord cu sensibilitatea și mentalitatea așa zisei opinii publice. Un anunț mortuar te înduioșează ca o găină călcată de automobil. Eu însă, aș vrea să calc cu automobilul meu, un om — un singur om — un anume dascăl prost și ipocrit, care nu vrea să recunoască nici azi, că automobilul merge mai repede decât roaba... Pe stradă, nu salut pe nimeni, fiindcă de obicei, nu am noroc să întâlnesc pe nimeni care să-mi poată dovedi că este cineva, iar când simt nevoia să-mi controlez forma capului în fundul propriei mele pălării, nu mă descoper decât în fața morților cari, chiar când nu-mi sunt cunoscuți, continuă parcă să trăiască vecinic în mine.

Dar opinia publică, nu este nici ea, totdeauna aceiași. De cele mai multe ori, este împărțită în două. La fel o găsii și de data asta, pe trotuarul din fața Teatrului Național, unde cele două valuri de trecători, în sens contrar, te forțau — vrei nu vrei — să mergi numai decât cu unul din ele. Eu însă nu vream să merg nici cu unul, nici cu altul. Vream să merg singur...

Mă desprinsei deci din mulțime și o cotii

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

pe strada Regală, pe unde era şi umbră mai multă şi lume mai puţină. De altfel, în momentul acela, strada Regală era cea mai indicată arteră de comunicaţie pe care aşi fi putut ajunge mai repede acasă. Purta un nume tot atât de pompos ca şi Calea Victoriei şi mă ducea până la tramvaiul din Bulevardul Brătianu, care trece chiar prin faţa porţii mele.

Uf !... Bine că am scăpat !... Iată-mă în sfârşit la largul meu... Eram mai vesel decât un căpitan de vapor, care surprins de furtună în largul mării, reuşise să-şi adăpostească echipagiul şi pasagerii care-i încredinţase viaţa, în estuarul unui fluviu cu apele liniştite. Păcat numai că pentru vapoarele de mare tonagiu, nu toate fluviile sunt navigabile. Transatlanticele mai ales, riscă să eşueze în primul banc de nisip. Or, în Bucureşti ca şi în restul României întregite, personalitatea anonimatului meu, atingea proporţiile unui transatlantic cu patru coşuri şi în plină viteză. Cum însă deocamdată nu bănuiam nici un pericol, grăbeam spre casă cu aceiaşi viteză, plictisit de data asta, numaide asfaltul trotuarelor, care îmi periclita tocul pantofilor şi mă făcea să întârzii fără voe, ca orice pieton fără rost.

Dar iată că în faţa unui magazin cu becuri electrice, nu ştiu de ce, mă simţii poticnindu-mă, ca şi cum cineva mi-ar fi pus piedică

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaramuri.ro/ramuri1901-1932

pe la spate. In jurul meu, nimeni. Pe geamul vitrinei însă, o reclamă în formă de mână, își îndrepta degetul arătător de o lungime exagerată, spre Calea Victoriei. Asta trebuie să fie mâna diavolului, mă gândeam eu, fiindcă Sfânta Agripina nu putea avea decât o mână delicată, sau cel mult normală. In aceiași clipă, dela o fereastră deschisă prin apropiere pâlnia unui fonograf, începu să miorlăie romanța „Always" cântată de Layton & Johnstone.

„Not for just an hour
„Not for just a day
„Not for just a year,
„But always..."

Instinctiv, îmi întorsei atunci ochii înapoi și pe trotuarul din stânga, zării de-odată, două lucruri cu totul deosebite. In vitrina unui ceasornicar, o pendulă ale cărei minutare agresive, marcau orele 11,25 iar în fața vitrinei, o femeie...

Semn rău... Cometa apăruse din nou... Apăruse, ca de obicei, tot pe neașteptate. Apăruse după ce din luna Faburarie, nu mai dăduse nici un semn de viață...

Numai că de data asta, apariția ei, îmi părea o ultimă mustrare deghizată pentru aceiași veche necuviință cu care o jignisem de șease

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/?rdr1901-1932

ani într'una. Era ea şi totuşi, nu era ea... Era femeea cometă care întâmplător mi se prezenta fără coadă, fiindcă aşa era moda... Era însă aceiaşi femee unică pe care n'o puteam confunda cu nici una alta... Acelaş imperceptibil surâs acidulat, în colţul stâng al gurii şi aceiaşi privire otrăvită, captată în coada ochilor închişi pe jumătate. Privirile femeilor mioape sunt ca merele putrede, care strică toate merele bune din grămadă... Iţi aburesc ochii cu funigeii toamnei, care vestesc schimbarea timpului...

Până atunci, femeia asta, mă obsedase numai ca un simplu leit-motiv vizual. De data asta însă, apariţia ei, mă făcu să tresar ca şi cum aşi fi pus mâna pe un datornic rău de plată. Femeile, de altfel, nu-şi plătesc niciodată datoriile la timp. Şi femeia asta, cu siguranţă, trebuea să-mi datoreze şi mie ceva. E drept că deocamdată nu-mi puteam preciza cam ce anume... Imi dam seama însă, că-mi datorează ceva de care trebuea să fiu despăgubit numai de cât... Ceva fără de care, simţeam că n'aşi mai fi putut trăi...

In timpul acesta, ochii mei începuseră să bâjbâie parcă prin întuneric. Noroc însă că lăţimea străzii, îmi părea că se subţiază şi ea, ca o cărare croită printr'un lan de grâu, până ce la un moment dat, aproape n'o mai văzui deloc.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdm1901-1932

Nu sunt atlet şi n'am făcut gimnastică nici măcar în liceu. Nu-mi pot explica dar, nici acum, săritura de saltimbanc, cu care m'am trezit deodată, pe trotuarul cellalt, drept în faţa ei. Emoţia însă îmi tăiase orice curaj. Era prima femeie în faţa căreia mă simţeam cu adevărat emoţionat. Tremuram tot... Tremuram în aşa hal, că nu mă simţeam în stare să-mi ridic nici măcar mâna până la pălărie...

Necunoscuta ca şi cum s'ar fi aşteptat la acest atac ratat nu-şi dădu osteneala să-l pareze de cât cu un simplu gest de indiferenţă — indiferenţa unui manechin dintr'o vitrină de magazin de mode, pe care l'aşi fi luat drept o femee adevărată. Atitudinea ei hotărîtă, mă făcu să rămân deocamdată, un pas în urma ei. Continuai totuş să păşesc aproape de dânsa, să păşesc însă ca o umbră a cărei existenţă trecătoare, ştiam bine că n'o datorez decât bunei voinţe a Soarelui din faţa mea. Dar soarele nu stă nici odată pe loc... In schimb necunoscuta de data asta, părea a-şi fi încetinit ea mersul. Probabil că simţea şi ea ceva înrudit deaproape cu ceeace simţeam şi eu. La un moment dat observai chiar că necunoscuta mă fură cu coada ochiului. Nu cumva apropierea mea, începuse s'o intereseze şi pe ea? Care putea fi însă adevărul?... Era hotărîtă să-şi bată joc de mine, sau regreta poate că nu se lăsase acostată de la început?...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Imi mării dar pasul şi încercai să-mi stăpânesc emoţia. Era tot ce puteam face ca să nu par ridicol... Incă un pas... încă unul... Şi cu vocea diluată, ca şi cum i-aşi fi vorbit prin telefon, îi strecurai în pâlnia urechii, din mers, un :

— Sărut mâna, doamnă... Imi daţi voe?...

Ea îşi întoarse capul spre mine, mă privi o clipă fără să se oprească din mers şi, ca încheere, se strâmbă deodată şi cu ochii, şi cu gura, şi cu umerii:

— Nu e nevoe, fiindcă ştiu ce vrei să-mi spui...

Probabil că ea ghicise mai dinainte. Eu însă, mărturisesc că uitasem complect ceiace aveam de gând să-i spun... Privirea ei mă înţepase ca o viespe drept în vârful limbii... De data asta, emoţia mă amuţise complect — emoţia clipei când joci ultima carte... Şi cartea cu care aşi mai fi putut să-mi viu în fire, nu era decât un „nouă".

„Nouă!..."

Imi trebue un „nouă" — roşu sau negru — coloarea n'avea importanţă. Imi trebuea însă un „nouă" cu care să-mi pot descleşta gura şi limpezi ochii, cu care nu mai vedeam în jurul meu de cât roşu şi negru...

Probabil că titlul romanului lui Stendhal, nu este o simplă fantezie de autor. Julien Sorel, trebue să fi văzut şi el, tot ca şi mine, ace-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaramsvene.ro/rnd/1901-1932

leaşi două colori, când a pătruns pe furiş în camera domnişoarei De la Moie. Eu însă nu năzuiam s'ajung aşa departe. In clipa aceia m'aşi fi mulţumit doar să dispar fără urmă şi mai ales fără nici o amintire. Modul meu de a mă prezenta, mă scosese definitiv din rândul oamenilor inteligenţi. Femeia asta n'ar fi putut păstra despre mine de cât amintirea unui om idiot.

Şi a fost aşa cum trebuia să fie... cum trebue să se întâmple omului... tot ce-i stă scris pe frunte. Necunoscuta care-mi citise temerea pe frunte, mă privi cu milă şi-şi complectă răspunsul cu o nouă frază scurtă, dar plină de graţie:

— Eşti un idiot!...

Idiot!... Ura!... Sunt salvat...

In momentul acela, pentru mine, cuvântul „idiot" era egal cu cifra „nouă"... Era exact calificativul pe care mi-l dădusem eu însumi, o clipă mai nainte. Deocamdată dar, amândoi eram de aceiaşi părere. Numai că părerea noastră, deşi aceiaşi, nu ne convingea la fel pe-amândoi. Pe mine, mă lăsam de-oparte, fiindcă pentru mine, „idiot" înseamnă totdeauna acelaş lucru. Pentru o femee însă „idiot" mai poate însemna şi altceva... orice... tot ce-i poate trăsni ei prin gând. Putea fi bunioară chiar un compliment — un compliment oarecum agresiv, bine înţeles — un compliment

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mgrr 1901-1932

însă, cu care o femee inteligentă își poate manifesta în mod discret, simpatia pentru un bărbat, pe care în momentul acela. nu îl cunoaște încă îndeajuns.

De obicei, dinamismul diabolic al acestui compliment, pregătește, ba chiar creiază spontan, acea prielnică atmosferă a clipelor unice, când sexele de comun acord, renunță la personalitatea lor și la orice instinct de dușmănie ancestrală. Voluptatea acestui compliment magic n'o pot savura însă, de cât persoanele de elită. Or, cum printre aceste persoane, îmi plăcea să mă număr și eu, iată-ne preschimbați de-odată și fără voe, în doi prieteni de demult, care păreau că-și reproșează reciproc cochetăria de a nu se fi recunoscut numai decât...

— Aveți dreptate, doamnă... Sunt un idiot... Recunoașteți însă că nu sunt la fel cu toți ceilalți, fiindcă îmi place să cred că ați mai cunoscut și alți idioți afară de mine...

— Bine 'nțeles... D-ta ești un idiot unic... De lucrul ăsta cel puțin sunt sigură acum... Nu sameni cu nici unul din câți am avut plăcerea să cunosc până azi... De șease ani de zile, însă, de când mă urmărești vecinic cu privirile d-tale de viței la poarta nouă, credeam că ai avut destul timp să te dumirești... Or astăzi, când în fine ai ocazia să mă întrebi în fața cărei porți te-ai oprit, văd c'ai rămas acelaș

Muzeul Digital al Romanului Românesc

vițel de-acum șease ani... N'ai mai crescut de loc... Cum? E-adevărat?... N'ai nimic de spus?... Nici un cuvânt?... Nici măcar un simplu muget de vițel... așa de probă?...

Sunt fericit!...

In sfârșit... Găsisem și eu o femee inteligentă, o femee mai inteligentă chiar de cât mine... găsisem ce nu întâlnisem încă niciodată în viața mea — femeia cu care să mă complectez de sus în jos, nu de jos în sus. Modista din strada Lipscani era foarte frumoasă... Dar atâta tot... De altfel, nici sfânta Agripina, nu cred să fi fost inteligentă. Altminteri, sfânta Biserică, n'ar fi sanctificat-o...

Eram sigur că femeia asta, pe care n'o cunoșteam încă, era așa de inteligentă, că n'avea să-mi plătească niciodată ce-mi datora. Femeile inteligente, mai ales, nu-și plătesc niciodată datoriile. Ba ceva mai mult mi-era teamă că-i voi preschimba tot eu singur polița fără termen și aceasta, bine înțeles după ce-i voi fi majorat suma împrumutată. Sunt datorii însă, pe care simți o adevărată voluptate, să nu le încasezi niciodată în viață... Norocul debitorilor simpatici!... Simțeam că debitorul ăsta, îmi plăcea și vream să-l păstrez. Dacă primeam să fiu achitat, l'așĭ fi pierdut... Și eu nu vream să-l pierd... Imi plăcea... Mi-era simpatic... E drept că deocamdată nici nu știam, cine este. Dar atât mai bine... Faptul acesta

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

mă încânta, cu atât mai mult, cu cât apropierea noastră se făcuse numai cu simţurile, aşa după cum orbii se ghicesc pe'ntuneric...

* * *

Acum, ştiu cine este necunoscuta...

Dv. însă, nu vă pot spune deocamdată nimic. Mi-e teamă să nu-mi râdeţi în nas... Probabil că o mai cunoaşte şi alţii... Aşa este? Eram sigur... Cu atât mai bine însă. Pentru opinia publică a cititorilor de „fapte diverse" sinuciderea mea va fi un adevărat „regal" de îndestulare sentimentală... Regret numai că prea mulţi aţi cunoscut-o poate, înaintea mea. E o femee pe care, chiar dacă n'o cunoaşteţi încă, după ce-aţi văzut-o o singură dată numai, nu o mai puteţi uita...

O chiamă **Rezeda...** Numele ei de botez vă este de-ajuns. E o femee cu nume de floare şi cu chip de bestie equatorială. Fiinţa ei este un conglomerat de viziuni şi profeţii apocaliptice. Figura ei, este imprimată parcă pe piele de pergament. Nu se îndoaie, nu se scorojeşte şi nu prinde murdărie. Pe pergament se scriau numai cărţile sfinte. Şi totuşi, Rezeda nu cred să aibă suflet, sau dacă îl are, nu cred să-l accepte de cât ca pe un mosafir... din când în când... De obicei, mosafirii ne plictisesc. Îi suportăm însă cu bună voinţă, ca să ne putem bucura mai uşor, după ce-am scăpat de dânşii. La fel facem însă şi cu cei care întâmplă-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaromaneasca.ro/mdrr_1901-1932

tor ne sunt dragi. Îi cultivăm cu atâta şiretenie, că cu timpul îi distrugem complect, de teamă să nu ne risipim prea mult dragostea pe care trebue s'o păstrăm numai pentru noi înşine... Rezeda are aşa dar, dreptate. N'are nevoe de suflet, fiindcă sufletul femeii este un mosafir dificil. Se ceartă mai totdeauna cu mintea — alt mosafir destul de plicticos şi ăsta. Nu e bine să stai cu ei de vorbă, împreună, prea mult timp. Tus-trei, n'o să puteţi cădea niciodată de acord. Mintea e prea morocănoasă şi sufletul prea flecar. Mintea e musafirul obosit. Când îţi vine în vizită, parcă n'ar vrea să mai plece. De aceia se şi mulţumeşte cu mai puţin. Stă numai la mansardă. Sufletul însă, te plictiseşte de câte zece, două zeci de ori, pe zi. Îţi deranjează întreg apartamentul şi e capabil să dea buzna pe fereastră, dacă întâmplător găseşte uşa încuiată.

Rezeda pare a se distra deopotrivă cu amândoi. Nu ia în serios pe nici unul însă, niciodată. Existenţa ei balansează între defectele celor doi musafiri ai săi şi calităţile ei personale de femee contimporană, adică frumoasă, inteligentă, elegantă, abjectă, divină şi vecinic absentă din cadrul existenţelor reale. Rezeda este o nedumerire ambulantă. Nu-i poţi da de urmă nici cu ajutorul unui agent de urmărire. Este o roată scăpată din osia unei trăsuri hodorogite. Trăsura a rămas împotmolită în vâr-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ful dealului şi roata a luat-o nebuneşte la vale. Unde s'o opri, Dumnezeu ştie. Şi dacă cineva are norocul s'o găsească, n'are ce face cu ea, fiindcă Rezeda e roata care nu se potriveşte pe nici o osie. Se înţepeneşte în ea, o frânge şi pe urmă scapă iar la vale... Toată ziua umblă fără rost şi de dimineaţa până seara suferă sgomotos că nu se poate regăsi nicăeri. Este o carte fără titlu. Este o carte fără autor. Cine-o cumpără s'o citească, n'o poate sfârşi niciodată. O aruncă sau o vinde la anticar din nou. Este o plăsmuire anonimă ca şi Apocalipsul, din care pare a se fi întrupat ca un fragment de verset, fără început şi fără sfârşit, fără cap şi fără coadă.

Rezeda e tunsă şi are părul roşcat. Când doarme pare o vulpe împăiată. Prin casă, pare o boabă de argint-viu scăpată dintr'un termometru spart sub subţioara unui bolnav de gripă, iar pe stradă, flueratul unui gardist care urmăreşte un hoţ de buzunare...

* * *

Iată femeia pe care o iubesc!...

De ce o iubesc?... Probabil, fiindcă sufletul meu este altfel de cât sufletul ei. Este un musafir simpatic şi bine crescut. Nu stă de vorbă de cât cu mine şi nu se ceartă niciodată cu mintea, care la rândul ei, se preface că nici n'a auzit de existenţa unui aşa zis „suflet"... Şi-o mai iubesc, fiindcă nu-mi spune niciodată

Muzeul Digital al Romanului Românesc

pe nume. Lucrul acesta mă încântă cu atât mai mult, cu cât îmi dă prilejul să rămân la fel pentru ea, ca şi pentru dv., acelaş vecinic anonim. Anonimatul este singura entitate viabilă a unui amant. Şi Rezeda, este singura femee care a priceput lucrul acesta. Nu ştiu însă, pentru ce m'a botezat „Mon petit". Probabil că, la fel se adresase şi celorlalţi cunoscuţi, cari ca şi mine încercaseră s'o distreze când se plictisea. Rezeda însă, este vecinic plictisită. Şi fiindcă n'are niciodată timp să stea de vorbă, nici cu sufletul, nici cu mintea, este nevoită să-şi caute zilnic alţi cunoscuţi. Nu ştiu ce părere au putut avea ceilalţi, de Rezeda. Eu însă, de câte ori mă găsesc cu ea împreună, îmi dau seama că o femee ca dânsa n'are nevoe nici de suflet, nici de minte. Este femeia ideală, care nu există de cât în imaginaţia neroadă a celor care îşi închipue că au găsit ce căutau. Acelaş lucru de altfel, mi-l spune şi ea câte odată:

— „Ah! mon petit... Quel bonheur de t'avoir trouvé..."

Frumoasă frază!... Mi-am notat-o în carnetul intimităţilor mele zilnice, tot cu roşu — aşa după cum altădată îmi notam rarele ei apariţii. N'am să fac însă uz de ea niciodată, fiindcă deşi continui să cred încă în existenţa acestui „bonheur", femeia este un obiect pierdut definitiv, pe care nu-l poţi găsi propriu zis,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

niciodată. Pe femee o pierzi vecinic, chiar când îţi pare că ai găsit-o pentru totdeauna. Rezeda mai ales, îmi face impresia „Monellei" lui Marcel Schwob: „Et je suis celle-ci et celle-la, et celle qui n'a pas de nom... Et tu me trouveras toi-même et je me trouverai moi-même, et tu me perdras et je me perdrai... Car je suis celle qui est perdue, sitôt trouvée".

De când o cunosc, mă trudesc să-mi dau seama dacă este aceiaşi femee. Imposibil... Vina este însă, tot a mea. Rezeda, e drept, nu se are bine, nici cu sufletul nici cu mintea. Eu însă care m'am obişnuit să-mi respect la fel, ambii musafiri pe care mi i-a hărăzit Cel de sus, păstrez o atitudine convenabilă şi faţă de unul şi faţă de altul.

De câte ori m'apucă dorul de ea, mă consult cu sufletul. De câte ori mă simt obosit de exigenţele ei catastrofale, mă consult cu mintea. Lucru ciudat însă — deşi nu-i pot face să cadă niciodată de acord, îmi dau seama perfect de bine, că amândoi au dreptate. Situaţia aceasta însă, nu poate dura la infinit. Când iubeşti o femee, trebue să ştii pentru ce-o iubeşti. Pe o femee, de altfel, o poţi iubi în mai multe feluri. Femeia frizează întrucâtva, noţiunea cuvântului „Artă". Nu le poţi defini nici pe una, nici pe alta. De aci, tot felul de teorii: „Artă pentru artă..." şi „Artă cu tendinţe"... „Artă veche" şi „Artă nouă"... „Artă

Muzeul Digital al Romanului Românesc

perimată" și „Artă pentru mai târziu". Existența Rezedei însă pare a crea o noțiune nouă — noțiunea unei „Arte babilonice" sau, ca să fiu de actualitate, „Arta Ligii Națiunilor".

* * *

O boală ușoară m'a reținut o zi în casă. In ziua aceia n'am putut-o vedea. In schimb, în ziua aceia, am primit vizita celor doi inevitabili musafiri. I-am așezat pe-amândoi lângă mine. Sufletul pe marginea din stânga a patului și mintea pe marginea din dreapta — și i-am rugat să ne sfătuim câte-și trei la olaltă, ca să putem cădea de acord, fără nici o bănuială că unul din noi l'ar putea lucra pe după paravan, pe cellalt. Imposibil!... După primul schimb de vederi, musafirii s'au sculat de lângă mine și-au plecat lăsându-mă singur, după ce, bine înțeles, fiecare din ei a încercat să se scuze la fel:

— Iartă-mă, dar mie nu-mi place să discut de cât între patru ochi.

Până atunci nu bănuisem încă, existența ochilor și la vietățile imaginare...

A doua zi, ca de obiceiu, după o mică întrevedere cu sufletul, m'am dus s'o văd. Când m'a văzut, mi-a sărit de gât:

— „Ah! Mom petit!... Tu m'as manqué toute la journée".

Frumoasă frază și asta... Mi-am notat-o ca și pe cealaltă tot cu roșu în carnetul intimită-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mor1901-1932

ţilor mele zilnice, dar pe aceasta cu hotărîrea să i-o repet şi eu cu prima ocazie.

Seara însă, aflu de la un prieten binevoitor că în ziua când fusesem bolnav, Rezeda stătuse închisă în casă cu altcineva, aproape toată ziua.

Iată dar că nu voi putea face uz, nici de aceastâ a doua frază. In schimb m'am hotărît s'o văd mai rar, cât mai rar posibil...

Şi totuş, a doua zi m'am dus s'o văd din nou.

Rezeda are dreptate. Când ai deopotrivă şi suflet şi minte, trebue să renunţi la voluptatea de-a putea obţine în întregime, ceiace numai unul singur din, aceşti doi musafiri îţi poate oferi.

Rezeda n'are nici suflet, nici minte. Mă are în schimb pe mine — pe mine şi bine înţeles, afară de mine, şi alţi prietini, care ca şi mine, nu ştiu niciodată unul de altul, fiindcă probabil, până azi, n'am reuşit nici unul din noi, să ne punem de acord sufletul cu mintea.

Când rămânem singuri — noi singuri, fără nimic alt ceva în noi şi în jurul nostru de cât ceiace se chiamă un EU şi o EA — Rezeda îmi repetă aproape după fiecare minut:

— „Ah, mon petit!... Quelle bonne chôse que tu es!"

Altă frază tot aşa de frumoasă... Cea mai frumoasă frază pe care am auzit-o eşind vreo-

Muzeul Digital al Romanului Românesc

dată din gura Rezedei... O frază pe care n'o poți spune cuiva de cât cu sufletul pe buze...

Și când mă gândesc că Rezeda n'are suflet!... Oare?... Să fie adevărat?... Nu cred... Cum poate trăi o femee fără suflet, când în opera fiecărui artist trebue să palpite sufletul creatorului ei? Și doar femeia este opera lui Dumnezeu!...

Nu, nu... Nu e adevărat... Rezeda trebue să aibă și ea suflet. Numai că nu vrea să și-l mărturisească, de teamă să nu fie considerată la fel ca toate celelalte femei, care în lipsă de alte calități se laudă numai cu ce pare a avea orice om...

Curiozitatea mă face totuș, s'o întreb:

— Unde ai găsit tu atâta suflet, ca să-mi poți spune, ce mi-ai spus mai adineauri?...

Rezeda râde, apoi se 'ncruntă și 'n urmă izbucnește ca o tulumbă de stropit grădinile:

— Suflet?... Ești idiot!... Ți-am spus-o din prima zi. Dar atunci ți-am spus-o în glumă, fiindcă nu bănuiam că ești chiar idiot. Nu eram sigură. De data asta însă, văd că gluma mea s'a prins... Ești chiar idiot... idiot autentic... Unde vezi tu suflet în ce ți-am spus?... Asta e o frază convențională, care când îmi convine, o spun și altora nu numai ție... O frază ideală pe care am descoperit-o într'o carte.. Nu în suflet! Eu sunt femee cultă, nu sunt soră de caritate... Citesc cărți instructive, nu pros-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr.1901-1932

pecte de farmacie sentimentală... Imi plac oamenii inteligenți... oamenii cu cap, nu numai cu păr... oamenii care știu să se impună femeii prin calități pe care ea nu le are... Și nici nu trebue să le aibă, fiindcă altfel n'ar mai fi femee... Ai înțeles dece la un moment dat, am crezut că te plac și pe tine?... Fiindcă te credeam așa cum te 'nchipuisem... inteligent... Nu cu prea multă minte, dar în orice caz cu ceva mai mult, de cât numai cu suflet... Oamenii cu suflet sunt proști... Așteptam să-mi spui lucruri noui, lucruri care să mă amuze, lucruri care să mă facă curioasă... să-mi schimbe viața și părerea proastă ce o am despre bărbații cu suflet... Văd însă că m'am înșelat... Ești mai prost decât orice om de rând... N'ai nici un pic de fantezie... De câteori caști gura, nu scoți de cât aceiași prostie: Suflet!... Suflet!... Care Suflet!... Arată-mi-l și mie, să-l văd... Cum este?... Cât e de mare?... Il putem face pe din două — jumătate mie, jumătate ție?... Și dacă da, ce mai putem face cu el?... Să ne iubim la infinit?... Foarte frumos!... Dar cu el, putem plăti și chiria?... Sau măcar datoria la zarzavagiu?... Nu?... Atunci la ce e bun sufletul?... Așa e că tot eu am dreptate?... Fă bine și dă-mi pace... M'ai plictisit... Nu vreau să te mai văd... Mi-ajunge...

Și de-atunci, n'am mai văzut-o.

Nu știu dacă am pierdut-o cu adevărat, fiind-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr1901 1937

că simt că femeea asta, nu mi-a plătit încă, tot ce-mi datora. Îmi datorează mai ales, ceiace nu-mi va putea restitui niciodată — o parte din propriul meu suflet, pe care l-a acceptat fără poliță, deși n'a crezut niciodată în existența lui. Vina însă, nu este a Rezedei, ci a fostului ei suflet care într'o bună zi s'a hotărît s'o părăsească pentru totdeauna. De ce?... Numai Dumnezeu poate ști...

In schimb, sufletul meu — de bine, de rău — atât cât mi-a mai rămas, mă îndeamnă cu persistență să i-l dăruesc în întregime, tot ei... Și sufletul meu poate să aibă dreptate...

Am să mă sinucid!...

* * *

Primul P. S.

Nu m'am sinucis încă!...

Dar nu din lipsă de curaj... Nu... Curaj, au toți cabotinii. Unii merg chiar până acolo, că nici nu roșesc măcar, când sunt fluerați. Un artist adevărat însă, nu se expune niciodată în public, până ce mai întâi nu se controlează singur. Dar sinuciderea este un act solemn pe care un om serios nu-l încearcă de cât o singură dată în viață. Reușita ei deci, depinde în primul rând de o repetiție generală ca și la o premieră teatrală, fie chiar a unui spectacol festiv, care nu are loc de cât tot numai o singură dată. O repetiție generală însă, nu poate fi publică.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1937

Am aranjat deci, ca ea să se desfăşoare numai în prezenţa celor interesaţi.

Cei interesaţi, ar trebui să fie bine înţeles, numai noi doi! Eu şi ea. De data asta însă simt nevoia să mai interesez şi pe altcineva. Un prietin al meu. Cel mai bun prietin al meu. Prietinul cu care mă potrivesc ca două picături de ploaie.

Acestui prietin, nu i-am ascuns până azi nici un secret din viaţa mea. Totuşi, nu ştiu de ce, dar de data asta, pe Rezeda am neglijat să i-o prezint. Cred însă că prietinul meu n'a avut nimic de pierdut. De altfel, de acest lucru sper să se convingă el însuşi, când are s'o cunoască, fiindcă de data asta m'am hotărît să-i fac o surpriză neaşteptată şi să i-o prezint postum.

Am rugat deci pe acest bun prieten al meu să-i comunice Rezedei că m'am sinucis şi ca dovadă, i-am trimis prin el, un anunţ de înmormântare, tipărit anume pentru ea şi cele câteva mici suveniruri pe care le păstram cu oarecare dragoste, fiindcă le credeam oferite din tot sufletul. Astăzi însă sunt convins mai mult de cât or când, că Rezeda nu poate avea de cât instinct, şi că tot ce face, nu face de cât din simplă obişnuinţă, ca să nu zic dintr'un calcul abject.

Mă gândesc deci, că dacă aşi putea să dispar numai pentru ea, n'ar mai fi poate nevoe să dispar la fel şi pentru restul omenirei. In felul a-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrl1901-1932

cesta voi putea cel puțin, continua să trăesc cu folos, dacă nu pentru alții, măcar pentru mine singur.

E drept că ideea asta nu mă entuziasmează prea mult. In schimb, îmi reface oarecum prestigiul față de mine însu-mi. Dovadă — chiar astă seară, voi da fuga în strada Lipscani. Sper că modista mea de altă dată, va fi încântată să m'aștepte iar ca de obicei pe trotuar seara, după închiderea magazinelor. Reluând relațiunile cu o femee normală, care în lipsă de altceva mai bun, îmi dovedise cel puțin, că are și suflet și minte, mi-așĭ putea salva restul vieței, fără teamă de a mă mai sinucide.

* * *

Al doilea P. S.

M'am înșelat și de data asta!...

Am aflat că modista mea s'a măritat cu un inspector dela pescăriile Statului și că, bine înțeles, a trebuit să se mute cu bărbatu-său la Tulcea.

Dar cum o nenorocire, nu vine niciodată singură, iată ce-am aflat că s'a mai întâmplat: A doua zi după ce Rezeda trebuea să primească vestea sinuciderei mele, acelaș bun prietin pe care îl însărcinasem să-mi facă acest comision delicat, avea să-mi aducă și mie tot o veste la fel — vestea sinuciderii ei!...

Extraordinar!...

Și eu, care credeam că Rezeda n'are suflet!...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mrr-1901-1932

Sunt un criminal... Nu-mi rămâne de cât să mă duc şi eu după ea... S'a sfârşit!... Azi, mai mult decât ori când, simt că fără ea nu mai pot să trăesc. Cometa asta deşi tunsă băeţeşte, şi-a 'ncâlcit coada în sufletul meu. Cât o ştiam vizibilă încă la orizont, m'aşi fi putut mângâia cel puţin, cu acelaş leit-motiv vizual dinainte de a fi cunoscut-o... Astăzi însă, sinuciderea mea, se impune ca un imperativ categoric...

* * *

Al treilea P. S.

Nu m'am sinucis, nici de data asta!...

Nu m'am sinucis, fiindcă n'am putut pune la punct, spectacolul acesta unic şi solemn, cu care nu vreau să mă fac de râs. Repetiţia generală, a eşit-alandala... Asta nu înseamnă însă, că nu mă voi sinucide poate mâine... Sper cel puţin, că ziua de mâine, va fi hotărîtoare. Numai să nu-mi aducă şi ea, cine ştie ce nouă surpriză neaşteptată... In cazul acesta, s'ar putea chiar să nu mă mai sinucid de loc.

Bunul meu prietin, prin care i-am trimis Rezedei vestea sinuciderii mele şi prin care am primit vestea sinuciderii ei, a dispărut... Parcă ar fi intrat într'o gaură de şarpe. In schimb, un alt prietin tot aşa de bun, mi-a strecurat la ureche bănuiala că sinuciderea Rezedei ar fi tot aşa de adevărată ca şi sinuciderea mea...

Iată dar un lucru la care nu mă gândisem încă. O femee fără suflet însă, poate fi capabilă, de

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mgm/1901-1932

orice... Să fie oare adevărat?... O sinucidere cinstită, reclamă în primul rând existența unui suflet real. De altfel, sinuciderea este singurul mijloc eficace cu care poți scăpa de acest plictisitor musafir, când îl ai însă — bine înțeles... Dar dacă nu-l ai, de ce să te mai sinucizi?...

Sinuciderea Rezedei, începe să-mi pară dar, problematică. Deocamdată însă, mă mulțumesc numai cu atât. Nu vreau să aflu nimic mai mult. In câteva zile însă, sper să lămuresc definitiv și acest mister, — ultima șaradă sentimentală a vieții mele.

Dacă Rezeda s'a sinucis cu adevărat, vestea sinuciderii sale, o veți afla odată cu vestea sinuciderii mele. Dacă nu, de prisos să mai urmăriți rubrica faptelor diverse.

De ce zâmbiți?... Bănuiți poate, că... Nu, nu... Nu e adevărat... Nu sunt laș... V'am mai spus-o... Nu mă tem de moarte. Dar, poate să nu mai fie nevoe să mă sinucid... Dacă este adevărat că Rezeda, n'are suflet — ba nu, zău — de ce-ași avea numai eu?... Ca să-mi fac reclamă că sunt altfel de cât ceilalți oameni?... La ce bun? Anonimatul meu în viață, îmi răpește până și voluptatea unei binevoitoare aprecieri postume...

Dacă e adevărat că Rezeda nu s'a sinucis, mâine mă duc s'o văd. Și dacă o văd, probabil că vom lua-o „d'acapo"...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Dar lucrul ăsta, ne priveşte numai pe noi doi. Nu e nevoe să-l ştie toată lumea.

* * *

Al patrulea şi ultimul P. S.

Rezeda nu s'a sinucis...

In schimb Rezeda a devenit amanta bunului meu prietin, care după ce-i anunţase sinuciderea mea, şi-a permis necuviinţa să-şi trădeze prietinul, anunţându-i la fel şi lui, sinuciderea ei.

Nu regret ce s'a întâmplat. Regret numai că n'am bănuit că s'ar fi putut întâmpla şi aşa ceva. Vina însă nu este a mea. Vina este a prietinului meu, care probabil nu bănuise nici el gluma sinistră pe care trebuea s'o jucăm amândoi.

Idiotul!... Trebuea să înţeleagă din primul moment, că pentru o femee ca Rezeda, un om de talia mea, nu s'ar fi putut sinucide de cât cel mult, după ce ar fi trecut de vârsta de 60 de ani. Atât mai rău, dar nu pentru mine, ci pentru bunul meu prietin, care şi el ca şi mine n'a atins de cât aproape trei sferturi din această vârstă.

Fapta lui ar trebui să mă desguste.

Mărturisesc totuş, că ea mă încântă. Imi va da prilejul să aflu că s'a pedepsit singur.

Nenorocitul!... Sunt sigur că are s'o iubească la fel ca mine... Ca un idiot... Numai că sfârşitul lui va fi mai tragic decât al meu.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/ro/1901-1932

El are să se sinucidă cu adevărat...

Simt însă că spovedania mea, începe să alunece pe o pantă periculoasă, pe care cititorii noştri de fapte diverse, nu cred să aibă curajul să se angajeze până la capăt.

Sfârşesc dar spovedania mea, aşa după cum aşi fi dorit să-mi sfârşesc şi viaţa: demn, generos, uman şi după cum v'am spus-o, fără nici un fel de reclamă.

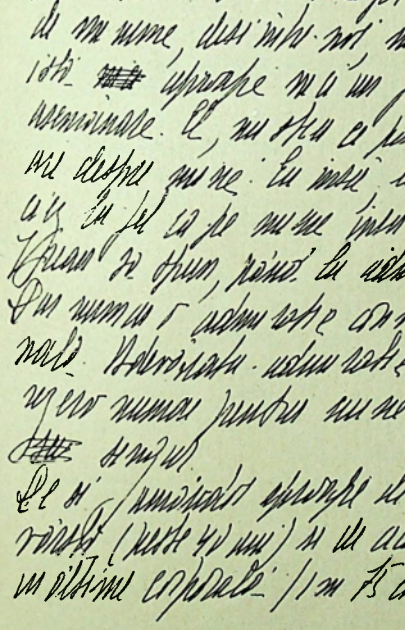
Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mrr 1901-1932

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mrr1901-1932

SPOVEDANIA
UNUI CANDIDAT LA CRIMA

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mor1901 1932

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

(Manuscrisul candidatului la crimă).

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/anuri/1901-1932

Am un prieten cu care mă potrivesc de minune, deşi între noi nu există aproape nici un fel de asemănare. El, nu ştiu ce părere va fi având despre mine. Eu însă îl apreciez la fel ca pe mine însumi. Vreau să spun, până la admiraţie. Dar numai o admiraţie convenţională. Adevărata admiraţie mi-o rezerv numai pentru mine singur.

Deşi amândoi aproape de aceiaşi vârstă (peste 40 de ani) şi de aceiaşi înălţime corporală (1 m. 75 cm.), părul lui a rămas tot negru, pe când al meu a început să încărunţească. Probabil din cauza acestei diferenţe de culoare a capului, el preferă hainele „gris-fer", iar eu hainele „bleu-marin". In schimb, pentru rest mergem cum se spune „mână în mână". Amândoi ne îmbrăcăm la Neuwirth, ne încălţăm la Petrică, purtăm pălării comandate la Habig din Viena, ne radem complect, fumăm ţigări de foi şi amândoi suntem miopi. El însă poartă numai monoclu. Eu, la nevoie, port şi ochelari. Faptul acesta mă face să cred că eu aşi vedea lumea şi înţelege viaţa, mai bine decât el. Totuşi, pentru a evita unele discuţii inutile, câte

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/anii 1901-1932

odată mă grăbesc să renunț de bună voie la părerile mele, ca să mi le însușesc pe ale lui.

La fel se petrece și cu femeile, care — bineînțeles, — formează una din preocupările noastre de seamă. Deși suntem siguri că toate femeile sunt la fel, „unum et idem", nu ne convine mai niciodată să le vedem chiar așa cum sunt. Prietenul meu bunăoară, le vede incomplect, fiindcă mai totdeauna le privește din profil ca pe monezile antice. Eu le privesc însă numai din față. Această diferență de maniere vizuale, face ca prietenul meu să nu poată fi niciodată sigur de ce-i place, în afară de cazul când întâmplător ar pretinde că-i place femeia care mi-a plăcut mie, înaintea lui. Din cauza asta mai toate neplăcerile noastre de ordin sentimental, trebue să le suport numai eu. Prietenia mea pentru el „aequo animo" depășește orice altruism omenesc. Dacă am fi trăit pe vremea lui Cicerone, probabil că am fi fost și noi citați în faimosul lui tratat „De amicitia".

Nu știu care ar putea fi pivotul secret al prieteniei noastre. Dar de când suntem prieteni, eu cel puțin am renunțat la ambiția de a mai raționa pe cont propriu. M'am atârnat la remorcă de bună voe, ca un șlep încărcat cu grâu, care nu se poate deplasa niciodată fără ajutorul unui romercher. Remorcherul meu este, bineînțeles, prietenul meu. Un remorcher admirabil. Păcat numai că dinamica lui morală este

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrl1901-1932

aproape inexistentă. Se reduce la câteva lopeți de cărbuni și la puțină benzină. Am socotit însă că un raționament comun ne-ar putea păstra prietenia mai bine decât două raționamente ce s'ar bate cap în cap. Și iată pentruce, de doi ani de zile, n'am simțit niciodată umilirea acestei sentințe definitive, pe care o pronunță numai el singur, iar eu mă mulțumesc doar s'o contrasemnez. Ce zice el este lucru sfânt. Eu nu fac decât să-l aprob, ca un cirac care își dă seama că maestrul său este mai presus de orice control.

De data asta însă s'a sfârșit. N'are să mai fie așa cum zice el. Are să fie așa cum zic eu. Și are să fie așa, fiindcă abia de data asta, mi-am dat seama că remorcherul meu amenință să se împotmolească cu mine la mal. In cazul de față dar, datoria mea de șlep conștient este să mă desprind cât mai repede de otgonul fatal și să mă las purtat de cursul apei, care — de bine de rău — îmi va da cel puțin iluzia că plutesc într'acolo unde mi-am pus în gând.

Iată pentru ce m'am hotărît să mă spovedesc. Ca să dovedesc, care din noi avem dreptate.

* * *

Incep însă prin a mărturisi, că până azi, n'am scris niciodată, nimic în viața mea. N'am semnat decât polițe (când am avut nevoe de bani)

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mirr1901-1932

şi cărţi poştale ilustrate (când am vrut să dau de ştire unde mă găsesc). Spovedania mea dar, nu trebue privită ca o lucrare literară, ci ca un simplu document sufletesc, pe care autorul nu-l adresează criticilor de meserie, ci numai binevoitorilor lui duhovnici, tot anonimi şi ei ca şi el. In felul acesta, sunt sigur că nu ne vom putea compromite nimeni. Nici eu care scriu rândurile acestea, nici cititorii lor.

Spovedania mea, va fi povestirea pe înţelesul tutulor, a celor petrecute între mine, prietenul meu şi... (cred că aţi bănuit că afară de noi doi, mai există şi altcineva) o femee!... Altminteri n'aş fi riscat să mă compromit pentru toată viaţa. Dar după cum o să vedeţi, vinovatul nu sunt eu. Este prietenul meu, care se încăpăţânează să-şi scoată castanele din foc, cu mâinile mele. Este drept că, până azi, i-am suportat cu cea mai creştinească resemnare de mucenic, această voluptate neroniană. Dar dacă mi-am pârlit degetele de atâtea ori, fără să protestez, nu înseamnă că de dragul prietenului meu, trebue să-mi pârlesc de data asta şi inima. A, nu!... Prietenia noastră oricât de „aequo animo" ar părea, nu poate merge până acolo. De altfel, pe inima mea stă scris: „Nu vă atingeţi... pericol de moarte". Deşi prevenit însă prietenul meu încearcă totuşi să se joace de „a fi sau a nu fi". Regret. Dar cel care insistă să înfrunte acest pericol dovedeşte că i

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistelransilvaniaonline/main 1901 1932

s'a urît cu viața. Și eu sunt hotărît să ucid pe oricine ar încerca să se atingă de inima mea.

* * *

Prietenul meu este un mare idiot. Deși foarte inteligent, prietenul meu își bate joc de acest dar divin, cu care ar putea face altceva mai bun, decât ceiace face de obicei. La drept vorbind, prietenul meu nu face nimic. Face numai ce-i trece prin gând. Lui însă, nu-i trec prin gând decât inutilități care nu lasă nici o urmă. Ași putea spune chiar că prietenul meu se sinucide singur. „Taedium vitae"... L'ași putea deci aștepta. Așteptarea mea însă ar însemna un act de lașitate. Va trebui dar să-l ucid, poate mai curând decât contează să se curețe el singur. Numai așa îmi voi putea deslega ochii la timp, ca să nu fiu nevoit să fac pe orbul de bună voe, toată viața. Destul de când nu mă mai pot vedea decât așa după cum îmi comandă el. De data asta, vreau să încep să mă văd altfel. Așa cum sunt cu adevărat. Vreau să mă reconstituesc în ceva real, ceva care să lase urme, ceva cu care să mă pot perpetua și după moartea mea. Vreau să fiu Romulus care după ce și-a ucis fratele, a fondat Roma eternă, și nu Ciobanul Bucur, care a fondat Bucureștii fără să fi ucis pe nimeni. Orașul acesta nu există decât în imaginația prietenului meu și încă a câtorva alți autohtoni, săraci cu duhul...

Numai că deocamdată, nu știu încă ce-ași putea face. Un nou oraș ca Impăratul Constan-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901 1937

tin cel Mare? Un nou calendar ca Papa Grigorie? O nouă Veneră din Millo? O nouă „Divină Comedie", sau un simplu voiaj în planeta Marte?

Şi totuşi sunt hotărît să fac ceva care să-mi perpetueze şi numele şi opera. Nu vreau să fac însă ce-a făcut Regele Mauzol care şi-a perpetuat numai numele, deoarece mormântul i-a fost distrus, dar nici ce a făcut Eroul necunoscut, care îşi perpetuează numai mormântul, fără să i se cunoască numele.

Nu ştiu ce-aşi putea face. Dar, de bine, de rău, eu cel puţin tot vreau să fac ceva. Prietenul meu însă nu vrea să facă nimic. Vrea numai să se agite ca vântul, să se pună în evidenţă ca parfumul la mahala, să obosească lumea ca o paradă de 10 Mai şi să se repete ca lunile anului, care după ce sfârşesc cu Decembrie încep iar cu Ianuarie.

Un singur lucru pot spune că face şi el cu adevărat. Face cunoştinţe... Prietenul meu cunoaşte foarte multe femei. Cunoaşte aproape toate femeile care merită să fie cunoscute de un om ca el. Le cunoaşte însă numai aşa, cum ai cunoaşte elementele naturii, de care ai totdeauna câte o nevoe în viaţă, dar pentru care nu simţi niciodată, nici preferinţe sufleteşti, nici voluptăţi de posesiuni mai îndelungate. Prietenul meu se împacă deopotrivă şi cu vântul şi cu ploaia şi cu focul. Iubeşte toate femeile la

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaluceafarul.ro/anul-1901-1932

fel. Le iubeşte la rând, una după alta sau două câte două, sau chiar şi mai multe deodată. Numărul lor nu are nici o importanţă, fiindcă prietenul meu nu iubeşte decât noutatea voluptăţii spontane, a unor surprize succesive. In angrenajul vieţei sale, toate femeile se succed la fel şi la rândul lor, conform numărului de ordine pe care îi poartă invizibil pe frunte... „Ab uno, disce omnes".

E drept că după fiecare din ele, prietenul meu se mângâie cu iluzia că pe cea din urmă a iubit-o mai mult decât pe cele dinaintea ei. Prietenul meu însă exagerează, fiindcă femeia „cea din urmă" nu există. A fi „cea din urmă" înseamnă că după ea, să nu mai urmeze nici una alta. Şi această femeie nu poate fi decât „moartea". Moartea da!... Moartea este singura femeie pe care, vrei nu vrei, o iubeşti în aşa fel, că după ea, nu mai poţi iubi pe nici una alta. Moartea este sentinţa Curţei de casaţie în ultima instanţă.

De data asta însă prietenul meu încearcă să iubească altfel. Pentru prima oară în viaţa lui, se încăpăţânează să fie altul decât acelaş prieten neschimbat, pe care mă obişnuisem să-l suport aşa după cum era. Nu mă întreb ce înseamnă noua sa atitudine. Inconştienţă sau rea credinţă?... Mi-este perfect egal. Eu le socot însă pe amândouă deopotrivă de odioase, mai ales de data asta când simt apropierea unui

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

cataclism pe care prietenul meu nu-l bănuește încă. Obișnuiți să iubim diferite femei, aproape la fel, îmi dau seama că am ajuns pe marginile prăpastiei fiindcă de data asta, iubim amândoi aceiași femeie.

Iată nodul nostru gordian, care va trebui tăiat, fiindcă — probabil — noi nu-l vom putea deslega de comun acord, niciodată. Operația o voiu face, bineînțeles, eu. Dar cum nodul acesta este numai opera prietenului meu, tăind nodul, înseamnă că va trebui să-l ucid pe el. Exact ce-ar fi făcut și Alexandru Macedon. Dacă prietenul meu ar fi rămas acelaș om de altădată, nu mi-ar fi trecut niciodată prin minte să nesocotesc tablele lui Moise, deși sunt creștin ortodox. Dar cum prietenul meu persistă să fie altul decât cel care a fost, se condamnă singur la moarte. Eu nu-i mai pot face decât serviciul unei ultime somații. Să renunțe la orice fel de inovații cu care nu s'ar putea pune de acord mai întâi cu mine. Sunt sigur însă că somația mea nu va produce în sufletul lui nici un ecou. Simt că prieteniei noastre, începe să-i crească un al doilea cap, ca și Vulturului de pe stema fostei monarhii austro-ungare. Este o noutate sinistră pe care nu știu dacă și el o simte la fel cu mine. De un lucru însă sunt sigur. Pe el, noutatea asta, are să-l amuze. Pe mine mă înfurie. Lui are să i se împurpureze cel mult obrajii. Mie mi se frânge inima.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/roman 1901 1932

Şi acum, iată ce s'a întâmplat. O întâmplare fără nici un fel de calificativ, sau mai bine zis, o întâmplare stupidă ca şi o surpriză nebănuită, când la un „rendez-vous" pe care ţi-l dă o femeie măritată, te trezeşti în locul ei, — cu bărbatu-său.

Pentru prima oară în viaţa lui, prietenului meu i-a trecut prin gând o idee bună, o idee extraordinară, o idee care ar fi putut lăsa chiar oarecare urme, dacă bine-înţeles, n'ar fi renunţat la ea, ca un idiot ce este. Acuma însă este prea târziu. A pierdut singura ocazie cu care s'ar fi putut pune în valoare, caşi persoana unui Suveran, care trece întâmplător printr'un sat bătut de Dumnezeu, pe unde nu trecuse până atunci nici măcar subprefectul plăşii respective.

Prietenul meu se hotărîse să se sinucidă. O sinucidere însă simulată. O sinucidere numai pentru opinia publică sau, mai bine zis, exclusiv pentru o femee, de care se hotărîse să se despartă într'un chip tot aşa de sgomotos, după cum de altfel o şi cunoscuse.

In primul moment, fantezia prietenului meu mă interesase, fiindcă pentru prima oară în viaţa lui, da şi el dovadă de aşa ceva. I-am admis deci sinuciderea fără nici un fel de discuţie şi am primit cu plăcere chiar însărcinarea ce-mi dăduse, să i-o anunţ eu personal femeii, pentru care prietenul meu trebuia să dispară

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr.1901-1932

pentru totdeauna. Tot eu i-am tipărit și „faire-part"-urile pentru înmormântare și i-am publicat în ziarele de tiraj anunțul mortuar, pentru care îmi avansase câteva mii de lei. N'am făcut nici o obiecțiune, fiindcă voiam să-i dovedesc că prietenia mea pentru el este mai trainică decât escrocheria sinuciderii lui pentru o femeie. Apoi, ca și cum mi-ar fi murit un membru din familia mea, mi-am pus doliu mare — la mână, la pălărie și la guler — iar în suflet, numai atât de cât simțeam că este nevoe ca să nu-mi trădez doliul fals.

Femeia pentru care trebuia să se sinucidă prietenul meu, n'o cunoșteam încă. De altfel, eu nu căutasem niciodată să-i cunosc femeile cu care știam că se află încurcat. Eram sigur că pe mine nu avea să mă iubească nici una din ele. Lămuririle lui, totdeauna sumare și mai ales false, nu deșteptaseră în mine nici un fel de curiozitate. Pe femeea aceasta bunăoară, știam doar că o cheamă Rezeda, și că locuește pe o stradă în vecinătatea Foișorului de foc. Bieții pompieri!... Nu bănuiau probabil ce foc grozav avea să se aprindă chiar în cartierul lor. Noroc însă că focul acesta era să fie stins la timp. Dar nu de ei... De mine... E drept că nu l'am stins încă. Dar îl voi stinge în curând. Și îl voi stinge, nu cu apă, ci tot cu foc... Dar cu un alt fel de foc. Cu un glonț de revolver!...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mrr/1901-1932

Până acum v'am vorbit numai despre prietenul meu. Daţi-mi voe deci ca de-acum încolo, să vă vorbesc şi despre mine.

Nu v'am spus încă cine sunt. V'am spus numai ce am de gând să fac. După ce veţi afla însă, ce am făcut până acum, veţi afla şi cine sunt. Sunt un om a cărui existenţă sentimentală de până acum, se reduce la o dragoste statornică pentru un prieten (acela pe care vi l'am descris) şi la alte trei frânturi de dragoste şubredă pentru două femei, din care pe una am iubit-o de două ori, deşi până atunci eram încredinţat că un bărbat nu poate iubi decât o singură dată aceiaşi femee. M'am înşelat însă, după cum de altfel se înşeală şi prietenul meu, care încearcă să facă azi, acelaş lucru pe care eu l'am făcut cu câtiva ani în urmă. L'am făcut însă fără să dăunez pe nimeni.

Pe mine femeile nu m'au iubit niciodată cu adevărat. Dar nici eu nu le-am forţat să mă iubească, fiindcă ar fi fost ridicol să le impun atitudini pe care nici eu nu le-aşi fi acceptat dacă mi-ar fi fost impuse. M'am mulţumit numai să mă cred iubit cu aproximaţie de trei ori. Prima oară, de o fecioară care probabil avea nevoe neapărată de un bărbat care s'o facă femee, a doua oară de o femee măritată care simţea nevoie să-şi imite prietenele măritate, care aveau toate amanţi, şi a treia oară, de aceiaşi fostă fecioară, care mai târziu devenise femee de stra-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

dă şi ca atare îi era egal, de cine putea fi iubită.

Deşi pline de tot felul de peripeţii înduioşătoare şi picante, iubirile astea, nemai fiind la ordinea zilei, le dau de-oparte. Le închid pentru nu ştiu câtă vreme, în sertarul intimităţilor de care nu mai ai nevoe decât în cazuri excepţionale.

De data asta mă voi ocupa însă de o altă femee şi numai de ea singură. Este femeia pentru care sunt hotărît să ucid. Când te găseşti în legitimă apărare, ai voe să te aperi după cum socoteşti că este mai bine. Şi eu cred că singura apărare eficace, este să ucid... Când am reuşit să fiu amantul fostei amante a prietenului meu, nu mai pot admite ca prietenul meu să devidă iar amantul actualei mele amante!...

Ah!... Ce greu este să povesteşti „fapte diverse" adevărate. Parcă începe să-mi fie ruşine de tot ce-am scris până acum. Şi totuşi, ce curat îmi simt sufletul, de când am început să scriu!... Scriu cu voluptatea unui scriitor ilustru pe care aniversarea centenarului său, nu-l mai preocupă, deoarece ştie bine că moartea are să-l împiedice să asiste la o serbare aşa de emoţionantă pentru sărbătorit. La fel va fi şi cu mine peste o sută de ani, când spovedania mea de azi va provoca aniversarea gestului meu de mâine, gestul unui scriitor criminal.

Trebue să mă grăbesc însă, fiindcă vreau să-mi sfârşesc spovedania înainte de răsăritul

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mgrr1901-1932

soarelui, așa ca mâine în zori să mă simt ușurat de toate pietrele de moară ale trecutului și să-mi pot pregăti aripele pentru sborul meu triumfător în eternitate.

A treia zi după ce apăruseră anunțurile mortuare în ziare, m'am prezentat la Rezeda acasă. M'am prezentat anume așa târziu, ca să împiedic o eventuală vizită la căpătâiul mortului, care în ziua aceia, trebuia — după datinele creștinești — să fi fost înmormântat.

Rezeda care, probabil, nu citea nici un fel de ziare, nu aflase încă de moartea lui. Nu bănuia nimic. Nu i se bătuse nici pleoapa stângă, nu-i trosnise nici rama dela oglindă și nici nu visase nimic din ce sta scris la „Cheia visurilor", că trebue să visezi când îți moare cineva. Rezeda se găsea dar într'o dispoziție excelentă, așa ca și cum l'ar fi așteptat chiar pe prietenul meu, nu pe mine.

Rezeda!... Frumos nume. Dar de ce îmi părea așa frumos, n'aș putea spune. Poate fiindcă este un nume rar, un nume pe care nu-l întâlnești în toate actele de stare civilă. E un nume de floare, o floare care nu interesează însă, decât pe specialiști, adică pe botaniști. Vreau să spun că nu este o floare pentru vulg, ca Florica, Viorica, Micșunica. E o floare, cu numele căreia o femee poate face în societate aceiași senzație, ca și cum s'ar arăta goală. De altfel, Rezeda pare a-și fi stilizat personalitatea fiin-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ţei sale, exact după floarea al cărei nume îl poartă.

Imbrăcată într'o rochie verde îmbibată de un parfum pipărat, m'a primit în picioare, ca şi cum s'ar fi înfipt anume pentru mine într'un ghiveci de faianţă. Capul ei însă nu seamănă de loc a floare. Are obrajii pistruiaţi ca două piersici bătute de grindină înainte de a se fi copt, părul tuns băeţeşte, privirea încruntată ca un tirbuşon ce s'a înţepenit într'un dop de plută, unghiile ascuţite ca nişte unelte de tortură cu intenţii agresive şi buzele umede încă de un „rouge-feu" ca o felină tropicală, care în ziua aceia s'ar fi ospătat cu câteva duzini de rodii coapte şi cu un copil de trupă din armata colonială engleză.

Iată cum era Rezeda, sau mai bine zis, iată-o cum continuă să fie, fiindcă de atunci şi până azi nu s'a schimbat cu nimic. Acest amănunt trebue reţinut tot timpul spovedaniei mele, fiindcă vreau să dovedesc cu el, că mie, Rezeda mi-a plăcut chiar din clipa aceia, aşa după cum o văzusem pentru prima oară. Mi-a plăcut şi m'a durut norocul idiotului meu de prieten, care era iubit de femeia asta aşa de mult, că-l adusese la disperare şi-l forţase să simuleze o sinucidere, numai şi numai să poată scăpa de ea.

Faptul însă că Rezeda fusese amanta prietenului meu, îmi dicta o rezervă superlativă, cu atât mai mult cu cât nu bănuiam încă efectul

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mon/1901-1932

fulgerător ce-avea să producă asupra ei vestea pe care i-o aduceam.

Rezeda a leşinat... pur şi simplu!

Era pentru prima oară în viaţa mea, când vedeam o femee leşinată cu adevărat. Era ca şi cum ar fi fost moartă. Era adică, cu gura întredeschisă, cu braţele căzute de o parte şi alta a trupului, cu picioarele desperechiate şi cu rochia ridicată până ceva mai sus de genunchi, până acolo unde se sfârşesc ciorapii prinşi în copcile centurii de mătase şi de unde începe să te ispitească carnea goală.

Noroc că Rezeda deşi leşinase brusc, în căderea ei pe sofa, nu se lovise totuşi de nici un corp dur, care i-ar fi putut periclita viaţa.

Cum ştiam însă că leşinurile la femei nu sunt mai niciodată periculoase, m'am postat liniştit pe un taburel lângă sofa, hotărît să aştept ca şi cum stăpâna casei s'ar fi aflat în oraş, dar trebuia să se întoarcă numaidecât. Altul în locul meu, s'ar fi grăbit să o fricţioneze cu apă de Colonia sau să-i treacă pe la nas cu flaconul de săruri englezeşti, pe care îl avea aşezat în evidenţă pe o măsuţă în stil modern, semnată de Maxy. Dar cum eu nu eram pentru ea decât un străin, m'am ferit să profit de această ocazie bine venită ca să-i cotrobăesc prin articolele de toaletă, deşi lucrul acesta l'aşi fi făcut animat de cele mai bune intenţii. M'am mulţumit deci, s'o privesc respectuos numai de

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr.1901-1932

la distanță, fără s'o ating și fără să încerc măcar să-i cobor rochia peste genunchi. Adevărul este că Rezeda părea un tablou de Iser în care jocul de culori era concentrat numai asupra acestui mic amestec de carne veche și mătase nouă.

Trecuseră cinci minute însă, și Rezeda tot nu se deștepta. La un moment dat, începusem chiar să tremur de teamă, ca nu cumva Rezeda să fi murit cu adevărat. Emoția mea creștea odată cu prelungirea voluptății vizuale, imobilizată pe acest peisaj de unică frumusețe feminină. Incepusem să regret chiar ușurința cu care mă lăsasem însărcinat cu această misiune de către prietenul meu, care probabil în clipa aceia petrecea cu o altă femee. Deși mă întrebam îngrijorat, pe care din cele două uși ale odăii aș fi putut să dispar mai repede în cazul unei eventuale nenorociri, simțeam totuși că femeia asta, moartă chiar, m'ar fi reținut pe loc. Era femeia care-mi plăcuse din prima clipă când o descoperisem ca o sonoritate stranie și dulce a unei limbi streine pe care n'o mai auzisem încă.

Ingrijorat de soarta Rezedei, încercai să-mi aplec urechea spre buzele ei întredeschise, ca să-mi pot da seama dacă tot mai respiră. Rezeda respira... Respira chiar mai puternic decât o femee cu respirația normală. Respira ca

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr-1901-1932

şi cum i-ar fi fost teamă să nu se sufoce, dacă şi-ar fi reţinut respirarea.

In clipa aceia, o mişcare reflexă a Rezedei mă făcu să tresar. Tresărirea mea, mă înfipse însă şi mai bine în locul meu. O mână îi alunecase peste canapea, rămânând suspendată în gol ca şi cum ar fi căutat sprijinul unei alte mâni nevăzute. I-o apuc uşor cu două degete şi încerc să i-o depun iar pe sofa. Dar mâna Rezedei se lipeşte prietenește de mâna mea, iar respiraţia ei se împleteşte cu şueratul imperceptibil al unui cuvânt pe care deocamdată nu-l pot descifra. Mă aplec mai mult spre buzele ei întredeschise şi şueratul de data asta începe să se precizeze:

— „Mon petit".

Rezeda probabil aiurează. Se gândeşte la prietenul meu. Pe mine nu mă mângâiase nici o femeie până atunci cu drăgălăşenia acestui franţuzesc „mon petit". Mie femeile îmi spun de obiceiu „tu" sau chiar „mă"; iar când vor să fie gentile, îmi spun „drăguţule" sau „sufleţele".

Ii mângâi mâna de teamă să nu i se fi răcit. Mâna îi era caldă. O mână de femee cu temperatura normală. La rândul meu încep să respir şi eu mai uşor. Când încerc să mă retrag însă, mâna ei mă reţine cu oarecare insistenţă. Ba ceva mai mult, după ce-şi ridică fantomatic ca o somnambulă şi a doua mână, Rezeda şi le lasă să cadă împreunate peste gâtul meu, a-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/ind/1901-1932

păsându-mă cu forța spre buzele ei întredeschise, prin care de data asta, respirația ei se confundă cu acelaș „mon petit", repetat de trei ori și mult mai puternic.

Emoția începe să-mi dea călduri. Așa ceva mi se întâmpla pentru prima oară în viață. In asemenea condițiuni, nu cunoscusem încă nici o femee până atunci. Ași fi vrut s'o fac să priceapă, că eu sunt altul... că nu sunt „son petit"... Că pentru ea „son petit" nu mai trebue să existe, dat fiind sinuciderea lui pe care i-o anunțasem chiar eu, și mai ales, că între mine și adevăratul ei „son petit" exista o diferență așa de mare, că nu i-ar fi fost permis să se înșele nici chiar unei femei leșinate.

Pentru a-i putea spune lucrurile acestea însă, trebuia s'o trezesc. Dar cum?... Cu sărurile englezești de pe măsuța de-alături era imposibil, fiindcă mâinile ei mă imobilizaseră așa de aproape de corpul ei, că abia îmi mai puteam ține echilibrul, să nu alunec și eu peste dânsa. Noroc însă că în clipa aceia, îmi fulgeră prin minte o idee genială. Sistemul cu care babele savante descântă pe cei posedați de necuratul. Incep dar să-i suflu și eu peste pleoape, întâi mai ușor, apoi din ce în ce mai puternic. Suflatul meu pare a-i face plăcere. Probabil o gâdelă... Ghicesc lucrul acesta după mișcarea ritmică a buzelor ei întredeschise, care — la un moment dat, — încep să schițeze în colțuri

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

un surâs aproape imperceptibil. Dar numai cu o floare, nu se face primăvară. Şi Rezeda deşi continuă să zâmbească, se încăpăţânează să facă pe „scroafa moartă în coşar". Cel mai plictisitor lucru pentru mine însă, nu este leşinul Rezedei. Este altceva. O femee îşi poate prelungi leşinul câteva ore în şir, fără să i se întâmple nici un rău. Un bărbat însă nu poate rămâne la infinit nemişcat şi înlănţuit de mâinile unei femei leşinate, ale cărei intenţii nu i le poţi cunoaşte niciodată. Oare ce avea de gând să facă Rezeda? Să se deştepte, sau să dea ortul popei?...

Deşi omeneşte judecând, aşa cum stam încovrigat peste ea, mă simţeam foarte bine, cu timpul totuşi, poziţia asta ar fi putut deveni critică. Dacă în clipa aceea, cineva ar fi deschis întâmplător uşa, şi-ar fi închipuit că încerc să profanez candoarea unui cadavru. Noroc însă că nervii cadavrului Rezedei încercau aceleaşi senzaţii plăcute ca şi mine.

La un moment dat, iată că ochii ei se deschid mari şi buzele i se strâng, apăsându-se una în alta, ca şi cum ar fi refuzat să înghită un medicament amar. Medicamentul amar, era probabil sărutarea mea pe care însă, nu îndrăsneam să i-o dau, deşi o simţeam gata să-mi pice din gură.

Dar iată în fine rezolvată şi ultima dificultate. Rezeda se deşteptase.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

In schimb, situaţia noastră comică, continua să ne terorizeze pe amândoi la fel — deoarece nu îndrăzneam încă să ne vorbim, nici unul nici altul. Câteva clipe, ne mulţumim să schimbăm numai câteva priviri pe furiş, ca doi hoţi ce s'ar fi surprins reciproc, unul cu mâinile în buzunarul celuilalt.

După o sforţare eroică totuşi, reuşii să mă desfac din braţele ei. Numai că odată ridicat în picioare nu mai avusei curajul să mă depărtez de canapea. Nu îndrăznii să-i fac decât o adâncă reverenţă cu capul şi cu cei doi umeri, de care Rezeda însă nu părea de loc încântată. Privirile ei nedumerite îmi dădeau să înţeleg că se temea să nu fi căzut în cursa unui aventurier cu intenţii suspecte. Sosise dar momentul suprem, când trebuia să mă explic, dacă nu chiar să mă desvinovăţesc.

— Nu vă fie teamă, doamnă... Tot eu, sunt... Sunt prietenul fostului dv. amant, care s'a sinucis acum trei zile... N'am făcut decât să stau de veghe la căpătâiul dv. atât timp cât aţi fost leşinată... Acum însă, vă simţiţi probabil mai bine... Nu ?...

Drept răspuns, Rezeda îşi închide ochii din nou, îşi clatină capul greoi pe pernă şi după un oftat prelung, exclamă în surdină:

— Extraordinar !

De teamă să nu leşine din nou, mă grăbii să

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mon/1901-1932

mai adaug ceva cu care aş fi putut să-i îndulcesc tristeţea.

— Aveţi dreptate, doamnă... Fatalitatea nu suportă decât acest singur calificativ... Extraordinar !...

Rezeda continuă să ofteze. De data asta însă cu ochii întredeschişi. Imi face chiar impresia că mă fură cu ochii pe sub pleoape.

— Aveţi nevoe de ceva, doamnă ?... Puţină apă rece?... O bucăţică de zahăr ?... Sticluţa cu săruri englezeşti ?... O fricţiune cu apă de Colonia ?...

Rezeda pare desgustată de toate ofertele mele, pe care mi le respinge la rând cu câte o strâmbătură nervoasă de gură:

— Fleacuri... Fleacuri... Toate-s fleacuri...

Apoi, după ce-şi deschide ochii tot aşa de mari ca şi cum s'ar fi trezit dintr'un leşin, se propteşte solid în cele două coate şi mă întreabă cu naivitatea unei bolnave zăpăcite de cloroform, abia scăpată de sub scalpelul chirurgului.

— Spune drept... Ce-ai făcut tot timpul cât am fost eu leşinată?...

Deşi nu mai era nevoe să mă repet, îi răspunsei totuşi cu aceiaşi emoţie sinceră şi spontană cu care îmi prezentasem şi primul raport.

— Am stat de veghe la căpătâiul dv., doamnă !...

— Nu cumva, m'ai şi sărutat ?...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr 1901-1932

Intrebarea asta neașteptată, mă făcu să tresar — ca și cum cineva m'ar fi pălmuit pe nedrept, pentru o faptă urâtă.

— Vai, doamnă !... Dar cum vă închipuiți că mi-aș fi putut permite această intimitate cu o femeie leșinată?... Și mai ales tocmai cu cine?... Cu amanta defunctului meu prieten... bunul meu prieten care și-a pus capăt zilelor chiar din cauza dv !...

Rezeda care până atunci părea că-mi zâmbește amorf, începe să-mi zâmbească agresiv.

— Regret că n'ai fost bine inspirat... Ai fost un idiot „mon petit". Ai pierdut singura ocazie, când m'ai fi putut săruta... bine-înțeles, în cazul când ți-ar fi făcut plăcere... De-acum încolo însă, basta !... S'a sfârșit... Înțelegi că ar fi abject lucru să mă pretez la asemenea frivolități tocmai cu prietenul fostului meu amant... Amantul care, după cum spui, s'ar fi sinucis din cauza mea...

Rezeda îmi răstălmăcise frazele așa de magistral că în momentul acela, mărturisesc, nu știam ce trebue să fac... Să mă reped ca o bestie flămândă asupra ei ca s'o devor până la ultima bucățică de carne goală, sau să-i întorc spatele și să plec fără să-i mai spun un singur cuvânt ?...

Adevărul este însă, că abia atunci îmi dădui seama că Rezeda avea perfectă dreptate. Fusesem un idiot... Mult mai idiot chiar decât pri-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/index1901-1932

etenul meu. Ce fel de obstacol moral ar fi putut fi pentru mine, faptul că eram prietenul fostului ei amant, care simulase o sinucidere tocmai pentru a-i putea reda complecta libertate ? Din clipa aceia Rezeda nu mai putea fi socotită ca amanta prietenului meu, care la drept vorbind, nu mai trebuia să existe nici pentru ea, nici pentru mine. In schimb, Rezeda putea fi amanta. nu importă cărui alt bărbat. Putea fi chiar amanta mea!... Nu era oare ea femeia care în mod excepțional, îmi plăcuse din primul moment ?... Şi acelaş lucru nu se petrecuse oare şi cu ea, faţă de mine ?... Dovadă, atitudinea ei în timpul leşinului. Ce însemnase tot jocul mânilor şi repetarea acelui obsedant „mon petit" decât că-i plăcusem şi eu la fel, şi poate mai mult chiar decât prietenul meu, care pentru Rezeda în momentul acela nu mai însemna nimic? Şi la urma urmelor, pentru ce nu i-aş fi plăcut, când înainte de a mă fi cunoscut, îi plăcuse prietenul meu?... Nu ne potriveam amândoi de minune, deşi între noi doi nu exista aproape nici o asemănare ?...

Incepusem să regret că raţionamentul acesta tardiv nu-mi venise în minte, chiar în primul moment al leşinului ei. Aş fi jucat, cum se spune, „totul pe o singură carte" şi... gata !... Eşea „nouă". Incasam potul şi... brava mie !... Eşea „bac", îmi luam pălăria şi mă făceam nevăzut pentru totdeauna. In felul acesta, cel pu-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/md/1901-1932

ţin nu i-aş fi dat Rezedei prilejul să mă facă idiot.

De data asta însă, aşa cum se petrecuseră lucrurile, situaţia mea faţă de ea era pur şi simplu ridicolă. Trebuea să fac dar tot posibilul să es măcar cu faţa curată. Trebuea să-i dovedesc Rezedei că nu sunt idiot, cum mă crede ea, şi că singura mea vină nu fusese alta decât aceea de a fi împins prea departe conştiinţa mea de om bine crescut şi desinteresat.

Şi fiindcă Rezeda îmi făcea impresia că aşteaptă un răspuns dela mine, profitai de ocazie şi-l lăsai să cadă ca şi în fabulă, sub forma unei bucăţi de caş, din ciocul corbului în gura vulpei.

— Mă ertaţi, Doamnă... Dar dacă vă face plăcere, n'aveţi decât să leşinaţi din nou... Şi... Bun e Dumnezeu... Poate că idiotul din faţa dv.. nu are să vă mai pară chiar aşa de idiot...

Rezeda însă nu mă lăsă să termin fraza pe care de altfel, nici nu ştiam cum aşi fi putut-o sfârşi:

— Mon petit... mon petit.. Quel bonheur de t'avoir trouvé.

Şi-atât tot... fiindcă buzele noastre se grăbiră să-şi răsucească voluptatea lor stridentă, ca marginile unui capac de cristal pe marginile tot de cristal, ale unei chisele cu dulceaţă de fragi, din care bunul Dumnezeu, transformat în cofetar, nu trebuia să mai servească pe nimeni, afară de noi doi.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr1901-1932

Cinci minute mai târziu, regretam că prietenul meu nu se sinucisese cu adevărat...

Cu toate că-mi dădusem cuvântul de cinste să persist în minciuna sinuciderii lui, simțeam că, în urma celor petrecute, cuvântul meu de cinste nu mai făcea două parale. In momentul acela, adevărata mea cinste personală oscila ca un ac de busolă deranjată, spre un punct cardinal, cu totul altul, decât cel spre care pornisem. Dar la drept vorbind, ce putea fi oare mai cinstit din partea mea? Să-mi respect cuvântul dat unui prieten egoist care încercase o excrocherie macabră, în dauna unei biete femei nevinovate și lipsită de orice apărare, sau să-i destăinuesc acestei femei „adevărul gol, goluț" — așa cum îl juca Puiu Iancovescu la Teatru Regina Maria?

Am ales adevărul, fiindcă numai adevărul ne-ar fi putut pune de acord pe amândoi. Pe mine, mă făcea fericit, iar pe prietenul meu îl lăsa complect indiferent. Datoria mea de om cinstit era dar, să fiu cinstit mai întâi față de Rezeda și numai în cazul unei schimbări neprevăzute a situației în curs, să mai fiu cinstit și față de prietenul meu. Dar pentru a putea fi așa după cum socoteam eu că este mai bine, trebuia mai presus de toate să fiu cinstit față de mine.

Eh, bine... Nu că vreau să mă laud, dar așa am și fost. Am fost așa după cum trebuia să fiu...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistetransilvania.ro/indrn1901-1932

Așa după cum îmi dicta nu numai conștiința mea de om cinstit, dar și dragostea mea pentru această femeie, din sufletul căreia trebuia să-i șterg cu forța chiar dacă ea nu mi-ar fi îngăduit de bună voe, orice urmă de amintire privitoare la fosta ei legătură cu prietenul meu.

Față de Rezeda, am fost cinstit, fiindcă după câteva zile și bine-înțeles, tot atâtea nopți, de uitare de sine în partidă dublă, m'a luat gura pe dinainte și m'am trezit mărturisindu-i adevărul adevărat. Nu știu ce-ar fi făcut o altă femeie în locul ei. Rezeda însă l-a suportat cu o atitudine de scârbă suverană, cu care credeam că s'a spălat pentru totdeauna de rușinea leșinului ei din ziua când îi adusesem vestea sinuciderii prietenului meu.

Imi dau seama, că prietenul meu abia acum a reușit să se sinucidă de-abinelea, fiindcă deși continua să trăiască încă în mod clandestin, abia din clipa când i-am mărturist adevărul Rezeda a început să-l considere mort cu adevărat.

Pe de altă parte, atitudinea Rezedei față de noul său amant, care în treacăt fie zis, sunt eu, fiind o atitudine plină de drăgălășenie felină și de tot felul de surprize nebănuite, m'a încurajat să merg mai departe și să dovedesc prietenului meu, că tot atât de cinstit am rămas și față de el.

Prietenul meu n'o mai iubește pe Rezeda.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

N'o mai iubește din clipa eroică, singura clipă serioasă din viața lui, când și-a dat seama că nu va putea scăpa de ea în mod normal și ca atare s'a hotărît să simuleze o sinucidere. Faptul că nu s'a sinucis, nu are nici o importanță, fiindcă despărțirea dorită de el, deși s'a produs cu totul altfel de cum fusese proectată, a devenit totuși un fapt real, care probabil până la moartea unuia din noi doi, nu va mai suferi nici o schimbare. Or, consecința firească a acestor evenimente tragi-comice, este că fosta amantă a prietenului meu a devenit astăzi amanta mea. Rezeda este și cred că va rămânea, tot restul vieței mele, singura femeie pe care fatalitatea m'a făcut s'o iubesc, nu dela început ca pe altele ci numai după ce a fost mai întâi iubită de prietenul meu. Martor mi-este însă bunul Dumnezeu, că vina nu este a mea, ci tot a prietenului meu, fiindcă prilejul fericirii de a o putea mai întâi cunoaște și în urmă, a o iubi, nu i l-am cerșit eu ci mi l'a oferit el singur. Ba ceva mai mult, mi l-a ordonat.

***

Iată pentru ce iubesc pe Rezeda și pentruce sunt sigur că o iubesc așa, ca pe nici o altă femeie până la ea. O iubesc așa, poate tocmai fiindcă îmi dau seama că prietenul meu n'a fost capabil s'o iubească după cum merita să fie iubită. O iubesc fiindcă vreau să-mi dovedesc mie însu-mi că numai eu știu să iubesc cum

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr.1901-1932

trebue să fie iubită o femeie. Sper chiar s'o păstrez ca pe singura şi ultima mea dragoste adevărată. Dar pentru a-mi putea realiza acest vis al meu, de azi, de mâine şi de totdeauna trebuea ca prietenul meu să nu bănuiască nimic din tot ce s'a petrecut între mine şi Rezeda. Nu trebuia să pierd din vedere, că obiceiul lui este să se agaţe de toate femeile cu care află că sunt încurca eu. Trebuia să fac aşadar, ca după cum prietenul meu nu mai există pentru Rezeda, nici Rezeda să nu mai existe pentru prietenul meu. Dar Rezeda nu putea dispărea definitiv din ochii şi mintea prietenului meu, decât în clipa când aveam să repet aidoma acelaş comision pe care el mă rugase să-l fac Rezedei. De data asta însă, comisionul trebuia să fie, bine înţeles, inversat. Trebuia să fie pentru el, nu pentru ea, şi din partea ei, nu din partea lui. Trebuia să-l anunţ deci, că la vestea sinuciderii lui, Rezeda n'a leşinat ca să se deştepte apoi în braţele mele, după cum faptul se petrecuse în realitate, ci din contra... sdrobită de durere şi probabil cu mintea clătinată de lovitura neaşteptată, Rezeda se otrăvise înghiţind două pastile de sublimat corosiv, mai naînte de a-i fi putut împiedica gestul nesocotit. In felul acesta îi puteam servi pe amândoi deodată. Pe Rezeda o puneam pentru viitor la adăpost de orice eventuală ocazie de contact periculos cu prietenul meu; iar pe el, în alter-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revista ansiv a. o/mdn 1901 1932

nativa de a face pe eroul şi a se sinucide cel puţin de data asta cu adevărat, sau a rămânea acelaş om laş de totdeauna care nu se va mai sinucide de loc.

Din tot ce bănuisem eu însă, că s'ar fi putut petrece, nu s'a petrecut nimic. Când i-am anunţat sinuciderea Rezedei prietenul meu a început să râdă sgomotos ca un inconştient, apoi s'a încruntat sinistru ca un maniac persecutat de soartă şi repezindu-se la mine, a încercat să-mi înfigă unghiile în gât strigând:

— Mizerabile!... Tu mi-ai otrăvit-o... Tu, tu, tu... Nu încerca să te speli pe mâini, fiindcă te trădează ochii... ochii, oglinda sufletului şi glasul cu care încerci să-mi ascunzi adevărul... Ţi-a fost teamă să nu mă prind din nou în mrejele ei şi să sfârşesc printr'o sinucidere adevărată de data asta, Ţi-a fost teamă că ai să mă pierzi? Nu este aşa?... Mărturiseşte că acesta este adevărul... N'ai bănuit că dacă renunţasem la sinuciderea mea, era fiindcă începusem s'o iubesc din nou... Şi încă, Cum?... Cum?... Cum?... Cu o patimă mult mai mare decât oricând...

Nu i-am răspuns nimic, fiindcă strigoiul improvizat începuse să plângă. Eram sigur că prietenul meu încearcă să joace teatru, cu mine. Fiindcă ştiam cum iubise până atunci, mi-era imposibil să-l socotesc capabil să mai poată iubi şi altfel. După ce ne-am liniştit însă, şi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

unul şi altul, ne-am retras fiecare în câte un colţ al odăii, continuând să ne privim pe sub gene, nedumeriţi, de ce se petrecuse între noi. Apoi, fără să scoatem un singur cuvânt, ne-am îndreptat paşii spre cele două uşi din apropierea fiecăruia din noi, şi... el a dispărut în odaia lui de culcare, iar eu pe coridorul care mă scotea în stradă.

Totuşi, pentru a evita orice alte neplăceri, câteva zile am încercat să nu mai dau ochii cu el. Aceste zile, bineînţeles le-am petrecut în tovărăşia Rezedei, pe care eu cel puţin, o iubesc în mod conştient, adică normal. O iubesc fără nici un fel de violenţe sau reticenţe sentimentale. O iubesc numai cu lăcomia corpului meu care de altfel se potriveşte cu corpul ei ca două bucăţele de zahăr cubic. De câte ori ne apropiem unul de altul, o duşmănie reciprocă dar benevolă, ne tortură parcă pe amândoi de-opotrivă. Două bucăţele de zahăr nu s'ar topi mai la fel într'un pahar de ceai fierbinte, ca corpurile noastre care după primele clipe de extaz devin două simple „corpuri delicte" şi atâta tot. Este cea mai dulce tortură omenească. Tortura voluptăţii duşmăniilor clasice, provocate anume pentru repararea onoarei şi împăcării pe teren, după încrucişarea spadelor sau schimbarea gloanţelor de rigoare.

***

Rezeda este o femeie delicioasă. Intrebuin-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

țez acest calificativ banal, fiindcă iluzia fericirii complecte și adevărate nu ți-o dă decât banalitatea cuvintelor, sentimentelor și actelor cu care Domnul nostru Iisus Christos n'a învrednicit decât pe „cei săraci cu duhul". Rezeda este singura femeie pe care bunul Dumnezeu a coborît-o direct din Impărăția Cerurilor. Este o femeie unică pe care faimosul Don Juan, dacă ar fi cunoscut-o, sunt sigur că n'ar mai fi schimbat-o cu nici una alta.

Incep să cred că prietenul meu, când încercase să mă strângă de gât, nu exagerase de loc. Rămăsese probabil, și el posedat profund, de amintirea farmecelor ei, pentru care, de altfel, tot ca și mine, nu găsise nici el un calificativ potrivit. De altfel, dovada că așa fusese mi-a procurat-o chiar prietenul meu și încă mai curând decât m'aș fi așteptat.

Ei bine!... Pe cine credeți că găsesc într'o bună zi, la Rezeda acasă?

Pe prietenul meu!...

De data asta însă, prietenul meu nu mai făcea teatru. Făcea altceva. Făcea sau mai bine zis, încerca să facă din nou cu Rezeda, ceiace mai făcuse înainte de sinucidere, dar ceiace deatunci încolo nu mai făcusem decât eu singur. Incerca în fine să facă ceiace probabil de data asta, era fatal să facem câte-și trei de-odată.

Când m'a văzut însă, am avut noroc, că emoția i-a sugrumat furia și i-a paralizat orice

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/md?1901-1932

mişcare a mâinilor. N'a mai încercat dar să mă strângă de gât. In schimb m'a săgetat cu privirile veninoase ale unui şarpe care ar fi ochit o biată broască.

— Mizerabile!... Mi-ai furat amanta... Mărturiseşte că ideia sinuciderii mele, tu mi-ai sugerat-o... Tu, numai tu... Ai încercat să mă încurci cu Moartea ca să te poţi încurca pe urmă şi tu cu Rezeda...

După cum vedeţi, de data asta prietenul meu era pur şi simplu canalie. Minţile nu şi le putuse pierde, fiindcă nu le avusese niciodată — aşa după cum îi este dat omului să le aibă. Pierduse însă orice urmă de demnitate de bărbat, faţă de o femeie şi orice urmă de recunoştinţă faţă de un prieten care toată viaţa se sacrificase numai pentru el singur.

Instinctiv, mi-am pipăit atunci buzunarul în care port totdeauna un revolver încărcat. Nu l-am scos însă. Nu că mi-ar fi fost teamă că am să-l ucid; dar în faţa Rezedei m'aşi fi simţit dezonorat să-l ameninţ cu o armă de foc, când el nenorocitul, nu avea nimic în mână. M'am mulţumit numai să mă apropii de ei, cu aceiaşi privire lacomă de şarpe, un şarpe însă mult mai grozav ca el, care de data asta ochise de-odată doi brotăcei, nu o singură broască.

— Strigoiule!... Cum ţi-ai permis să-ţi părăseşti mormântul fără voia paznicului? Ce cauţi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/anii 1901 1932

aici?... Ai venit să 'mputi atmosfera acestei case plină de parfum, cu mirosul tău desgustător de cadavru intrat în putrefacție?... Hai, întoarce-te mai repede, de unde ai plecat... Și dacă mai continui să ne șantajezi cu sinuciderea ta simulată, să știi că-atunci te ucid eu... și cu te ucid adevărat...

La auzul cuvântului „ucid", Rezeda scoase un strigăt de groază.

— Nu, nu... Să nu te-atingi de el... Să nu-l ucizi!...

Se plasă apoi între noi doi, și își ridică brațele spre cer, ca și cum ar fi vrut să împiedice o furtună gata să isbucnească...

— Nu, nu, nu!... N'ai să-l ucizi, fiindcă a-l ucide pe el înseamnă a mă ucide și pe mine... Or, după moartea mea ce-ți mai rămâne de făcut, decât să te sinucizi și tu! Destul ce-a fost până acum. Nu mai vreau s'aud nimic... Nici crime... Nici sinucideri....

Intervenția Rezedei ne trezi de-odată pe-amândoi dintr'un coșmar pe care până atunci îl trăisem parcă cu adevărat și la fel, ca doi prieteni ce se încăpățânau să creadă că se potrivesc de minune, deși între ei nu exista aproape nici un fel de asemănare.

Rezeda însă nu sfârșise tot ce-avea de spus.

— Haide!... Plecați amândoi... Plecați chiar acum... Și câteva zile să nu vă mai văd în ochi... Și niciodată împreună... M'ați înțeles?...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mor1901-1932

Nu știu dacă prietenul meu înțelesese la fel ca și mine intențiile Rezedei. Amândoi însă, înlemniserăm pe loc, ca doi sfinți de lemn dintr'o biserică gotică, în care singura drept-credinicioasă în clipa aceia, era o femeie care înebunise subit, fiindcă încerca să ne coboare cu forța de pe soclurile pe care ne înțepenise fatalitatea, și să ne dea afară din sfântul locaș, pe care și unul și altul îl socoteam deopotrivă de legal, proprietatea noastră.

Noroc însă că tot Rezeda ne dumeri la timp, scutindu-ne pe viitor de orice discuție contradictorie.

— Și dacă o fi cumva să vi se facă iar dor de mine... să nu mai veniți să mă vedeți, decât pe rând, unul după altul, adică azi unul, mâine altul, și totdeauna numai așa... Tot câte unul singur!...

***

Iată ce s'a petrecut până acum. De-acum încolo însă, cine știe ce s'ar mai putea petrece?... Nimeni!... Eu cel puțin, știu că va trebui să ucid pe cineva. Dar atâta tot. Pe cine însă?... Nu știu încă... Pe el, pe ea, sau pe amândoi deodată?...

1) Pe el?... Mi-e teamă că fără el nu voi mai putea fi nici eu față de ea, ceiace întâmplător reușisem să fiu în ultimul timp, numai grație lui.

2) Pe ea?... E drept că ar dispărea mărul dis-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaarsliterara.ro/mdr1901-1932

cordiei şi prietenia noastră ar putea fi reluată da capo. Mi-e teamă însă că de dragul ei, el să nu se sinucidă de data asta cu adevărat, fiindcă probabil nici el nu poate trăi fără ea.

3) Pe amândoi?... Mi-e teamă să nu-mi periclitez, vorba Rezedei, propria mea existenţă, fiindcă sunt sigur că fără ei amândoi, n'aşi mai putea trăi nici eu...

Imi dau seama că raţionamentul meu este stupid. In momentul de faţă însă, el nu poate fi decât aşa cum este. Recunosc că de-ocamdată nu ştiu încă pe cine trebue să ucid, fiindcă eu nu înţeleg să ucid decât pe adevăratul vinovat. Voi aştepta dar până ce-mi va cădea în palmă el singur. Până atunci însă tăcere... Tăcere, fiindcă pisica cu clopoţei nu prinde şoareci... Tăcere... răbdare şi tutun... Şi totuşi desnodământul tragic, se va petrece, întâmplă-se orice s'ar întâmpla. El este inevitabil ca sărbătorile Paştilor, care trebue să cadă, sau în luna Martie sau în luna Aprilie. Când va cădea mi-este perfect egal. Probabil va cădea când va fi scris să cadă. Şi va fi scris să cadă cu siguranţă numai atunci când voi fi în măsură să ucid cu conştiinţa împăcată că n'am ucis decât pe cine trebuia să ucid. „Ita Diis placuit!..."

***

Primul P. S. — In ultimul moment aflu că Rezeda a dispărut. Prietenul meu este îngrijorat. Bănueşte că i-am ascuns-o eu.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mem 1901-1932

Iată o dovadă mai mult, că prietenul meu nu cunoaşte încă în deajuns pe Rezeda. Continuă şi de data asta s'o privească tot numai din profil ca pe monezile antice.

Dacă Rezeda n'ar fi decât femeia cu care prietenul meu a reuşit să-şi umple în mod provizoriu goliciunea din enorma lui căpătână, aceiaşi bănuială aşi fi avut-o şi eu, faţă de el. Rezeda însă nu mai simte astăzi nevoia să se ascundă cu nici unul din noi. Rezeda ştie bine că ne are pe-amândoi în mână, ca pe nişte atale sigure, cu care îşi permite luxul să-şi joace cărţile pe faţă.

Eu însă bănuesc altceva. Rezeda a început probabil să se plictisească cu noi. Şi în cazul acesta, dispariţia ei este foarte explicabilă. Rezeda a plecat să-şi petreacă tradiţionala lună de miere cu vre-un amant nou, un amant bine-înţeles mai experimentat decât noi, care când are o amantă, nu înţelege să mai aibă şi prieteni.

Al doilea P. S. — Rezeda a plecat singură. Plecarea ei singură însă, ne îngrijorează mai mult de cum am fi ştiut-o plecată cu un amant nou. Rezeda singură, nu mai este Rezeda. Este o altă femeie. Şi dovada că aşa trebue să fie, ne-o dă chiar ea. Rezeda ne-a telegrafiat dela Sibiu. S'a refugiat în azilul de nebuni din localitate...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/Andrei901-932

Fantezia Rezedei a bătut toate recordurile. A intrat în stratosferă, sau mai pe înțelesul tutulor, în domeniul nebuniei. Altminteri nu se poate explica, pentru ce Rezeda și-a ales un azil de nebuni și nu un simplu sanatoriu de odihnă. Probabil însă, că Rezeda nu simte nevoia să se odihnească. Ea este ca apa curgătoare a unui fluviu care nu există decât când se agită. Când se potolește devine lac, nu mai este fluviu.

Prietenul meu pretinde că Rezeda ne oferă cea mai bună ocazie să ne scăpăm definitiv de ea, dacă bine-înțeles cădem de acord ca nici unul din noi, să n'o mai urmărim.

Prietenul meu se înșeală însă, fiindcă chiar dacă ar fi să ne obișnuim cu lipsa ei, vom continua să fim torturați de obsesia aceleiași vecinice întrebări: Pe care nebun din azil o fi pus ochii Rezeda?...

Dacă Rezeda ține cu tot dinadinsul să facă pe nebuna cu noi, datoria noastră este să încetăm de a mai face pe idioții cu ea. Nu trebue deci s'o credem pe cuvânt și mai ales nu trebue să ne lăsăm emoționați de gestul ei, care la urma urmelor, poate fi o invenție tot atât de stupidă, ca și hotărîrea prietenului meu, de a se sinucide pentru ea. Dar Rezeda se găsește oare cu adevărat în azilul de nebuni dela Sibiu, sau telegrama ei n'a fost decât o atenție falșă pentru a ne deruta?

Iată o bănuială asupra căreia din fericire am

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/nr/1901-1932

căzut de acord şi eu şi prietenul meu. Ca atare, la noapte plecăm amândoi la Sibiu.

Al treilea P. S. — Rezeda este la Sibiu. Până azi însă, nu am putut veni în contact cu ea, deoarece în azil, nu este permisă decât intrarea nebunilor autentici, medicilor de specialitate, oamenilor de serviciu şi persoanelor care pot dovedi cu acte oficiale că sunt rude adevărate cu nebunii. Noi însă, nu intrăm în nici una din aceste patru categorii.

Dar ceiace este mai tragic pentru noi, Rezeda refuză să ne mai vadă. Aşa pretinde cel puţin, medicul şef al azilului, care ne-a adus răspunsul Rezedei.

Dacă medicul şef nu minte, nu ne mai rămâne de făcut, decât să ne resemnăm până în ziua când Rezeda va începe să simtă ea nevoia să ne vadă pe noi. Prietenul meu pretinde că lucrul acesta se va petrece foarte curând. Mie însă mi-e teamă să nu se petreacă mai târziu decât bănueşte el. In cazul acesta, va trebui să ne gândim de pe-acum chiar, ce-ar fi de făcut. Nu ştiu ce va face prietenul meu. Eu însă sunt foarte hotărît să fac acelaş lucru ca şi Rezeda. Voi încerca să mă internez de bună voe ca nebun, în acelaş azil de alienaţi în care se află Rezeda, în care astăzi nu pot să intru pe motiv că sunt în toate minţile. Pariez însă, că prietenul meu, mă va imita şi de data asta.

Al patrulea şi ultimul P. S. — Nu mai este

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrl.901-.932

nevoe să facem pe nebunii, fiindcă Rezeda ne anunță că în curând va fi nevasta mediculuișef al azilului.

Iată în fine o știre care va trebui să ne pună de perfect acord pe câteși trei de-odată. Pe mine, pe prietenul meu și bine-înțeles pe Rezeda, din cauza căreia, în ultimul timp încetasem să mai fim de acord.

De data asta vom fi cel puțin liniștiți. Rezeda a avut grije de noi și ne-a împăcat. A suprimat orice motiv de ceartă dintre noi. Dar până când?... Probabil până va continua să facă pe nebuna, adică să fie nevasta mediculuișef al azilului în care se află internată.

Ce va urma mai târziu, vom vedea.

Strămoșii noștri, aveau dreptate. „Ab uno, disce omnes".

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

SPOVEDANIA
UNEI CANDIDATE LA NEBUNIE

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/main 1901-1922

Sînt nevoie să stau
cu cineva de vorbă cineva
dispus să m'asculte și să
mă înțeleagă. Nu găsesc încă
pe nimeni Bărbații mai ales
mă refuză net cu care se
laudă că mă cunosc, pretind
că prea o plictisesc Tot cu
aceleași lucruri vreau să ajung
să fiu în stare să dacă
nu mă pot înțelege cu pe
nimeni în, înțeleg încă pe cei
care deși nu mă cunosc, găsesc
totuși de cuviință, de datoria să
mă plictisească la fel ca și pe
ei cu care se laudă că mă
cunosc

De femei, nu mai pomenesc
fiind că cu femeile nu pot
niciodată de vorbă femeilor
nu le place decât să le vorbești
de de cum încerc să le spun

Manuscrisul candidatei la nebunie.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr.901-1932

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1981_1932

Simt nevoia să stau cu cineva de vorbă. Cineva dispus să m'asculte şi să mă înţeleagă. Nu găsesc însă pe nimeni. Bărbaţii mai ales, mă refuză net. Cei care se laudă că mă cunosc, pretind că prea îi plictisesc tot cu acelaş lucru vecinic. Pe aceştia, cel puţin, îi înţeleg eu, dacă nu mă pot înţelege ei pe mine. Nu-i înţeleg însă pe cei care deşi nu mă cunosc, se feresc totuşi de mine, de teamă să nu-i plictisesc la fel ca şi pe cei care se laudă că mă cunosc.

De femei nu mai pomenesc, fiindcă cu femeile nu poţi sta niciodată de vorbă. Femeilor nu le place să le vorbeşti decât de ele. Cum încerci să le spui ceva şi de tine, schimbă vorba şi începe să te privească chiorâş. Acelaş defect de altfel, mi-l recunosc şi mie, care de data asta mai ales, simt nevoia să vorbesc de mine şi numai de mine. De câtva timp însă, nu mai pot vorbi cu nimeni. Toată lumea pare coalizată contra mea. De ce? Nu ştiu!... Ştiu numai că de necaz, îmi vine să scrâşnesc din dinţi până ce-mi voi strâmba singură fălcile. Am început

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr.1901-1932

să cred că numai desfigurată, voi putea găsi şi eu pe cineva dispus să m'asculte şi să mă înţeleagă, de milă măcar.

Şi totuş, nu pricep, de ce nu poate fi decât aşa. Nu-mi aduc aminte să fi făcut vre-un rău nimănui. Dacă întâmplător cineva pretinde că a avut motive să se plângă de mine, probabil că nu este din vina mea, ci tot din vina lui. Inovaţii sunt cei care după ce-au insistat cu lacrimile în ochi să mă cunoască, n'au avut nici măcar buna cuviinţă să-şi dea osteneala să mă şi înţeleagă. Dar bărbaţii, aşa sunt cu toţi. La fel .. Idioţi. Se încăpăţânează să descifreze literile alfabetului kirilic, când ei habar nu au, nici măcar de limba rusă care de când cu regimul bolşevic, s'a împrăştiat pe toată suprafaţa globului. E drept că pe vremuri, tot în alfabetul kirilic se scria şi limba română. Dar adevărata femee, nu este „limba scrisă" ci „limba vorbită". Pentru o femee, oricare ar fi ea, literile alfabetului în care se scrie o limbă, nu sunt decât nişte simple etichete de pudră, de „rouge-uri" de buze, de „noir-uri" de sprâncene, sau de „grain-uri de beauté".

Acelaş lucru îl pot spune şi despre mine. Nu sunt decât o femee ca toate femeile, adică o limbă pe care ar trebui mai întâi să înveţi s'o vorbeşti şi în urmă să începi s'o scrii Unii, e drept, învaţă să vorbească şi să scrie în acelaş timp. Pe mine însă, n'a încercat nimeni să mă

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mgr 1901-1932

vorbească cum trebue. Toți bărbații s'au mulțumit numai să mă scrie... Și încă cum?... Cu tot felul de greșeli de ort grafie!..

Iată ce pate o biată femee, pe care bărbații se grăbesc s'o cunoască numai aproximativ, ca pe o limbă pe care n'au putut-o învăța încă, nici s'o vorbească bine, dar mi-te s'o scrie corect...

Nu-mi recunosc dar, nici o vină și nici un merit extraordinar. Nu este adevărat că aș fi o femee fatală, după cum pretinde majoritatea bărbaților pe care i-am cunoscut, nu din propria mea inițiativă, ci numai constrânsă de împrejurări sau mai bine zis, atrasă în cursa insistențelor lor înduioșătoare. Părerea mea, a fost și este, că nu sunt decât o femee fără noroc. Atât și nimic mai mult. Sunt o femee care n'a avut niciodată putința să se facă înțeleasă și ca atare, mai curând sau mai târziu, după opinia unanimă, va trebui să sfârșească în mod fatal la balamuc!

Până atunci însă, voi face toate sforțările să rămân cât mai mult timp posibil, aceiași femee care sunt acum. Bineînțeles, că pentru aceasta, n'am să apelez nici la farmecile ghiocului, nici la iarba fiarelor, nici la magia neagră. Mă voi mulțumi numai cu darurile pe care mi le-a dat Dumnezeu. In cazuri de mare nevoie însă, nu vreau să mint, dar va trebui poate să trag cu urechea și la sfaturile Diavolului. Vreau să spun,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

la micile atenţii cu care încearcă să mă jignească în mod plăcut cei care insistă să mă cunoască, deşi nu-şi iau angajamentul să mă şi înţeleagă. Cu aceştia din urmă însă, voi fi cât se poate de precaută, fiindcă până astăzi cel puţin, drept recunoştinţă pentru generozitatea cu care le-am permis să se apropie de mine, cei mai mulţi dintre ei, s'au grăbit să se îndepărteze şi să mă improaşte cu tot felul de vorbe urîte. Dacă aşi fi trăit în alte vremuri, probabil că aşi fi fost chiar lapidată. Deocamdată însă, mulţumesc lui Dumnezeu, dar cea mai grea osândă ce-mi este dat să suport, nu este decât atitudinea celor care se încăpăţânează să mă creadă scrintită la cap.

Eu însă, n'am să mă dau bătută. Nu vreau să-mi falsific conştiinţa cu simptomele nici unui fel de boală, cu atât mai mult, cu cât mă simt încă destul de sănătoasă şi la trup şi la minte. Părerea lor exagerată, de care s'a molipsit până chiar şi bărbaţii care nu m'au cunoscut încă, nu mă impresionează. Simt că nu sunt încă ceeace cred ei că aşi fi. Nu sunt încă nebună şi, nebună cu adevărat nu cred să fiu niciodată, deşi trebue să mărturisesc totuş, că obsesia balamucului, începe să-mi gâdile în mod plăcut setea de anume senzaţii necunoscute încă. Până atunci voi încerca să le dovedesc că în viaţa unui bărbat, existenţa unei femei nu se grefează doar cu simpla satisfacţie de a fi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

cunoscut-o, ci numai cu dinamica posibilităților lui sufletești de a o și înțelege.

Cum nu am însă nici un interes personal să mi-i depărtez pentru totdeauna, m'am hotărît să-i induc în eroare ca și cum le-aș face pe plac. Voi merge dar, cum se spune, până în pânzele albe. Insist asupra coloarei „alb" fiindcă albul este coloarea noțiunei de „imaculat". Or, o femee, după cum se știe, are un trup și un suflet. De minte nu mai vorbesc, fiindcă de lipsa minții, se resimt nu numai femeile, dar și majoritatea bărbaților. Rămân dar în discuție numai trupul și sufletul...

Un trup de femee imaculat, este o excepție aproape anormală. Personalitatea trupului, este să cam... „lase de dorit". Așa a fost de când lumea și așa va continua să fie până la dispariția ultimului trup de femee. Un suflet imaculat însă, cu ceva bună voință, poate fi câte odată, chiar o realitate acceptabilă. Să lăsăm dar trupul femeei deoparte și să ne ocupăm numai de sufletul ei.

Când se întâmplă să ai suflet, înseamnă că ai și putința să ți-l păstrezi imaculat. De cele mai multe ori se întâmplă însă, și altfel. Sufletul bunioară se molipsește în mod fatal de la trup și începe și el să cam... „lase de dorit". Ba câte odată se întâmplă chiar ca murdăria sufletului, să copleșească complect murdăria trupu-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

lui. In cazul acesta, se obișnuește să se spună că „femeea nu are suflet".

Eh, bine! Acesta este și cazul meu. Recunosc că singura infirmitate a existenței mele de femee, este că n'am suflet. La început n'am vrut să cred această monstruozitate. Dar cum aproape toți bărbații care m'au cunoscut, mi-au repetat la fel acest lucru, într'o bună zi m'am hotărît să mă pun de acord cu ei, măcar asupra acestui punct cardinal. Și iată cum se face că de câțiva ani de zile, existența sufletului nu mă mai interesează, chiar dacă întâmplător vre-un idiot de bărbat, m'ar încredința că-l am și eu!

In locul sufletului însă, eu am altceva. Am minte!... Un caz cu totul excepțional mai ales la femei. Dovadă? Mintea mea!... Mintea este singura armă de luptă cu care o femee își poate permite eroismul să nu-i fie teamă de nimeni și mai ales de cei care pretind că au suflet. Suflet însă nu au de obicei, decât fărâturile omenești șubrede. Sufletul este un fel de cameleon care se schimbă după cum bate vântul. Il poți chiar împrumuta după cum îți convine: cu ora, cu ziua, cu luna, cu anul și așa mai departe, iar la nevoe mare, îl poți întregi cu alt suflet, sub forma așa ziselor „jumătăți de suflet". Mintea însă rămâne totdeauna aceiași. Dar bine înțeles, trebue să știi cum s'o păstrezi, adică așa după cum ți-a dat-o Dumnezeu. Altminteri, riști s'o pierzi. Noroc însă că mintea se mai poate

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/anii 1901 1932

pierde şi în parte, nu numai în întregime, ca sufletul.

Iată pentru ce, eu am renunţat la suflet ca să rămân numai cu mintea, fiindcă în cazul de faţă, trupul nu mai joacă nici un rol. Dar când eşti în toate minţile, cum te mai poţi bucura de senzaţiile unei nebunii adevărate? Foarte uşor... Simulând nebunia!... De altfel acelaş lucru, s'a petrecut aproape exact cu unul din amanţii mei, care probabil, neavând decât suflet, a simulat o sinucidere din dragoste pen ru mine, care nu aveam decât minte. Gestul lui mi-a sugerat şi mie o escrocherie sentimentală la fel. Rezultatul a fost bine înteles; că n'am murit nici unul nici altul. Ba ceva mai mult, după ce ne-am regăsit teferi, am luat-o „d'a capo" deşi hotărîrea noastră fermă, fusese să ne despărţim printr'un acelaş tragic final.

A simula dar, nu înseamnă numai decât a şi rezolva. Numai că simulând o sinucidere din dragoste, te poţi plasa cel mult în rândul idioţilor autentici. Pe câtă vreme, simulând o nebunie spontană, te poţi plasa, ceva mai sus, fiindcă motivul ei, poate fi chiar un sifilis neglijat şi nu numai de cât o dragoste nenorocită. Din aceste două boli, eu cel puţin, prefer pe cea dintâi, fiindcă cu ceva medicamente şi injecţii o poţi vindeca imediat Pe cea de a doua însă, n'o poţi vindeca decât cu timpul, adică niciodată.

Spovedania mea dar, va fi singura soluţie

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

cu care m'aşi putea face înţeleasă, cel puţin de azi înainte. Deocamdată însă, nu mă consider decât o simplă candidată la nebunie. Ferice de bărbatul care îmi va lua în antrepriză noua mea existenţă de mâine şi de totdeauna. Bărbatul acesta, va fi probabil un medic specialist şi bine înţeles, un om de geniu. Altminteri nu văd cum aşi putea fi înţeleasă, pentru ce am fost nevoită să fac pe nebuna.

***

Femeea care vă reclamă cinstea să-i ascultaţi spovedania, se numeşte Rezeda. Se numeşte aşa, fiindcă probabil ca or ce femee, trebue să aibă şi ea un nume. De altfel, Rezeda este singura femee, căreia nu i se poate găsi un nume mai potrivit, decât acela pe care şi l'a ales ea singură, fără consimţământul părinţilor, ofiţerului stărei civile şi preotului care a refuzat s'o boteze. Un nume de sfântă, miroase a cadavru. Un nume de floare însă împrăştie în jurul lui, altă aromă. Şi totuş, pentru numele florilor, nu se mai găseşte nici o zi liberă în calendar. Rezeda nu regretă însă. Din contră. Lipsa numelui ei din calendar, o încântă. O scuteşte de aniversarea zilei onomastice pe care ar trebui s'o petreacă în sânul familiei. Şi pe Rezeda, grozav o plictisesc mai toţi membrii familiei care se miră că n'o pot vedea decât odată pe an. Câte odată, absenţele Rezedei, fac din ea, un fel de dispărută fără urmă. Rezeda

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mrr 1901-1932

însă, își regăsește totdeauna urma. Rezeda nu dispare nici odată. Brava ei!... Rezeda este femeea surpriză, adică „uite-o... nu e!..." Eh! Acum ați ghicit cine este Rezeda?... Uite-o!... Asta e Rezeda!... Și Rezeda asta sunt chiar eu.

Și acum dați-mi voe să mă schimb de la persoana a treia, la persoana întâi, fiindcă așa cum mi-am început spovedania, ași avea aerul că vorbesc despre altă femee. Și eu, de data asta mai ales, dacă n'ași putea vorbi numai de mine, simt că ași înebuni chiar de-abinelea.

Iată dar cum eram la început și cum am continuat să fiu multă vreme încă, până ce într'o zi, părinții mă trimiseră la Lausanna, unde fusei internată într'un pension model și forțată să mă instruesc după metodele elvețiene. Aci învățai, timp de doi ani aproape, tot ce trebue să învețe o fată ca să poată deveni femee din lumea bună. Ca limbi străine, franceza, germana, engleza, italiana și esperanto; ca dexterități domestice sau sălbatice, dansul, pianul și canto, obligatorii; apoi pictura, călăria, patinajul, stenodactilografia și dubla contabilitate, facultative și în fine un așa zis curs de stil și compoziție literară pentru care se plătea un supliment anual de cincizeci de franci elvețieni.

Eram fericită... „fericită ca în sânul lui Abraham" cum auzeam pe tata spunând, de câte ori se întorcea acasă după o afacere rentabilă. Eram fericită însă, nu fiindcă trebuia să învăț

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mgrr:1901-1932

atâtea lucruri, din care unele îmi dădeau chiar dureri de cap, dar fiindcă simţeam că în această lume nouă, în care la început intrasem fără nici un pic de entusiasm, cu timpul aşi fi putut deveni o bijuterie de preţ pe care n'o bănuiseră nici chiar părinţii mei. Dar despre părinţi, ca şi despre morţi, „nihil nisi bene" (Această expresie n'am învăţat-o în pensionul din Lausanna. O ştiu de la un amant al meu, care era latinist).

Voi vorbi dar, numai de ceea ce-mi este permis să vorbesc. Mai întâi despre prietine, şi în urmă, chiar despre altceva.

Ce grozavă deosebire, între fostele mele prietene de la Bucureşti şi nouile mele colege de la Lausanna! Cu cele din ţară, deşi vorbeam cu toatele aceiaşi limbă, nu mă puteam înţelege decât după foarte multă bătae de cap. Cu cele din Elveţia însă, deşi nu vorbeam aproape nici una aceiaşi limbă, un singur gest era deajuns, şi cât ai clipi din ochi, ne înţelegeam de minune. Ca şi mine, colegele mele erau şi ele tot fete străine, venite de prin toate ţările de pe glob, începând cu cele mai mari imperii de pe vremea aceea şi sfârşind cu cele mai mici republici din America centrală. Unele din ele care întâmplător mai vorbeau şi alte limbi, ne ajutau să ne descurcăm ori decâte ori dădeam greş cu semnele noastre convenţionale. Şi parcă era un făcut, dar mai toate discuţiile noa-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mcr:1901-1932

stre se învârteau numai în jurul aceluiaşi vecinic subiect la ordinea zilei: dragostea!

Parcul pensionului nostru era împrejmuit de un zid înalt de piatră acoperit de iederă şi presărat cu ţepi de oţel, care îl despărţea de parcul vecin al unui alt pension de băeţi, despre care nu ştiam decât că şi ei, tot ca şi noi, veniseră cam de prin aceleaşi ţări ale globului. In orele de recreaţie din zilele când eram supravegheate de pedagoage mai îngăduitoare, ne furişam până aproape de zidul misterios din fundul parcului pe a cărui creastă fortificată, de îndată ce prezenţa noastră era semnalată, inamicul îşi făcea apariţia sub forma câtorva perechi de ochi iscoditori. Cu timpul însă, cele câteva perechi de ochi sfioşi din primele zile, începuseră nu numai să se înmulţească, dar să capete şi oarecare curaj. Aşa că într'o bună zi, pe creasta zidului, odată cu perechile de ochi, apărură tot atâtea perechi şi de buze. Ochii ne lăsaseră oarecum indiferente. Buzele însă, ne impresionară. Ochii erau muţi. Buzele erau sonore. Şi iată pentru ce în anumite ore din zi, pe frontiera celor două parcuri romantice, perechile acestea de buze, ca şi nişte minuscule instrumente muzicale, se întreceau care de care, să orchestreze cât mai savant şi fiecare în limba lor, aceiaşi temă melodică dintr'o simfonie de dragoste, al cărui autor îşi pierduse actul de naţionalitate.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mgr?1901-1932

După câteva luni de repetiții neîntrerupte, simfonia era pusă la punct. Nu ne mai rămânea decât să-i fixăm premiera. Acest mare eveniment artistic avea să se producă într'o noapte de Sâmbătă spre Duminică, când de obicei, majoritatea elevelor plecau din pension, fie pe la spectacolele permise de regulamentele școlare, fie prin familiile din oraș, cărora părinții le încredințaseră soarta copiilor lor.

In noaptea aceea, nu mai rămăsesem în pension decât șapte eleve. Eu care eram româncă, o suedeză, o poloneză, o egipteancă, o guatemaleză și două olandeze surori. Intâlnirea fusese aranjată de comun acord cu șapte băeți cam de aceiași vârstă cu noi și probabil tot ca și noi, de naționalități diferite. Până atunci nu reușisem încă să ne satisfacem curiozitatea de a identifica și naționalitatea alesului inimei noastre.

Această lipsă de protocol nu ne împiedică totuș pe nici una din noi, ca la ora fixată, să ne strecurăm pe cărări diferite, ca să ne întâlnim apoi, odată cu toate șapte în acelaș punct luminos din parc — o lampă electrică de buzunar, cu care băeții de pe creasta zidului, ne făceau parcă, cu ochiul... Emoția noastră care creștea pe măsură ce ne apropiam de zid, ne tăie complet respirația când începurăm să descifrăm pâsâiturile și șoaptele băeților nerăbdători.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

— Pss!... Pss!... Aici sunt eu, Pol!... — Şi-aici eu, Gill. — Şi-aici, eu, Bob. — Şi-aici, eu, Tom. — Şi-aici, eu, Rok. — Şi-aici, eu, Tino!...

Ca să nu-i lăsăm s'aştepte prea mult, ne grăbirăm să le răspundem şi noi, tot atât de emoţionate şi nerăbdătoare ca şi ei...

— Eu sunt Rezeda. — Şi eu, Simona. — Şi eu, Abibé. — Şi eu, Mary-Anna... — Şi eu, Concita. — Şi eu, Edviga. — Şi eu, Ursula..

La un moment dat însă, când ne găseam aşa de aproape că ne-am fi putut chiar prinde în braţe, lumina lămpei electrice se stinse şi un întuneric compact, ne făcu să ne oprim de-odată cu toate pe loc... Ce se 'ntâmplase oare?... Ni se întinsese o cursă, sau nu era decât o simplă glumă, care probabil nu putea avea nici o consecinţă gravă? Nici una, nici alta... Vina era numai a lămpei care îşi consumase toată bateria electrică..

Pe noi totuş această surpriză neaşteptată, ne amuţise ca şi cum ne-am fi trezit în faţa unui pericol de moarte. Ca să ne facem curaj, începurăm să ne pipăim prin întuneric de teamă să nu ne pierdem. La un moment dat însă, mâinile noastre, se simţiră prinse de mâinile băeţilor care probabil ca şi noi, tremurau de aceiaşi teamă... să nu ne piardă.

Fiorii primelor atingeri, ne desmeticiră ca prin farmec... Era prea târziu însă! Grupul nostru o clipă compact, începu să se desfacă ver-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

tiginos ca o figură de cadril, în care fiecare fată se împreunase instinctiv cu câte un băiat, fără să mai fi avut timp să-l întrebe cum îl chiamă şi pentru care anume motiv, ultima reverenţă a jocului, trebuia făcută, culcaţi amândoi pe iarbă.

Momentul era suprem. Un adevărat final de simfonie în care nu se mai distingea nici un instrument. Uitaserăm aproape şi cine eram... Şi totuş, nu eram decât ceeace noi singure hotărîserăm să fim. Eram nişte debutante grăbite să gustăm din fructul oprit, care deveniserăm prizonierele benevole ale unei clipe critice, şi atâta tot. Eram cele şapte fecioare nebune pe care norocul ne aruncase în braţele celor şapte miri anonimi, cărora întunericul ne împiedica să le recunoaştem măcar figura. Această curiozitate însă cred că ar fi fost de prisos, mai ales în clipa aceea, când nu s'ar fi putut identifica decât un singur fel de obraji — obrajii roşii de ruşine.

Şi iată pentru ce, eu cel puţin, nu ştiu nici până azi încă, cine a fost primul meu amant!...

Mărturisesc că sinceritatea mea de azi, mă uimeşte chiar pe mine. Nu vreau să fiu însă ingrată cu nici una din amintirile vieţii mele, pe care voi continua să le revendic în întregimea lor, cu aceiaş voluptate ca şi în clipa excluderii mele din Paradis. De altfel, aceiaşi mărturisire, cred că ar fi putut-o face fără să roşească

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mom-1901-1932

şi celelalte şase colege ale mele, pe care începutul aventurei noastre le găsise probabil, în aceleaşi situaţii de fecioare ca şi mine.

Păcat numai că triumfala noastră intrare în viaţă deşi începuse aşa romantic, avea să se sfârşească foarte tragic. Biata Ursula!... De ce oare soarta, o alesese numai pe ea singură, să-i plătească amenda divină pentru păcatul original de care ne făcuserăm vinovate la fel, toate şapte fetele de-odată?...

Într'o bună zi, medicul pensionului descoperi că una din cele două surori olandeze, era în sărcinată. Mulţumescu-ţi ţie Doamne că pe mine m'ai scăpat cu faţa curată!... Totuş, o revizie medicală a tutulor elevelor din pension se impunea. De data asta dar trebuea să vină rândul nostru. Medicul constată încă alte şase fraude identice, dar de o gravitate mai mică. In Elveţia însă, într'un pension-model de fete, asemenea gravităţi nu au grade de comparaţie. Câteva zile în urmă, pensionul nostru număra şapte eleve mai puţin, iar cele şapte ţări respective, câte o candidată mai mult la un cât mai grabnic „Isaia dăntueşte".

***

Deşi împlinisem abia optsprezece ani, părinţii mă ameninţară că mă aruncă în stradă dacă nu mă mărit imediat cu bărbatul pe care mi-l alesesră ei. Ameninţarea lor însă, venea la timp. Ea deşteptase în mine curiozitatea să

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/morr1901-1932

gust de data asta şi din fericirea aşa zisului cămin conjugal. Bărbatul meu, or care ar fi fost el, nu putea fi decât continuatorul legal al anonimului suspect cu care încercasem să mă întregesc în mod fraudulos. De ce m'aşi fi opus dar, să-mi continui într'un compartiment de „rapid" voiajul pe care până atunci îl făcusem într'un simplu vagon de marfă „mică viteză"? De data asta cel puţin, aşi fi avut la îndemână lumina electrică, pentru a-mi putea recunoaşte măcar tovarăşul de compartiment, în cursul celorlalte nopţi de voiaj.

Până atunci nu cunoscusem decât casa părintească şi pensionul de la Lausanna. De clasele primare şi cele câteva clase de externat din Bucureşti, nu mai vorbesc, fiindcă pe vremea aceea, nu aveam încă destulă minte ca să le pot vedea în adevărata lor lumină. Experienţa vieţei începută la Lausanna, îmi mărea curajul să încerc de data asta, chiar întreprinderi cu mult mai periculoase decât aceea a unei anodine căsătorii impusă de părinţi.

Cu primul meu bărbat, care era bancher, n'am trăit decât nouă luni de zile, — exact cât mi-ar fi trebuit să am cu el un copil, care l'ar fi putut moşteni în caz de moarte. Dumnezeu însă, n'a vrut nici să-mi dea copilul pe care îl doream, nici să-mi ia bărbatul pe care nu-l puteam suferi. Am fost dar nevoită să divorţez eu singură!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/nr1901 1932

Deşi bancher, bărbatu-meu era un tip abject, cu toate că el pretindea că nu este decât un bărbat model. Probabil că-şi confunda nevasta cu banca, pe care încerca să le speculeze la fel. După aşa zisa lună de miere, începuse să-mi introducă în casă tot felul de indivizi, pe care mi-i prezenta ca prieteni şi mai ales ca oameni de finanţe tot ca el. Lucru ciudat însă, toţi aceşti pretinşi prieteni ai lui, pretindeau să joace rolul diferitelor giruri de pe poliţele semnate chiar de bărbatul meu. Toţi erau mai tineri, mai frumoşi, mai inteligenţi şi chiar mai bogaţi ca el. Noroc numai că aceste specimene de prieteni, îmi intrau în casă nu cu drepturile câştigate la bancă ci numai cu aceiaşi umilinţă interesată cu care samsarii cutreeră băncile pentru încercarea unor afaceri veroase. Afacerea lor cea mai de seamă, eram eu. Noroc însă că i-am înţeles la timp, fiindcă altfel, nu ştiu, zău, cine s'ar fi ales cu adevăratul câştig. Eu?... El!... Sau Ei?

Aşa cel puţin fiecare din noi, am rămas numai cu ceeace era al nostru.

Intr'o bună zi am isbucnit. Lor le-am strigat „stop, măgarilor" iar lui bărbatu-meu „la tribunal, porcule"... De teamă să nu fac scandal şi să-i compromit situaţia pe piaţa financiară, bărbatu-meu a consimţit să divorţeze, chiar fără să se mai prezinte în instanţă. Cât priveşte prietenii lui, toţi s'au făcut nevăzuţi.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

După câteva săptămâni, eram liberă. Numai că libertatea nu înseamnă totdeauna şi fericire. După divorţ mai ales, libertatea începuse să mă împingă pe panta melancoliei. Riscam dar să renunţ la „linia dreaptă" din care îmi făcusem idealul meu de viaţă pentru mai târziu. Se ştie însă că o linie dreaptă înseamnă drumul cel mai scurt dela un punct la altul. Or, cum unul din puncte eram chiar eu, nu-mi mai rămânea decât să-mi găsesc pe cel de-al doilea punct şi linia dreaptă, era gata trasă...

Ca să scap de melancolie, m'am încurcat cu unul din prietenii fostului meu bărbat. Dar nu cu unul dintre cei despre care v'am vorbit. Cu altul. Cu singurul lui prieten care refuzase să-mi intre în casă, atâta timp cât fusesem măritată cu el. De data asta cel puţin, întregul câştig trebuia să-mi rămână numai mie. Nu mai eram nevoită să-l împart cu bărbatu-meu. Aceasta fusese de altfel şi intenţia primului meu amant serios, care deşi nu mi-se lăudase cu nimic, era cel mai tânăr, cel mai frumos, cel mai inteligent şi cel mai bogat dintre toţi ceilalţi în bloc.

De această ultimă calitate a lui, însă nu mi-am dat seama decât după ce mi-a dovedit că mă iubeşte cu adevărat. La început bine înţeles, l-am iubit şi eu la fel. Dar ce folos?... Deşi rămăsesem aceiaşi femee cinstită care nu-mi înşelasem bărbatul niciodată, fiindcă după di-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/anii-1901-1932

vorţ îndrăsnisem să-mi încredinţez existenţa mea de femee liberă, unui bărbat însurat cu altă femee, lumea credea că m'am făcut cocotă. Calificativul acesta însă, pe vremea aceea nu mă jignea câtuşi de puţin, fiindcă eram, după cum de altfel am şi rămas, femeea care nu se vinde, dar excepţional se lasă a fi câştigată la loterie. Nu se întâmplase dar nimic mai mult decât că amantul care mă câştigase, să fie tocmai cumpărătorul biletului, pe care i-l alesesem eu. De data asta nu mai aşteptasem să mi-l trimită tot sfântul Duh, ca pe cel de la Lausanna. Şi fiindcă eu îl cunoşteam mai dinainte, i-am dat iluzia că m'ar putea cunoaşte şi el pe mine. Păcat numai că n'a fost capabil să mă şi înţelcagă. Deşi pe vremea aceea, eram o femee aproape unică în Bucureşti, amantului meu nu-i plăcea să se bucure de mine decât ca un copil care când primeşte cadou o păpuşe trebue să-i scoată ochii şi să-i dezarticuleze membrele corpului. Deşi mă iubea cu adevărat, voluptatea amantului meu era să mă facă să plâng. Dar eu nu vream să plâng, fiindcă îmi dam seama că amantul meu se încăpăţâna să-mi frângă „linia dreaptă" pe care eu speram s'o pot păstra intactă, câţiva ani, cel puţin.

In ziua în care nu l-am mai putut răbda alături de mine nu m'am jenat să-i spun adevărul pe faţă.

— Ascultă! Să nu crezi că sunt nebună. Dar

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mor1901-1932

dacă ai de gând să te serveşti de mine numai ca de o păpuşe, să ştii că am să înebunesc cu adevărat. Incăpăţânarea ta a început să-mi sufoace dragostea pentru tine. Aproape nu te mai pot suferi. Să n'aşteptăm dar să se petreacă abia mâine, ce s'ar putea petrece chiar azi. Mai bine, pleacă acum... Pleacă şi să nu te mai văd în ochi.

Amantul meu m'a ascultat până la sfârşit fără să mă întrerupă. Apoi a zâmbit ca de obicei, s'a aşezat în faţa oglinzei şi privindu-se în ea, ca şi cum ar fi fost privit de mine, începu să-mi imite şi vocea şi gesturile.

— „Ah mon petit... mon petit... Quel bonheur de t'avoir trouvé".

Această frază, i-o spusesem eu în prima noastră noapte de dragoste, când el mă întrebase dacă nu cumva o citisem în vre-o carte. Il ştiam inteligent şi chiar spiritual. Nu bănuiam însă că are şi o memorie aşa de bună, fiindcă din noaptea aceea nu-i mai repetasem niciodată fraza cu pricina...

Memoria lui totuş, nu mă îndulioşă de loc.

— Ai dreptate... Atunci aşa era... Acum însă este altfel... Acum simt nevoia s'o repet altuia, nu ţie... Pleacă dar de bună voe... Dacă vrei, găseşte-ţi altă amantă, fiindcă şi eu voi face tot acelaş lucru... Te asigur... Ba, te-aşi ruga chiar, să mi-l găseşti tot tu... fiindcă eu văd că n'am mână bună...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistetransilvania.ro/mdrr1901-1932

De data asta ochii amantului meu erau umezi. Zâmbetul lui ironic înghețase pe un răspuns pe care însă nu mi-l dădu decât mai târziu.

La despărțire ne-am strâns numai mâinile. Eu care făceam pe supărata, nu i-am mai spus nimic. I-am rezervat lui cinstea să-mi spună ultimul cuvânt. Ah!... Ultimul lui cuvânt. Ecoul lui avea să mă doară abia a doua zi.

— Iată plec... Nu-ți fie teamă... că n'am să mai încerc să te văd. Plec... Dar să știi că adevărata noastră dragoste abia acum începe. Nu râde, fiindcă numai după plecarea mea, ai să înveți și tu să plângi... Fii totuș liniștită... Încearcă mai ales să fii fericită... Fericită însă, așa cum ți-ași dori eu să fii, nu tu... Tu nu știi ce înseamnă a fi fericită... Și dovada ți-o voi face tot eu... mâine dimineață, când vei avea ce mi-ai cerut... Vei avea un nou amant... Nu ți l-am găsit încă, dar îți voi trimite, fii sigură, destui ca să poți avea de unde alege... Ia seama însă... Alege-l pe cel mai potrivit cu tine... Ar fi păcat să te înșeli și a doua oară. Mi-e teamă că a treia oară, m'ai putea alege tot pe mine... Și asta ar însemna că toată viața ta, n'ai să faci altceva mai bun, decât să te înșeli singură.

A doua zi, începând dela ora nouă dimineața și până la ora șase seara când am fugit de-acasă, am fost terorizată de vizitele celor cinzeci și opt de candidați care mi se prezentau la fel, pe buze cu același surâs de cuceritor, iar în

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mgrr 1901-1932

mână cu acelaş anunţ apărut la „Mica publicitate" din toate ziarele din Bucureşti.

„Doamnă fragedă, 19 ani, frumoasă, cochetă, amabilă, cultă şi absolut desinteresată, despărţindu-se de vechiul său amant, caută un altul nou, cu care să-şi poată satisface nevoile unei întregiri romantice din toate punctele de vedere. Amatorii se pot prezenta dela ora nouă dimineaţa până la ora şase seara, la Doamna Rezeda, strada X No. Y... Intermediarii nu sunt admişi".

Canalia!... Nu-l bănuiam atât de meschin... Se ţinuse de cuvânt. Până în ultimul timp, mă considerase aceiaşi păpuşe, pe care o poţi trece din mâna unui copil în mâna altuia. Numai că de data asta, primul copil al păpuşei fusese un măgar autentic.

***

In stradă. răsbunarea lui, mă desfigurase parcă complect. Urechile îmi ţiuiau de râsetele celor care citiseră anunţul lui la „Mica publicitate" şi ochii mi se împăinjeniseră aşa că pe toate reclamele de pe ziduri, nu vedeam afişat decât numele meu... Rezeda!... Singurul mare eveniment la ordinea zilei. Aveam senzaţia că fusesem asasinată ziua nămiaza mare, de un individ murdar, care mă umpluse mai mult de râie, decât de sânge. Eram ca şi cum mi-aşi fi privit în oglindă, propriul meu cadavru. Eram o femeie moartă. Intrasem chiar în putrefacţie.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/md-1901-1932

Rezeda nu mai exista. Rezeda trebuia să-şi găsească alt nume... Trebuia să-mi vopsesc părul. Trebuia să mă mut în alt cartier... Trebuia să simulez o infirmitate a corpului, cu care să pot înduioşa măcar pe cei care nu aflaseră încă cine sunt.

După ce-am rătăcit pe diferite străzi ca „oarba din Sorento", când a început să se înopteze, m'am oprit în Grădina Icoanei şi m'am aşezat pe o bancă mai dosnică unde credeam că mă voi putea reculege. Dar până la reculegere, o nouă bombă avea să facă explozie nu numai în cuprinsul sistemului meu nervos, dar chiar şi în această Grădină a Icoanei, unde odată cu mine intrase şi un tânăr, care mă urmărise probabil de pe stradă.

Pericolul acesta însă nu l-am bănuit decât în clipa când l-am văzut oprindu-se brusc în faţa băncei, pe care mă aşezasem eu. La început, credeam că are să-mi spună ceva şi mă pregăteam să-l reped, aşa cum numai eu ştiu să reped pe cineva, când m'apucă năbădăile. Necunoscutul însă, n'a scos nici o vorbă şi fără să-mi ceară măcar voe, s'a lăsat să cadă greoi pe celalt colţ al băncei, ca o pasăre rănită care pică exact acolo unde se găseşte, când este atinsă de glonţ. Bănuelile mele nu mă înşelaseră nici de data asta. Glonţul mut, care-mi aruncase la picioare această pasăre rănită, nu puteam fi decât eu. Această idee fixă, mă mai în-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

vioră. Incepusem chiar să fiu ceva mai bine dispusă. In mine totuș, clocotea nerăbdarea de a rezolva cât mai repede și această nouă chestie de amor propriu, care lucru ciudat, se prezenta chiar în ziua în care amorul meu propriu fusese complect îngenuchiat de anunțul dela „Mica publicitate".

Necunoscutul de lângă mine, deși avea o figură simpatică, avea în schimb un „tic" antipatic. Mesteca în gură ceva, ce parcă nu se mai sfârșia. Ticul lui era insuportabil. Parcă ar fi fost un paralitic, care mă enerva cu atât mai mult, cu cât la un moment dat îmi trecuse prin gând o nebunie care mă făcuse să surâd fără voie.

Dacă necunoscutul acesta, mi s'ar fi prezentat ca un al cincizeci și nouălea candidat?... Poate că pe el, l-aș fi primit altfel decât pe ceilalți cincizeci și opt... Dar acum era prea târziu. Lista candidaților se sfârșise complect la ora șase.

Se înoptase deabinelea și în Grădina Icoanei, la ora aceia, reputația mea de femeie cinstită, ar fi putut fi pusă la îndoială chiar de necunoscutul de lângă mine. Mă ridicai dar de pe bancă, hotărîtă să mă întorc acasă. După primul pas însă, mă răsgândii. Mă opresc în fața lui, ca o femeie care și-ar fi pierdut răbdarea și cu poșeta pe care o țineam în mâna dreaptă, îi lovesc cu putere brațul stâng.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Ia ascultă domnule! Ce tot mesteci în gură, de nu mai sfârşeşti!... Nu-ţi dai seama că devii enervant?

Necunoscutul, care probabil fusese jignit de apostrofa mea, scoase o brichetă din buzunarul vestei, o aprinse şi după ce o ridică până la înălţimea obrazului meu, începu să-mi zâmbească cu aerul de compătimire al unui profesor, faţă de un elev cu mintea întârziată.

— O bomboană de gumă, doamnă!...

Răspunsul lui mă încurcase ca şi cum mi-ar fi vorbit într'o limbă străină pe care n'o cunoşteam.

— O bomboană de gumă?... Există şi bomboane de gumă?

— Bine înţeles!... Numai că bomboanele astea, nu se mănâncă... Le mesteci doar în gură până ce încep să te plictisească şi pe urmă le scuipi jos... In schimb însă ele îţi odihnesc mintea şi-ţi menajează gâtlejul înbâcsit de nicotină.

— A!... da... Înţeleg... D-ta fumezi prea mult.

— Ca orice om care gândeşte, doamnă...

Intimitatea calmă, cu care necunoscutul acesta îmi vorbise pentru prima oară, mă făcu să-i răspund cu acelaş aer de intimitate.

— N'ai putea să-mi dai şi mie o bomboană de gumă?

— Fumaţi şi dv. doamnă?

— Şi încă cum?... Dar nu pentru asta ţi-o

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mrr 1901-1932

cer... Aşi vrea să-mi odihnesc însă şi eu mintea cu ea.

— V'a obosit cugetarea, doamnă?...

— Aşi!... De unde!... M'a obosit măgăria pe care mi-a făcut-o fostul meu amant...

Necunoscutul holbă ochii ca şi cum la rândul lui, n'ar fi înţeles ce înseamnă cuvântul „amant". La drept vorbind însă necunoscutul avea dreptate fiindcă fostul amant nu fusese de cât un monstru.

— Cum? D-ta n'ai citit „Mica publicitate" de azi?...

Şi cum lampagiul primăriei tocmai ne aprinsese felinarul de gaz aerian de lângă noi, scosei anunţul din poşetă şi i-l pusei în faţa ochilor.

Pe măsură ce-l citea, necunoscutul se încrunta tot mai mult. Îşi pierduse toată căldura comunicativă de până atunci. Probabil nu bănuise că femeia, pe care el credea că o descoperise ca pe o „rara avis" în acciaşi zi chiar, se lăsese să fie descoperită singură de ochii tuturor curioşilor care îi citiseră anunţul din „Mica publicitate".

— Idioată glumă!... Aveţi dreptate, doamnă... Sper însă că n'a luat-o nimeni în serios.

— Aşi! De unde?... A trebuit să suport vizitele a cincizeci şi opt de candidaţi.

Necunoscutul scăpă un sughiţ, ca şi cum i-aşi fi vârât cu de-a sila pe gât pe toţi cei cincizeci şi opt de candidaţi...

Muzeul Digital al Romanului Românesc

— Cincizeci şi opt?... Frumoasă sumă!... Şi dv. pe care l-aţi ales?

— Pe nimeni... Nu mi-a plăcut nici unul.

— Nici unul? Daţi-mi voe să nu vă cred... Dv. exageraţi... Probabil că pe unul dintre ei, trebue să-l fi plăcut mai mult ca pe ceilalţi... Numai că poate v'aţi jenat să i-o spuneţi.

— Nu, nu... Nu este adevărat.. Nu mi-a plăcut nici unul. Dacă mi-ar fi plăcut vre-unul, i-aşi fi spus-o imediat. Eu aşa sunt... Când îmi place cineva nu-mi pun niciodată căluş în gură...

Necunoscutul părea că se înviorează din nou.

— Dacă este aşa, de ce-l mai chinuiţi, săracul!... Ce mai aşteptaţi, doamnă? Hai!... Spuneţi-o măcar acum...

— Cui să i-o spun?

— Celui care probabil trebue să vă placă... Celui pe care vi-l aduce fatalitatea, nu „Mica publicitate"... Celui de-al cincizeci şi noulea!...

Gata!... Ăsta era să fie numărul câştigător. Necunoscutul avusese dreptate. Şi de bucurie îi strigai în urechea stângă ca şi cum aşi fi vrut să-l scol de pe scaun, ca pe un mort din mormânt.

— Idiotule!... Parcă Dumnezeu, te-a scos în calea mea!...

Necunoscutul care se ridicase în picioare, şi el, râdea de data asta chiar ca un adevărat idiot.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/index.1901-1932

— Ha, Ha, Ha... Parcă Dumnezeu altă treabă n'are?...

La noua lui întrebare însă, nu-i mai răspunsei nimic. De altfel nici nu mai era posibil. Buzele noastre erau ocupate acum cu îndeplinirea protocolului obişnuit la festivităţile sentimentale... După prima sărutare mută şi lungă,... lungă de câteva secunde, urmară alte două, trei sărutări mai scurte, dar mai sgomotoase şi în fine, altă sărutare, cea mai mută şi mai lungă din toate, dar în schimb acompaniată şi de un oftat...

Noul meu amant bine înţeles, nu era un „idiot" după cum îmi plăcuse mie să-l desmierd în clipa când fusesem sigură că intrase în posesia mea. Era poet. Şi poeţii sunt obsesia femeilor care aşteaptă un amant ideal. Eu însă nu mă gândisem niciodată că aşi putea avea şi un amant poet. Amanţii ideali te plictisesc mai repede ca amanţii cu cusururi. Dar fiindcă necunoscutul acesta îmi plăcuse grozav de mult, îl acceptasem chiar aşa cum era, adică numai cu aureola lui problematică de poet!...

Identificarea complectă, i-am făcut-o chiar în noaptea aceia, la mine acasă, unde lumina electrică nu mă mai putea înşela ca întunericul în care bâjbâisem până atunci. Era cu adevărat, amantul ideal pe care nu-l simţeam alături de mine decât ca pe adierea unui vânt de primăvară, sau ca pe chipul lui Cristos din Icoană.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

care deşi tace, parc că-ţi vorbeşte. Poetul meu, era gata să se întindă la picioarele mele, ca un covor de Siraz, ori decâte ori Scheherazada lui ar fi simţit nevoia să-şi ridice spre Alah nu numai ochii şi sufletul ei curat, dar şi sângele stricat din vârful degetelor dela picioare până în creştetul capului.

Ca să dovedim candidaţilor căzuţi la examen, că adevăraţii amanţi nu au nevoie de „Mica publicitate" ci numai de schimbul câtorva priviri cu tâlc şi cuvinte cu miez, inventarăm ceva nou, chiar în noaptea aceia. In programul colaborării noastre pe viaţă şi pe moarte, introduserăm o aşa zisă rubrică de „fapte diverse" cu care aveam să facem mari, rubrica „Mica publicitate". De această nouă rubrică însă, ziarele nu aveau să se folosească niciodată, fiindcă unicul nostru „fapt divers" trebuia să se petreacă totdeauna în dosul unor ferestre cu perdelele lăsate şi într'un cadru dublat din belşug de aceiaşi fericire unică şi împrospătată din clipă în clipă.

Păcat numai că prospeţimea fericirii noastre n'avea să dureze decât „ce que durent les roses... l'éspace d'un matin". (Expresia asta o ştiu din pensionul dela Lausanna).

După izbucnirea războiului, poetul meu fusese mobilizat ca secretar-contabil într'un spital din Bucureşti, unde eu reuşisem să mă angajez ca soră de caritate. Aci, printre răniţi, din care

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistetransilvania.ro/mdrr/1901-1932

cea mai mare parte erau muribunzi, aveam să ne petrecem cele mai voluptoase clipe de uitare de sine. Instinctul morții ne grăbea parcă să sfârșim cât mai frumos ceiace de obicei se sfârșește foarte urât, și să consumăm cât mai repede până și ultimele noastre provizii de dragoste, ca și cum plecarea noastră pe lumea cealaltă, ar fi fost hotărîtă în mod irevocabil. Și s'a întâmplat așa cum trebuia să se întâmple cu foarte mulți dintre noi. Numai că amantul meu, mi-a luat-o înainte!... Incercările mele de a-l ajunge, nu mi-au folosit la nimic.

Iată pentru ce astăzi sunt nevoită să mă resemnez și să aștept până ce-mi va suna ceasul și mie.

Intr'o noapte simțeam nevoia să fumez. Intâmplător însă, în noaptea aceia, în tot spitalul nu se mai găsea nici o țigară. La fel se sfârșiseră în București și bomboanele de gumă. Faptul acesta mă enerva. El care căuta totdeauna să-mi menajeze cele mai mici enervări, vrea să plece să-mi caute țigări în oraș. La început reușisem să-l opresc. Nu știu dece, dar în noaptea aceia simțeam nevoia să-l păstrez cât mai aproape de mine, ca și cum aș fi trebuit să-l îngrijesc la fel ca pe ceilalți zece răniți ce-mi fuseseră dați în pază. In timp de război, un rănit mai mult sau mai puțin, nu este mare lucru pentru o soră de caritate, mai ales când rănitul în plus, se întâmplă să fie sănătos. Numai că în

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/?q=1901-1932

timp de război soarta celor care au fost odată răniți, este cu mult mai bună decât soarta, celor care n'au fost încă răniți. Cazul amantului meu...

La un moment dat clopotele bisericilor începură să bată, sirenele fabricilor să urle și gardiștii să fluere ca de obiceiu, ca să-și facă curaj... Se anunța un nou atac al Zeppelinului. Luminile începuseră să se stingă prin toate încăperile spitalului. Eu dădusem fuga în sala răniților mei, ca să le luminez măcar sufletele cu prezența mea de soră de caritate, iar el rămăsese singur în odaia noastră. In lipsa mea însă, amantul meu o sbughise în oraș, de unde, vai!... n'avea să se mai întoarcă...

In zorii zilei, când abia începeau să se închidă ochii celor care veghiaseră toată noaptea, ni se aduse vestea că unul dintre ai noștri își închisese ochii cu mult mai de vreme, și... pentru totdeauna. Amantul meu, iubitul meu poet, fusese găsit în poarta spitalului, cu capul sdrobit de spărtura unei bombe și în mână cu trei pachete de țigări fără carton.

In memoria scumpului meu dispărut, dați-mi voe să-mi întrerup spovedania măcar pentru câteva secunde. . . . . , , , , ... Și-acum, reiau spovedania sfârșită în România mică, pentru a mi-o continua în România mare.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901_1932

Prestigiul meu de femeie și cetățeană româncă, evoluase odată cu prestigiul țării mele întregite. In cuprinsul noilor ei frontiere, am debutat cu doi prinți de-odată, dintre care unul era chiar prinț român. Cine?... Regret, dar nu vă pot spune. Nu-l mai căutați, fiindcă nu-l veți putea identifica niciodată. Voi avea grija, ca vorbind de el, să vi-l prezint așa ca și cum aș vorbi de un altul, deși toți prinții sunt la fel.

Prinții sunt ca sfinții. Te închini lor, fiindcă n'ai avut niciodată ocazia să-i cunoști în carne și în oase. Coboară-i însă din icoanele lor de lemn, bătute în argint și aur și invită-i bunăoară să stea cu tine la masă. Sfinții ca și prinții, vor proceda la fel. Se vor grăbi să se coboare până la tine, dar numai din curiozitate. Își vor vârî apoi nasul prin toate farfuriile cu mâncări și după ce vor alege numai pe cele cu miros mai picant, își vor umple buzunarele cu ele și se vor retrage să le mănânce singuri, în cadrul aceloraș icoane de lemn, bătute în argint și aur. Și-așa vor continua să-și singularizeze existența divină, până ce le va suna ceasul, când vor fi mâncați de carii sau de... anticari.

Tot așa era și prințul meu. Ca pe orice prinț român însă, de bine, de rău, pe el îl puteai întâlni câteodată și pe Calea Victoriei, nu numai zugrăvit pe lemn. Eu l-am întâlnit întâmplător, într'o seară la șosea. El era în automobilul lui,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

iar eu în pantofii mei de antilopă neagră. Când m'a zărit din goana automobilului, probabil s'a gândit că aşi putea face şi eu, figură frumoasă în colecţia lui de patimi princiare. A oprit automobilul, ceva mai departe de mine, şi coborând grăbit, mi-a ieşit înainte, oprindu-mă şi pe mine din drum. La început n'a vrut să se recomande, probabil de teamă să nu mă emoţioneze şi să mă facă să leşin de atâta cinste. După ce m'a salutat cu un singur deget la pălărie, ca şi cum m'ar fi cunoscut de când lumea, m'a întrebat dacă sunt dispusă să fac cu el un „tour" până la Otopeni. Eu i-am răspuns, aşa într'o doară: „De ce nu?" iar el a exclamat „Brava!... Asta-i muzica ce-mi place". Şi ca să-mi dea dovadă că este aşa, mi-a sărutat mâna, de data asta foarte ceremonios. Prinţul mă minţise însă, fiindcă muzica ce-i plăcea, nu eram chiar eu... Era o muzică militară care cânta „Madelon" la bufet.

Bine înţeles că această primă minciună a lui m'a desgustat. Dar ce m'a desgustat mai mult, a fost altceva... Un gest pentru care trebuia să-i întorc spatele. L-am răbdat totuş, de curiozitate să văd până unde poate merge un prinţ în România mare. In loc să mă invite în automobilul lui, în faţa căruia, mă dusese chiar el de braţ, prinţul m'a rugat să mai aştept câteva minute, până ce şofeurul lui va găsi un automobil de piaţă, liber. Explicaţia era următoa-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr:1901-1932

rea. Automobilul lui era deschis şi în automobil deschis prinţul nu ieşea decât cu nevastăsa. Pentru plăcerea de a mă conduce până la Otopeni, îi trebuia un automobil închis. Probabil că prinţul nu-şi da seama, că salvând onoarea nevestei sale, îmi jignea amorul meu propriu. Şi totuş, nu l-am pălmuit, deşi la un moment dat, simţeam pe sub mănuşe o grozavă mâncărime în palma dreaptă. L-am acceptat aşa cum se prezentase, sau mai bine zis, aşa cum înţelegea el să mi se dăruiască cu trup şi suflet, adică în forma unui sfânt oarecare dintr'o icoană de preţ, pe care de altfel când te afli la mare strâmtoare o poţi vinde chiar pe un preţ ridicol.

Deşi ca om de lume, prinţul meu avea o sută de calităţi, avea totuş şi un cusur, un mare cusur pe care nu-l pot avea decât prinţii şi bine înţeles, sfinţii pe care nu-i poţi niciodată convinge să stea cu tine la masă. Se temea să se arate în timpul zilei în compania mea, probabil de teamă să nu-şi piardă prestigiul boeriei, moştenit dela strămoşii lui, care ca şi el, îşi păstraseră întreţinutele la mahala. Noroc însă că eu locuiam în apropierea Foişorului de foc, cartier care nu este cotat chiar ca mahala.

In schimb, prinţul meu mă îmbuiba cu tot felul de bunătăţi şi — excepţie rară — nu era chiar aşa de sgârcit ca sfinţii, care după ce-ţi golesc buzunarul şi sufletul, te bagă în mor--

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaramuri.ro/index.901-1932

mânt, dar nu alături de ei, ci în compartimentul destinat muritorilor de rând... Scrisorile, florile, banii şi din când în când, chiar şi câte o bijuterie dela Resch, prinţul mi le trimetea (n'am înţeles niciodată, dece) numai prin şofeurul lui, care pe lângă om de încredere părea a-i fi până la o anume margine protocolară, chiar un bun prieten. Adevărul era, că şofeurul prinţului era tot un prinţ ca şi el. Era un fost locotenent într'un regiment de cavalerie din garda imperială rusă, care după dezastrul ţarismului, în locul unei problematice insigne de „comisar al poporului" în Rusia, preferase volanul sigur al unui automobil princiar în România.

Intr'o seară, şofeurul prinţului, îmi aduse o scrisoare în care amantul meu mă ruga să-l ert că nu mă poate vedea, după cum ne înţelesesem cu o seară înainte. In schimb, îmi punea la dispoziţie automobilul lui (probabil fiindcă era noapte) ca să mă folosesc de el, după cum aşi fi crezut de cuviinţă până în zorii zilei.

In primul moment, scrisoarea prinţului, îmi încruntase sprâncenele. Surâsul semnificativ al şoferului însă, mă făcu să-mi capăt iar buna dispoziţie. Cum era vară şi afară o căldură înăbuşitoare, o plimbare la şosea, era bine venită.

In automobil, mă aşezai ostentativ în faţă, lângă şofeur. Dacă prinţul ar fi aflat lucrul a-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

cesta, probabil s'ar fi supărat. E drept că pentru amanta unui prinț nu era tocmai convenabil lucru să-și frece coatele de bluza albastră a unui șofeur, chiar când acest șofeur ar fi fost tot un prinț ca și stăpânul său. Dar mie nu-mi place să stau niciodată singură, nici într'un fund de automobil, nici într'un fund de sofa. Pe mine însă, ceiace mă plictisea nu era părerea prințului despre atitudinea mea, ci atitudinea liniștită a șofeurului, care nu se uita decât în botul automobilului, ca și cum lângă el nu s'ar fi găsit nimeni. In atitudinea lui plină de respect pentru mine, eu nu vedeam însă, decât o necuviință. Ca să-l pedepsesc dar, după o goană nebunească pe șoseaua Ploeștilor, îl oprii brusc în dreptul unei pădurici cufundată în întuneric. Șofeurul credea că am să-i dau ordin să întoarcă. Eu însă, îl rugai să intre în pădurice. Nu știu dacă el pricepuse sau nu intenția mea. Își încleștase însă mâinile pe volan, refuzându-mă net. In schimb, încercă să-mi explice pentru ce era nevoit să procedeze așa. Dacă automobilul ar fi fost al lui, poate că n'ar fi ezitat o singură clipă. Dar cu automobilul prințului, nu îndrăznea să rişte o pană, sau poate chiar un accident mai grav, ale cărui consecințe i-ar fi fost fatale. Argumentele lui mă enervau. Rusul ăsta, parcă n'ar fi fost prinț adevărat. Raționa exact ca un mujic. Dar prinț sau mujic, pe mine nu mă interesa decât bărbatul de lângă mine. Ca

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mgm1901-1932

să-l fac să mă priceapă, i-am şoptit la ureche pe un ton misterios:

— Dar dacă în automobilul stăpânului, te-ai găsi cu amanta ta?... Ce-ai face atunci?... Ai întoarce-o acasă fără să te atingi de ea, sau ați da buzna împreună cu automobilul în pădurice?...

Şofeurul tresări, îşi făcu de trei ori semnul crucii şi-mi şopti la fel în ureche şi pe acelaş ton misterios:

— Taci, taci... păcătoaso!... Taci să nu ne-audă Batiuşca de sus, că în loc de pădurice, ne ducem dracului de-a dura până în fundul iadului.

Înţelesei atunci că rusului, nu-i era teamă de iad ci numai de mine. Îi era teamă probabil. să nu-l denunţ prinţului şi să-şi piardă slujba care pentru el preţuia mai mult chiar, decât o aventură cu amanta stăpânului. Pe mine însă, tocmai această teamă a lui, mă făcea să-l împing tot mai mult spre întunericul din pădurica în care nu se auzea decât cântecul greerilor.

După o jumătate de oră aveam satisfacţia că reuşisem şi de data asta, ce-mi pusesem în gând. Reuşisem să-i dovedesc rusului că iadul de care se temea el, era cu totul în altă parte decât în acea pădurice, din care odată intrat nu mai puteam eşi decât ca Adam şi Eva, goniţi din Paradis.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

A doua zi şofeurul prinţului veni fără automobil, ca să-mi destăinuiască între patru ochi şi pe îndelete, focul pe care i-l aprinsesem în inimă. Abia atunci mi-am dat seama că şi inima rusilor se aprinde tot aşa de uşor, ca şi inima românilor. Toate parcă sunt de paie. Numai că de data asta deşi aprins de curând, focul acesta ruso-român, ameninţa să devie un adevărat incendiu capabil să ne carbonizeze pe amândoi de-opotrivă. Cele câteva clipe petrecute în pădurice îi rămăseseră înfipte în inimă ca nişte cuie în cauciucul unei roţi de automobil. Dacă le-ar fi scos imediat, cauciucul s'ar fi desumflat şi automobilul ar fi rămas în pană, fiindcă nu mai avea alte cauciucuri de rezervă. Dar exact acelaş lucru s'ar fi petrecut şi dacă nu s'ar fi atins de el. Cauciucul trebuea dar reparat de urgenţă şi reparaţia asta nu i-o puteam înlesni decât eu singură.

Rusul recunoştea că ar fi fost o adevărată nebunie, dacă i-aşi fi acceptat propunerea. Dar tot o nebunie la fel, era gata să facă şi el pentru mine, dacă i-aşi fi pretins-o. Era gata să fugă cu mine în Rusia, să facă act de supunere regimului bolşevic, să-şi reia locul şi gradul în armata roşie, să reintre în posesia averei părinteşti, confiscate de noul regim şi să mă facă principesă autentică, deşi nevestele tuturor celorlalţi prinţi rămaşi în Rusia, nu mai erau decât nişte simple gospodine anonime.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaramsivarna.ro/index1901-1932

Propunerile prințului rus, deși-mi gâdilau în mod plăcut amorul meu propriu de romîncă burgheză, nu-mi făceau totuș impresia că ar putea fi realizabile. Ezitam dar să mă las furată de perspectivele unei noui aventuri. Socoteam că cele câteva clipe petrecute în întunericul păduricii, nu meritau cinstea să le mai afișez și în lumina zilei, chiar în Rusia bolșevică. Rusul însă cugeta altfel. Dacă amorul lui propriu de prinț autentic, îi îngăduise o primă umilință de a renunța la titlul lui de noblețe, nu-i putea permite s'o mai repete și cu titlul de amant al meu. In lipsă dar de altceva mai bun, șofeurul amantului meu înțelegea că amanta stăpânului său, să fie numai amanta lui, chiar dacă ar fi continuat să rămână și mai departe ca întreținuta prințului...

Bine înțeles că noua lui propunere mă jignea. Rusul însă nu era vinovat. Era numai consecvent cu încăpățânarea colectivă a rasei sale. Era sclavul ideii fixe, că rușii trebue să stăpânească Constantinopolul. Or, în cazul de față Constantinopolul lui, eram eu. Iar eu trebuia să mă cedez lui, nu de plăcerea de a-mi schimba stăpânul, ci forțată de imperativul categoric al celor 80 000 de lei, pe care într'o bună zi, mi-i aruncase pe masă.

Deși încântată de surpriza ce-mi făcuse, simții totuși că trebue să roșesc. Dar ca să pot fi și eu tot așa de consecventă cu mine, ca și el,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

închisei ochii şi nu mă mai privii în oglindă de cât după ce roşeaţa sinceră din obraz începuse să împrumute culoarea roşeţei falşe a pudrei. Pe vremea aceia, 80.000 de lei, echivalau cu aproape un cartier din Constantinopol. Or, cum nu era vorba decât de un singur rus, cred că-i cedasem chiar prea mult.

Puţin după aceia, într'o noapte când eşam împreună dintr'un cinematograf, doi agenţi secreţi, care ne urmăriseră fără să bănuim, ne arestară pe-amândoi chiar în poarta casei mele. Noroc că după primele cercetări făcute, eu fusei pusă în libertate. Noul meu amant însă, fuse expediat mai întâi la Jilava, apoi la Văcăreşti, şi după îndeplinirea formalităţilor, expulzat din ţară.

Deşi prinţi amândoi, unul din cei doi amanţi ai mei, vânduse automobilul celuilalt amant, ca să-i poată cumpăra amanta pe care până atunci n'o putuse avea decât cu chirie... Şi iată cum Constantinopolul, deveni iar liber!...

Povestea mea şi a celor doi prinţi care-mi fuseseră amanţi, seamănă cu povestea vânătorului, care umblă după doi epuri de-odată. Ii scapă din bătaia puştei pe-amândoi. Tot aşa i-am scăpat din mână şi eu. Odată pe amândoi. Nu-mi mai rămânea de făcut decât să mă întorc iar la vechea mea formulă dinainte de război. Un singur amant... Numai câte unul... Şi acela chiar... un amant anonim...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaramuri.ro/index.901-1932

Băiatul băcanului din colțul străzii noastre, era elev la conservator, unde urma clasa de declamații a d-lui Livescu. Asta înseamnă că nu putuse sfârși liceul, ca să aibă dreptul să se înscrie la Universitate, deși Conservatoarele sunt puse pe același picior de egalitate cu universitățile. Ca orice elev de conservator, băiatul băcanului, nu mai era cum se spune, un „puțoi" ci om în toată firea, cu care la nevoe te puteai afișa în lume fără teamă de a te compromite. Prestigiul elevilor de conservator, de altfel, urmează imediat după prestigiul ofițerilor, a căror vârstă n'a depășit încă gradul de căpitan. Aceștia sunt singurii favorizați de soartă, pe care femeile s'au obișnuit să-i accepte cu ochii închiși, chiar din prima lor zi de cunoștință. Eu însă îl cunoșteam mai de mult. Îl cunoșteam chiar mai bine, de cum se cunoștea el singur.

Băiatul băcanului era, ca și tatăl său, de origină albaneză și de reputație dubioasă. In schimb, era băiat bun, adică manierat, mai mult tăcut decât vorbăreț, șiret, lacom, gelos, acaparator de tot felul de fuste scurte și cu vădite dispoziții să devină un viitor „star" de cinematograf. Aștepta numai ocazia să plece în străinătate, fiindcă în filmele ce se lucrau în România s'ar fi putut compromite pe viață. Așa pățiseră toți colegii și colegele lui, care încercaseră să ridice prestigiul național al filmului

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr1901-1932

românesc. Nu-i putuseră înghiți nici publicul, nici critica, și nici măcar amanții interpretelor sau amantele interpreților... Meseria ce și-o aleseseră de-ocamdată, probabil până la moartea lui tată-său, îi da un aer de încredere în sine „en gros" așa după cum era de altfel indicat chiar pe firma băcăniei părintești. Eu însă, nu l-am consumat niciodată decât „en detail".

Eu și băiatul băcanului eram vechi prieteni din copilărie. Deși nu ne jucasem niciodată împreună, ne salutam politicos de câte ori ne întâlneam. Câte odată chiar ne și zâmbeam ca și cum ne-am fi acontat viitorul, iar când aveam timp de pierdut, ne tachinam cu aventurile noastre de dragoste pe care le povesteam cu atâta lipsă de bun simț că ne bufnea râsul pe amândoi. Când mă prindea în băcănie, se oferea să mă servească singur. Asta însemna că la plată îmi făcea totdeauna câte o reducere de câte 10 ba chiar 20 la sută.

Intr'o seară, îmi oferi două bilete de favoare la Teatrul Național, unde până atunci nu fusesem decât cu bilete plătite de amanții mei. Deși îmi oferise biletele fără să-mi mai fi dat nimic altceva de înțeles, eu ghicisem totuș, că adevărata intenție a generosului meu donator, era să merg la teatru cu el, și nu cu altcineva. Nu vedeam decât l-aș fi refuzat, mai ales că l-aș fi supărat și hotărî ca pe viitor să nu mai îmi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mrr 1901-1932

dea nici bilete de favoare, nici reducerea obişnuită dela 10 până la 20 la sută.

Am pornit dar la teatru împreună, deşi nu îndeplinisem încă condiţiile ca să formăm o adevărată pereche de tineri. Păream numai un frate şi o soră. Un frate mai mare care-şi conduce la teatru sora mai mică, de teamă să nu fie acostată noaptea pe stradă de către satirii bucureşteni. Această atitudine demnă, până ce-am ajuns la teatru, am păstrat-o cu sfinţenie. Odată instalaţi pe locurile noastre însă, ne-am dat în petec.

Piesa era scrisă parcă anume să placă numai unui public special de îndrăgostiţi. Începea cu un sfârşit de dragoste veche şi se sfârşea cu un început de dragoste nouă. Era o piesă banală pe care noi o găseam totuş genială, fiindcă probabil amândoi ne încadrasem instinctiv în câte unul din rolurile celor doi protagonişti. Elevul de conservator mai ales, uitase că se găseşte alături de o femeie de condiţie, fiindcă pe la mijlocul actului al treilea începuse să-mi pipăe pulpele, la fel ca în scena ce se desfăşura în faţa ochilor noştri. Urmarea acestui gest deplasat, fuse că după sfârşitul piesei, ne trezirăm pornind la braţ, ca şi cum ne-am fi înţeles mai dinainte ce trebue să facem...

Se spune că o piesă, numai atunci este bună, când după lăsarea cortinei, ea continuă în fantezia tuturor perechilor de spectatori din noap-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

tea aceia, care la nevoie, o pot repeta chiar, numai din memorie. La fel făcurăm şi noi, deşi propriu zis, nu eram încă, nici acum o pereche adevărată. Abia la „Gambrinus" unde intrarăm pentru câteva minute ca să gustăm ceva, începurăm să ne anticipăm în ceiace trebuia să devenim foarte curând. Pe măsură ce goleam câte un pahar de „Pinot noir" mai mult, ne dam seama, că fantezia noastră, era una şi aceiaşi. Asistasem dar la reprezentarea unei piese bune, pe care noi, o şi învăţasem parcă pe din afară. Nu ne mai rămânea decât s'o repetăm. bine înţeles, în altă parte şi când am fi găsit de cuviinţă, dacă nu chiar în noaptea aceia.

In drum spre casă, ne gândeam ce uşor se poate scrie o piesă de teatru, când autorul are o amantă care îl înşeală cu un prieten care este critic dramatic, şi are şi el o amantă care la rândul ei, îl înşeală pe critic cu autorul dramatic. Şi fiindcă era vorba de cum se poate construi o piesă, ne oprirăm în faţa unei clădiri care tocmai se găsea în construcţie şi ea. Era o clădire cu opt etaje, ceva ce nu se mai văzuse la Bucureşti, ceva tot aşa de grandios ca şi piesa pe care ne gândeam s'o construim şi noi. O grămadă enormă de cărămizi aranjate geometric, se ridica din spatele unei alte grămezi mai mici de pietriş, ca şi cum un paravan de culoare „brique" ar fi ascuns o stofă de culoare „sable". Noaptea era luminată

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mor1901-1932

numai de stele şi de un felinar cu gaz aerian, care fâşia în faţa noastră ca şi cum ne-ar fi invitat să luăm loc. Ne treziserăm parcă fără voe, chiar în decorul piesei, pe care o aplaudasem trei sferturi de oră în urmă...

Elevul de conservator, a cărui memorie părea a fi excelentă, începu să declame cu oarecare aproximaţie, câteva frânturi din replicele actului al treilea, în care femeia din lumea bună ceda artistului din lumea cafenelelor. Ca să-l încurajez, scăpai câteva bătăi din palme discrete. Actorii însă, la cel mai mic semnal de aplauze, îşi pierd minţile, mai ales când aplauzele vin dela femei. La fel se petrecu şi cu băiatul băcanului, care deşi nu era încă actor diplomat, totuş ca elev în ultimul an al conservatorului, era angajat ca bursier al Teatrului Naţional. Îşi aruncă pardesiul pe grămada de pietriş apoi închise cu bastonul robinetul de gaz aerian al felinarului care se stinse, şi luându-mă în braţe, se rostogoli cu mine greoi pe canapeaua improvizată la fel după cum se petrecuse şi la teatru...

E drept că la teatru cortina se lăsase tocmai când le-era lumea mai dragă şi actorilor şi spectatorilor. Noi însă, în lipsă de cortină, am dus piesa până la capăt... mai ales că singurii noştri spectatori, erau numai stelele. Dar stelele ca şi spectatorii miopi, nu văzuseră pro-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr1901 1932

babil nimic, fiindcă după sfârşitul piesei n'am primit de nicăeri nici un fel de aplauze.

***

Băiatul băcanului, noul meu amant, ca mai toţi elevii de conservator, avea un prieten bun, sublocotenent de roşiori, care tocmai îşi făcea stagiul de specializare la Şcoala de cavalerie din Sibiu. Deşi ofiţer excelent, prietenul amantului meu, dezerta din şcoală în fiecare Vineri seară ca să poată petrece la Bucureşti zilele de Sâmbătă şi Duminică.

Intr'una din aceste nopţi, ne găseam câteşi trei, într'o grădină de vară, unde intraserăm, cum se spune, „puşi pe chef". Cheful nostru însă, avea să se sfârşească alandala. După primul pahar de şampanie, amantului meu sărindu-i ţandăra, nu ştiu din ce anume motiv, plecă lăsându-mă singură cu ofiţerul de roşiori, pe care de altfel, abia îl cunoscusem.

Dacă ar fi jucat numai teatru ca altădată, n'aşi fi avut nimic de zis. Dar după două ore de aşteptare zadarnică, îmi dădui seama că plecase cu adevărat. Gestul inexplicabil al amantului meu, începu să mă plictisească. Tot aşa de plictisit ca şi mine, părea şi ofiţerul de roşiori. Plictiseala lui se agrava însă, cu o emoţie galopantă, fiindcă de câte ori încerca să caşte gura, mă lăsa cu fraza nesfârşită... Până atunci ştiam doar, că ofiţerii de cavalerie nu sunt buni decât să facă curte femeilor. Nu bă-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvaniei.ro/mdr/1901-1937

nuiam că pot exista şi ofiţeri de cavalerie, cărora o femeie ca mine, să nu le poată scoate din gură nici măcar un compliment convenţional.

Când simţii că nerăbdarea începe să mă sufoce, îndrăsnii să-l întreb:

— O să fii aşa de drăguţ, ghinărale, să mă conduci până acasă?

La auzul cuvântului „casă" sărmanul meu ofiţer de roşiori, îşi căpătă ca prin farmec şi glasul şi dispoziţia.

— Acasă la dv., sau la mine?

Întrebarea lui deplasată, mă făcu să tresar ca şi cum ofiţerul care îmi vorbea în clipa aceia, nu mai era acelaş ofiţer cu care până atunci tăcuserăm împreună un „duo" de plictiseală. Mă grăbii totuş să-i răspund, de teamă să nu fi fost greşit înţeleasă:

— La mine... La mine, ghinărale... Nu la d-ta!...

Şi fiindcă ofiţerul de roşiori tot mai părea nedumerit, adăogai:

— De altfel, dacă nu mă înşel, d-ta nici nu stai la Bucureşti... Stai la Sibiu.

— Exact... La Sibiu!... De-aceia am şi îndrăsnit să vă invit la mine acasă.

Începuse să mi se facă negru în faţa ochilor. Ofiţerul de roşiori, parcă se schimbase într'un ofiţer de geniu.

— Pe mine?... La Sibiu?...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901 1937

— Bine înțeles!... Fiindcă numai la Sibiu... adică numai la mine acasă putem fi la adăpost... Acolo nu ne cunoaște nimeni... nici pe dv... nici pe mine... Pe dv. fiindcă o să vă vadă pentru prima oară, iar pe mine fiindcă are să mă confunde ca de obicei, cu ceilalți ofițeri de cavalerie din garnizoană...

Sublocotenentul de roșiori, parcă îmi vorbea ca un general de stat major.

— Bravo, ghinărale... Bravo!... Planul d-tale strategic, este admirabil... Numai că... ce-are să zică prietenul d-tale?...

— Dă-l dracului de prieten!... Ce? Ăsta-i prieten?... Ne lasă singuri cu masa neplătită aproape de miezul nopții?...

— Nu-ți fie teamă, că masa o pot plăti și eu...

— A, nu, nu!... Asta pentru nimic în lume... De-ar fi să renunț la dv. și masa tot o plătesc... O plătesc și p'asta... și pe cele dela Sibiu. Pe toate...

— Cum vine asta, ghinărale? D-ta îmi vorbești serios? Imi propui să fugim împreună?...

— Și de ce nu? Impreună, și dacă vă convine, chiar pentru totdeauna!...

Ofițerul de roșiori începuse să m'amuze. De când își regăsise glasul, mai căpătase parcă nu știu de unde, și ceva duh. Mă supăra numai faptul că vorbea cu mine ca și cum ar fi instruit un recrut.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mor1901-1932

— Iartă-mă, ghinărale, dar d-ta trebue să fii nebun.

— Sărut mânuşiţele, că aşa şi este. Specialitatea noastră a ofiţerilor de cavalerie! Dar numai atât cât ne permite regulamentul. Altminteri am putea fi reformaţi...

Ofiţerul de roşiori începuse să-mi pară din nou idiot. Cel mai idiot ofiţer din armata română. Eram totuş curioasă să aflu unde avea de gând s'ajungă.

— Destul, destul, ghinărale... Destul te rog... c'a început să mă doară capul.

— Tocmai fiindcă vă doare... Schimbaţi aerul Bucureştilor şi o să vedeţi cum are să vă treacă imediat. Trenul pentru Sibiu pleacă la 11 şi 45. Putem găsi chiar un compartiment la „wagons-lits". Şi mâine dimineaţă, la 10 şi 30... veţi avea ocazia să respiraţi aerul curat al Sibiului!...

N'am mai putut răbda. I-am sărit de gât, dar nu l-am sărutat, din cauză că mesele din jurul nostru nu se goliseră încă toate. In schimb, l-am sgâlţâit de epoleţi până ce-am rămas cu ei în mână:

— „Ah! mon petit... mon petit... Quelle bonne chose que tu es!... Quel bonheur de t'avoir trouvé".

Iar după ce l-am lăsat să se desmeticească:

— Hai mai repede „mon petit" să nu pierdem trenul. Lasă-mă numai să-mi fac bagajele,

Nr. 1007 Biblioteca ...
Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdn1901 1932

şi sunt a ta... toată... toată... ca şi întreg plutonul de roşiori pe care-l comanzi...

Când trenul pornea din gară, ofiţerul se plecă spre urechea mea şi cu glasul întretăiat parcă de aceiaşi emoţie care la masă îl împiedica să vorbească, îmi şopti:

— Vai!... Ce frică mi-a fost!... Dacă ar fi prins de veste albanezul, nu ştiu zău, ce s'ar fi petrecut cu noi. Pe mine mai ales, ar fi fost în stare să mă ucidă...

Albanezului însă, puţin îi păsa de ce s'ar fi putut întâmpla. Am aflat în urmă că elevul de la conservator, tot teatru jucase şi în noaptea când mă lăsase singură în grădină cu ofiţerul de roşiori. Se învoiseră amândoi. El mă trecea ofiţerului şi ofiţerul îi trecea în schimb o cântăreaţă de café concert. Băiatul băcanului însă ca orice elev de conservator, nu făcuse decât să-şi repete unul din viitoarele lui roluri de artist. Fostului meu amant dar, nu-i puteam reproşa nimic. Ofiţerului de roşiori însă, i-am plătit-o... Şi încă, cum?... Cu vârf şi îndesat... N'am mai aşteptat să-l ucidă albanezul şi l-am ucis chiar eu. L-am ucis când mi-a căzut în mână. Bine înţeles cu cealaltă mână... sau mai bine zis cu două perechi de palme, cârpite pe ambii obraji într'un cerc de ofiţeri, care instruiţi de el, încercau să mă treacă din mână în mână ca pe vivandiera garnizoanei. Noroc că pe mine, nu m'a condamnat nimeni. El însă

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mrr 1901-1932

a fost trimis în consiliul de război, apoi reformat din armată... şi pe urmă, n'am mai auzit de el nimic. Parcă ar fi dispărut fără urmă. Probabil nu învăţase încă cum trebue să se regăsească aşa după cum mă regăseam eu, de câte ori credeam că m'am pierdut.

***

Intoarsă acasă, aflu că în lipsa mea, băiatul băcanului spărsese casa de bani a lui tată-său şi dispăruse cu câteva sute de mii de lei. La început, toată lumea bănuise, şi cu drept cuvânt, că fugise cu mine. Mai târziu însă, se aflase că plecase singur la Paris. Işi dăduse probabil seama că până să moară tată-său, îmbătrânea şi el, şi nu mai putea deveni „star" de cinematograf.

Imi vine să cred că dacă n'aşi fi plecat cu ofiţerul de roşiori la Sibiu, astăzi aşi fi fost şi eu la Paris ca şi el. Numai că... cine poate şti?... Dacă albanezul s'ar fi purtat cu mine şi la Paris tot ca la Bucureşti, m'ar fi trecut probabil unui ofiţer de dragoni sau de chirasieri. Mie însă, mi-ar fi fost egal orice s'ar fi întâmplat. Ce-aşi fi dorit din tot sufletul meu, era numai să mai trec odată frontiera, dar de data asta s'o trec cu piciorul drept, nu cu cel stâng cum o trecusem când am fost la Lausanna.

Noroc însă că întâmplarea îmi scoase în cale, sau mai bine zis, în compartimentul „Rapidului Ardeal" pe ataşatul de presă dela Legaţiunea

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1937

ungară, care tocmai fusese mutat dela București la Praga.

In tren aventurile sunt tot atât de neprevăzute ca și accidentele. Sunt trenuri care zi și noapte aleargă neîntrerupt, ani întregi, pe aceleași șine, fără să li se întâmple cel mai mic neajuns. Altele însă, n'apucă bine s'o pornească din gară și la primul macaz, se alege praful de ele. Așa a fost și cu mine. Deraiarea mea a avut loc între Ploești și Câmpina, fiindcă de la București până la Ploești, ataşatul de presă își băuse cafeaua cu lapte în vagonul restaurant. Cum am scăpat teafără, nu pot să-mi dau seama nici astăzi. Destul să spun numai, că în loc să mă cobor la Sinaia, unde aveam întâlnire cu un bancher în camera 25 dela „Palace Hotel", m'am pomenit la Episcopia Bihorului.

Ataşatul de presă ungar mă cucerise cu paşaportul lui diplomatic pe care adăogase și numele meu, probabil în mod clandestin, cu două tichete de „wagons- lits" până la Budapesta, și cu asigurarea formală că acolo îmi voi putea complecta toate lipsurile din geamantanul meu, fără nici un ban. La început crezusem că mi se întinde o cursă de prost gust, mai ales că în unguri nu aveam nici o încredere, din cauza atitudinii lor agresive față de români. La Budapesta însă, mi-am dat seama că nu toți ungurii sunt șoviniști și că ataşatul meu de presă, deși un simplu salariat al statului ungar, era to-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mrr1901-1932

tuş neam de grof. Noul meu amant era aşa de ambalat după mine că aproape nu-i mai venea să plece la Praga să-şi ia noul post în primire. Victoria lui sentimentală asupra mea îl răsbunase parcă până şi de pierderea Ardealului. Prietenilor lui, eram prezentată ca o adevărată pradă de război în faţa căreia se striga „eljen" şi se goleau atâtea sticle de şampanie, că apele Dâmboviţei dela Bucureşti, s'ar fi putut umfla cu ele, cât apele Dunărei dela Budapesta... Şi când mă gândesc că eu mă dădusem prizonieră ungurilor de bună voe!... Ce naivi mai sunt şi diplomaţii unguri, când le cade cineva cu tronc la inimă!... Parcă ar fi români!...

Dar punctul culminant al aventurii mele, începută în trenul Bucureşti-Budapesta, avea să fie întoarcerea mea la Bucureşti, tot cu trenul, bine înţeles, dar nu dela Budapesta ci dela Praga, şi nu tot cu ataşatul de presă ungur, ci cu consilierul legaţiei cehoslovace din Bucureşti...

Mulţumesc lui Dumnezeu că a avut şi de data asta grijă de mine, căci altfel cine ştie prin ce ţară străină mi-ar fi putrezit astăzi oasele.

La Praga, unde însoţisem pe ataşatul de presă ungur, făcui cunoştinţă cu un brazilian, proprietarul unor plantaţii vaste de cafea, cu care mă învoisem în secret să plec mai întâi la Hamburg şi de acolo să ne îmbarcăm pentru Rio de Janeiro. In ultimul moment însă, dorul de ţară mă făcu să-mi calc cuvântul de cinste,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr1901-1932

mai ales că începusem să mă cam îndoiesc de cinstea brazilianului, a cărui avere personală nu i-o puteam controla numai după un simplu carnet de cekuri.

In schimb alesei pe consilierul de legaţie cehoslovac, care tocmai moştenise o frumoasă sumă de bani în valută forte, cu care se întorcea la Bucureşti, să-şi reia în primire postul de diplomat şi activitatea amoroasă.

Când m'am văzut din nou în ţară, eram nebună de bucurie. Ca să-mi sărbătoresc reîntoarcerea, mi-am vândut toate vechiturile din casă şi mi-am comandat mobile „nouveau style" dela Praga. Noul meu amant avusese delicateţea să nu se folosească de nici una din mobilele prin care se perindaseră foştii mei amanţi. Un an şi jumătate n'am schimbat la Banca Marmorosch Blank, decât coroane cehoslovace. Mobilele mele cele noui şi coroanele cehoslovace care nu se mai sfârşeau, mă făceau să mă cred tot la Praga şi nu la Bucureşti.

Norocul părea că de data asta n'are să mă mai părăsească, mai ales că făcusem cunoştinţă şi cu un moşier din Moldova, care îşi pusese în cap să mă despartă de cehoslovac. Dar leii lui româneşti, faţă de coroanele cehoslovace, păreau aşa de mici, că mi se făcea milă de ei, şi în loc să-i cheltuesc, îi depuneam pentru ori-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/md-1901-1932

ce eventualitate, tot la Banca Marmorosch-Blank.

Când ai doi amanți bogați și delicați care te iubesc la fel, este greu să-ți dai seama pe care din ei l-ai putea pune pe primul plan. De obicei, de teamă să nu greșești și să pui în locul celui care merită tocmai pe cel care nu merită, îi pui pe-amândoi pe planul al doilea, iar pentru planul întâi, îți găsești un al treilea amant. Așa a fost de când e lumea și tot așa am crezut că este bine să fac și eu, de teamă să nu fiu acuzată de naționaliști că n'aș fi tradiționalistă.

Când eram mai mică, tata obișnuia să-mi spună că merele din grădina vecinului, îți par mai frumoase decât merele din grădina ta. Nu știu dacă se poate spune același lucru și despre pere. Dar eu care sunt mare amatoare de pere (nu fac nici o aluzie la franțuzescul „la poire") nu pierd niciodată ocazia să fac, cum zice românul, pe „Pică pară mălăiață în gura lui nătăfleață". Așa s'a întâmplat și de data asta cu mine. Mi-a picat o pară nouă. Dar nu chiar o pară mălăiață... O pară bine coaptă, zămoasă și dulce. O pară de altfel pe care eu o ochisem de mai multă vreme, dar care probabil, nu era încă destul de bine coaptă, de oarece nu mi-a picat în gură, sau mai bine zic, în mână, decât în ziua de 23 Iunie 1926.

Noul meu amant, nu știam ce ocupație are.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

M'am ferit să-l întreb de teamă să nu am vre-o deziluzie. Știam doar că după nume, este român, iar după anume semne corporale, creștin. Pe mine însă, care pe vremea aceia contam pe încă doi amanți siguri, ceiace mă preocupa în primul rând la noul meu amant, nu era nici naționalitatea, nici religia ci numai originalitatea lui de om și mai ales de amant. El a fost și cred că va rămâne primul și singurul meu amant, de care mi-a fost teamă că n'am să mă mai pot despărți. Sunt amanți pe care îi iubești câte odată, așa de mult, că parcă începi să te urăști singură de necaz.

Așa era și noul meu amant. Era amantu-„semn de întrebare" care în anume clipe îți sugerează umilința de a-l iubi fără să te întrebi pe cine iubești. Era amantul „rachetă" care odată aprins, nu știi cu câte țâșniri multicolore este capabil să-ți lumineze întunericul simțurilor. Și mai era amantul „otravă" pe care este destul să-l sorbi în anumite doze, ca să te simți complect vindecată, deși știi bine că ești bolnavă pe ducă!... Era Regele amanților, după cum Regele Solomon fusese Regele regilor...

Eu însă, probabil n'am știut cum să-l dozez, fiindcă după cum vedeți, m'am curățat. In schimb, odată cu mine s'a curățat și el și odată cu noi doi, s'a mai curățat și un prieten al lui, care în mod fatal îi luase locul în inima mea.... Iată ce înseamnă să încerci să te curarisești

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvaniaonline/mdrr1901-1932

singură fără concursul medicului specialist, care dacă ne-ar fi indicat doza exactă, ne-am fi putut salva şi continua să rămânem aceiaşi amanţi care fusesem până atunci.

Amantul meu n'avea decât o singură superioritate faţă de mine. Credea în existenţa sufletului în care eu nu puteam crede, fiindcă după cum v'am mărturisit, eu nu am suflet. Eu am numai minte. Dar şi amantul meu, pe lângă suflet, probabil că mai avea şi minte, tot ca şi mine. Numai că de obicei golul din capul unui bărbat este mai mare decât golul din capul unei femei. Când capetele sunt goale, amândouă cantităţile de gol, sunt egale. Dar dacă întâmplător sunt pline cu minte, în capul unui bărbat, intră în mod fatal mai multă minte decât în capul unei femei. Amantul meu deci, avea mai multă minte decât mine.

Intr'o zi ne-am certat pe o chestie de bani. Era vorba însă, de banii altora, nu de banii noştri. Eu, cel puţin, până atunci nu-i cerusem niciodată bani. Il lăsam să mă plătească numai cu sume, pe care eu îl făceam să creadă, că le rezerv operelor mele de binefacere. Din ziua aceea însă, nu l-am mai văzut. De obicei ne vedeam la câte două zile, dacă nu chiar şi în fiecare zi. Dar de data asta, trecuseră două săptămâni şi amantul meu nu mai da nici un semn de viaţă.

Deşi mai aveam încă doi amanţi, mărturisesc

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

totuşi că o ruptură fără nici un fel de explicaţie, m'ar fi jignit. Eu nu sunt femeea pe care un bărbat o poate uita ca pe o umbrelă la garderobă. Dar nu sunt nici umbrela pe care comisionarul clubului o poate aduce acasă a doua zi, ca să capete bacşiş. M'am hotărît dar să nu mă mai gândesc la el. De altfel, ce trebuia să continue să mă intereseze, era în primul rând, consilierul de legaţie cehoslovac, care nu-şi mâncase încă nici pe sfert moştenirea, iar în al doilea rând moşierul din Moldova, care în anul acela, avusese, sărmanul, o recoltă cam slabă. Câtva timp m'am luptat cu mine însumi, să nu care cumva să fac vreo nouă prostie. Bucuroasă că reuşisem să-mi pun iar viaţa pe roate solide, ajunsesem să cred chiar că am descoperit „piatra filosofală"... Dar de unde?... Am o scuză însă. Vina n'a fost a mea, nici de data asta... A fost tot a lui...

Intr'o bună zi — cea mai afurisită zi din viata mea — primesc vizita unui necunoscut pe care deşi nu-l văzusem niciodată până atunci, îmi făcea totuş impresia că nu mi-ar fi cu totul strein. După statură şi trăsăturile feţei mai ales, aşi fi jurat că este chiar amantul meu care mă părăsise. Numai că de data asta, îl revedeam parcă după o boală grea, care îl îmbătrânise cu vreo doi, trei, ani. Eram sigură dar, că necunoscutul nu putea fi decât fratele sau vreo rudă apropiată a fostului meu amant.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr 1901-1932

Nu era însă nici unul, nici altul. Îi era numai prieten. Un prieten de care el nu-mi vorbise niciodată şi cu care eu trebuia să fac cunoştinţă în lipsa lui. Şi era fatal să fie aşa, fiindcă aerul plouat cu care mi se prezentase nu era decât efectul emoţiei cu care se pregătea să-mi anunţe o veste tristă. Amantul meu se sinucisese... Bine înţeles, din cauza mea!...

In clipa aceea am simţit surpându-se în mine, întreg Foişorul de foc, al cărui acoperiş distrus şi el tot de foc, îl zăream resfrânt în aceiaşi oglindă în care mă priveam şi eu.

Urmarea emoţiei din primul moment, a fost o cădere pe sofa, ca şi cum aşi fi leşinat... Imi păstrasem însă cunoştinţa întreagă, dar îmi ţineam ochii închişi, fiindcă în clipele acelea, nu mai puteam suporta lumina zilei, decât filtrată printre gene.

Necunoscutul din faţa mea mă privea speriat şi nemişcat, ca şi cum ar fi fost numai apariţia unui om absent. La rândul meu, l-am lăsat să m'aştepte la fel, ca şi cum nu m'ar fi găsit acasă. Prezenţa lui nu mă interesa decât ca o curiozitate pentru mai târziu...

Vestea pe care mi-o adusese însă, mă tortura ca într'un coşmar din care nu mă puteam deştepta. Şi tortura asta era cu atât mai grozavă cu cât mi-era teamă să nu mă trădez în faţa unui necunoscut, din ochii căruia mă săgetau parcă privirile fostului meu amant sinucis

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

pentru mine. Tăcerea din odae şi imobilitatea noastră solemnă, mărea atmosfera sinistră din jurul celor două exemplare umane, din care unul părea un cadavru, iar altul o statue de bronz.

Gestul nesocotit al amantului meu, începuse să mă desguste. Probabil că cei care nu erau încă la curent cu adevărul, aveau să-mi arunce sinuciderea lui, tot în spinarea mea. Atât îmi mai trebuia acum, când abia reuşisem să-mi regăsesc liniştea sufletească alături de consilierul de legaţie cehoslovac şi de moşierul din Moldova.

Simţeam cum încet, încet, imaginea amantului sinucis, se cufunda tot mai adânc în negura de sub pleoapele ochilor mei închişi, iar în locul ei, cum începea să-mi apară tot mai clară, imaginea necunoscutului de lângă mine care, ca şi o pasăre Phoenix, renăscuse din cenuşa celuilalt. Deocamdată însă, această pasăre cobitoare n'avea încă curajul nici să-şi mişte aripile, nici să-şi caşte pliscul... Aşa că cele câteva clipe tragice, le petrecui amuzându-mă să ghicesc care din noi doi, avea să pună capăt acestei scene teatrale, a cărei noblete tragică degenerase în grotesc.

Noroc că necunoscutul din faţa mea, îmi ghicise parcă gândul. Şiretul!... Işi aplecase uşor urechea de-asupra gurii mele, cercetându-mi respiraţia. El, nu ştiam ce-ar fi putut înţelege

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/?an=1901-1932

din respirația mea. Mie însă, respirația lui, îmi gâdela obrajii cu o aroganță așa de dulce, că nu mă mai putui abține, și-i mulțumii printr'un „merci, mon petit" scăpat printre buze, mai mult fără voe... Dar necunoscutul probabil nu auzise decât pe „mon petit" de oarece pe „merci" îl șoptisem așa de ușor că aproape nu-l auzisem nici eu. Mângâierea mea deci, nu-i produsese nici un efect. Mă pusese numai într'o situație critică la care nu mă așteptam și care în momentul acela începuse să mă enerveze...

Oare prietenul fostului meu amant era „idiot" cu adevărat. sau încerca numai să-și bată joc de mine? Ca să-l demasc, mă hotărîi să-mi deschid ochii mari. Dar nici acest nou avertisment agresiv, al meu — nu-l hotărî să-și schimbe atitudinea. Nu-mi mai rămânea decât să-mi joc ultima carte. Nedumerirea lui de „viței la poarta nouă" cu care continua să-mi menajeze situația critică în care mă găseam, mă înfurie la un moment dat, așa de tare, că nu mai putui răbda și-i servii o frază grosolană cu care reușii în fine, să-l sgudui din creștet până în tălpi.

Și iată cum, ca de obicei, partida fusese câștigată și de data asta, tot de mine.

Bunul prieten al fostului meu amant. care cu un sfert de oră mai 'nainte îmi adusese vestea sinuciderii lui, îmi depunea acum la picioare, plin de emoție, regretul pentru durerea ce-mi pricinuise fără voia sa, iar pe gură, senzația u-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr 1901-1932

nei chei de siguranță cu care și-ar fi încuiat un lacăt personal, pe care nu mai trebuia să-l deschidă nimeni, afară de el...

***

Noua mea aventură, mă bucura nu fiindcă aș fi câștigat cu ea cine știe ce mare lucru, dar fiindcă așa cum se prezenta cazul, însemna că nu mai pierd nimic. In prietenul fostului meu amant, care pretindea că s'a sinucis din cauza mea, regăsisem aproape complect, tot ceeace la un moment dat, crezusem că-și fi pierdut definitiv. Regăsisem o a doua ediție a amantului ideal, o ediție revăzută și chiar complectată, de oarece noul meu amant, pe lângă calitățile celui sinucis, mai era și „latinist". Am învățat dela el bunioară, expresia latină: „Ad vitam aeternam" cu care la un moment dat, credeam că-l voi putea iubi toată viața, ca și pe cel sinucis.

Mie, însă, norocul nu mi-a făcut niciodată cinstea să-mi întindă mâna de două ori pe rând. Și martor mi-este Dumnezeu, că, de multe ori, m'așĭ fi mulțumit chiar și cu un singur deget...

După ce mă cunoscuse, mai mult chiar decât toți cei care se lăudau că m'au cunoscut, noul meu amant trebuia să-mi dea aceiași deziluzie de a nu mă fi putut înțelege nici el. Mustrat probabil de conștiință, după câtva timp îmi mărturisi că m'a mințit și că fostul meu amant nu se sinucisese cu adevărat, dar simulase o

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mem 1901-1932

sinucidere, numai ca să mă poată îndepărta pentru totdeauna de el. Dar vina lui faţă de mine, nu era decât vina unei prietenii statornice pe care înţelegea s'o păstreze intactă până la moartea unuia din ei. In schimb, ca să mă răsbune de necuviinţa ce-mi făcuse prietenul său, îmi destăinui că acelaş comision, îl făcuse şi lui, din partea mea. Il făcuse să creadă că vestea sinuciderii lui pentru mine, avusesc ca efect imediata mea sinucidere pentru el...

Gafa noului meu amant însă, avea să aibă consecinţe mult mai grave decât cele prevăzute de el. La drept vorbind, el nu prevăzuse decât posibilitatea să rămână el singur amantul meu şi atâta tot. Dacă surprizele neplăcute s'ar fi oprit numai aici, n'aşi fi avut poate nimic de obiectat. In urma sinuciderilor noastre, deşi numai simulate, relaţiunile dintre mine şi fostul meu amant ar fi putut fi considerate în mod firesc, ca întrerupte pentru totdeauna. Dar adevărul trebuia să iasă odată la iveală şi apele turburate de aceste două ploi torenţiale succesive, trebuiau să se limpezească până în fundul lor, ca şi mai 'nainte. Până atunci dar, eu nu mă puteam turbura decât de ce s'ar fi petrecut imediat.

Ce se petrecuse imediat, aţi aflat. Prietenul amantului meu sinucis, devenise noul meu amant. Numai că, după desvelirea secretului, situaţia noastră se prezenta cu totul schimbată.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mor1901 1932

Care ar fi fost bunioară datoria mea, dacă fostul meu amant, aflând de sinuciderea mea, s'ar fi hotărît de data asta să se sinucidă şi el cu adevărat?... Numai una singură. Să mă sinucid şi eu cu adevărat, tot ca şi el.

Nu vedeam deci decât o singură scăpare. Acea ca fostul meu amant să nu se sinucidă cu adevărat nici de data asta. Şi în cazul acesta, fostul meu amant, ar fi meritat o pereche de palme şi un toc de pantof „Louis XV" în departamentul Finisterre.

S'a întâmplat însă cu totul altceva... Ceva ce n'aşi fi bănuit niciodată, deşi la drept vorbind, nici nu se putea întâmpla altceva... M'am împăcat cu fostul meu amant... Dar nu m'am despărţit nici de prietenul lui...

Trei săptămâni am reuşit să trăiesc cu amândoi deopotrivă, fără ca vreunul din ei să bănuiască monstruozitatea şiretlicului meu. Totuş, de ce mi-a fost teamă, n'am scăpat. Când ne-am demascat însă, apele care abia se limpeziseră, s'au turburat din nou. Abia atunci mi-am dat seama că atitudinea mea fusese mai mult decât infernală şi că rezultatul final, nu putea fi decât să ne aruncăm câte şi trei în focul Gheheneі...

Primul meu amant, este drept că nu se mai gândea la sinucidere. In schimb, al doilea meu amant era hotărît, de data asta să-l ucidă cu ori ce preţ, chiar el. Am reuşit totuş să-i împac.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/ndr1901_1932

Dar pentru cât timp, cine poate şti?... Recunosc că de data asta mi s'a'nfundat şi mie. Numai cu câte o jumătate de porţie din mine, nu cred să-i pot păstra pe-amândoi împăcaţi, toată viaţa. Pe unul din ei, va trebui să-l pierd, cu siguranţă. Dar dacă ar fi vorba numai de unul, n'ar fi nimic. Mi-e teamă însă că-i voi pierde pe-amândoi de-odată... Şi ceeace este mai trist, mi-e teamă că odată cu ei, mă voi pierde şi pe mine fără să mă mai pot regăsi ca altă dată. Iată unde am ajuns!...

Şi-acum iată unde-aşi vrea să mai ajung.

Recunoască ori cine că din această situaţie idioată în care mă sbat ca o ştiucă pe uscat, nu mă pot salva decât simulând, la rândul meu, o nebunie. Nebunia mea, ar fi „ultima ratio" a mea cum ar spune amantul meu latinist. Graţie ei sper să mă pot pune măcar deocamdată, la adăpostul nebuniei adevărate, pe care de altfel o simt sosind „tambours batants".

***

Pentru a putea împăca şi capra şi varza, m'am hotărît să plec.... să dispar... Să dispar de data asta chiar fără urmă. Nu vreau să ştiu ce s'ar mai putea petrece în lipsa mea. Dar cu cât voi afla mai târziu, cu atât va fi mai bine. In orice caz, nu cred ca vreunul din ei să facă vreo prostie atât timp, cât nu vor descoperi unde mă aflu. Dar unde mă voi afla cu începere chiar de mâine, nu va trebui să ştie nimeni,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

afară de d-voastră cărora mă spovedesc. D-voastră nu-mi sunteţi amanţi, faţă de care o femee cuminte, trebue să păstreze anume secrete. D-voastră îmi sunteţi numai duhovnici şi duhovnicilor trebue să le spui numai adevărul şi nimic altceva decât adevărul.

Eh, bine!... Mâine plec la Sibiu. Mă duc să mă instalez de bunăvoe, în azilul de nebuni de-acolo. Simt că azilul acesta, mă aşteaptă încă de pe vremea când fugisem la Sibiu cu ofiţerul de roşiori. El s'a pierdut fără urmă. Poate să am norocul să mă pierd şi eu la fel, mai ales că de data asta plec singură... Plec numai cu câteva amintiri şi cu o singură speranţă. Amintirile mele le cunoaşteţi. După ce m'am spovedit însă, cred că pot renunţa la ele... Nu-mi mai rămâne deci, decât o singură speranţă... Speranţa pe care trebue s'o păstrez, orice mi-ar fi dat să mi se întâmple de azi înainte... Speranţa unei vieţi noi, pe care numai în azilul de nebuni de la Sibiu, cred că aşi putea-o inaugura.

Plec dar, după cum ar pleca oricare altă femee, care după ce va fi cetit spovedania mea, în Rezeda pe care n'o cunoaşte încă, va recunoaşte totuş pe cineva... Se va recunoaşte pe ea însăşi.

Primul P. S. — Medicul şef al azilului de nebuni, este cu mult mai tânăr decât medicii se-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/main1901-1932

cundari. După cum l-am judecat eu, este un om de o vastă cultură şi de o extremă amabilitate. Ghiceşte boala clientului fără să mai fie nevoe s'o caute ca alţii în cărţile de specialitate şi-şi tratează bolnavii cu o delicateţe egală, ca şi cum nici unul din ei, n'ar fi nebun cu adevărat. Cu mine, de altfel, s'a purtat ca cu zeiţa medicinei în persoană.

După ce i-am cetit spovedania, mi-a zâmbit ca unui copil nebunatic şi apucându-mi amândouă mâinile, în mâinile lui, m'a întrebat privindu-mă pe sub gene:

— Spune-mi drept... De ce-ai venit la mine?

— Fiindcă mi-e teamă să nu fiu nebună.

— Nu este adevărat... D-ta ştii foarte bine că nu eşti nebună şi probabil nici n'ai să fii vreodată. Eşti numai o simplă candidată la nebunie, după cum de altfel singură mărturiseşti... Ca orice candidată pregătită superficial însă, ai căzut la examen. Iartă-mă, dar n'am ce-ţi face... Eu nu mă ocup de cât de nebunii adevăraţi.

Răspunsul doctorului căzuse asupra mea ca un duş rece, după care, chiar dacă aşi fi fost nebună cu adevărat, ar fi trebuit să mă înzdrevenesc. Dar dacă doctorul îşi închipuia că eu am călătorit o zi şi o noapte până la Sibiu, numai pentru atâta lucru, se înşela. Trebuia dar să-l fac să înţeleagă cu orice preţ, că odată intrată în azil, înţeleg să fiu tratată ca o nebună ade-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvaniara.ro/nbr1901 1932

vărată, oricare ar fi fost diagnosticul doctorilor. Mă hotărîi dar, să-l iau de sus:

— Te înşeli, domnule doctor... O femee oricât de sănătoasă ar fi la minte, trebue să recunoşti că n'o poate avea niciodată întreagă. Aşa că rezultatul examenului d-tale, chiar dacă este astăzi negativ, nu înseamnă deocamdată nimic. S'ar putea foarte bine ca mâine, poimâine, la un al doilea examen, rezultatul să fie pozitiv. Dă-mi voe dar să mă mai prepar câtva timp şi sunt sigură că-mi veţi da dreptate tot mie.

Doctorul se roşise ca o mireasă care în noaptea nunţii fusese descoperită că n'a fost fată mare.

— Mărturisesc că insistenţa d-tale, începe să-mi dea de bănuit, că ar putea fi şi aşa după cum pretinzi d-ta. Nu m'aşi putea pronunţa cu precizie însă, de cât după ce te voi pune în observaţie câtva timp... Ai ceva timp mai mult de pierdut, sau eşti grăbită?...

— Dar d-ta de cât timp crezi că o să am nevoe?

— Ştiu eu?... O lună... două... cel mult, trei!...

— Vai, doctore!... Şi eu care speram să rămân cu d-ta toată viaţa!...

Doctorul tresări ca şi cum ar fi găsit în fine diagnosticul just al nebuniei mele.

— Eşti foarte drăguţă când vorbeşti aşa... Eşti cea mai drăguţă din toate nebunele care încearcă să fie drăguţe cu doctorul care le caută.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr1901-1932

Nu uita însă că unui doctor de nebuni, nu-i este permis să-şi dea în petec tocmai cu clientele lui.

— Dar bine, doctore dragă, eu n'am înţeles să-ţi fiu amantă!... A, nu!... Amanţi am avut, slavă Domnului, destui... Ce mi-ar trebui acum, ar fi un om serios, un fel de „supra om" dispus să mă şi înţeleagă, nu să mă cunoască numai aşa cum s'ar spune, cu ocazia trecerii mele prin acest oraş!...

Doctorul asudase ca un cal de curse după trecerea potoului. Îşi ştergea fruntea şi tâmplele cu batista, dar avea grijă să nu şi-o treacă şi peste ochi, de teamă probabil să nu-i scap de sub observaţia lui medicală.

Mărturisesc că dintre toţi doctorii pe care îi consultasem până atunci, acesta era singurul doctor care mi-ar fi plăcut să-mi fie nu numai amant, dar chiar bărbat. Era aşa de drăguţ că-mi venea să-i plâng de milă, dacă ar fi trebuit să cadă vreodată pe mâna unei alte femei de cât a mea. Nu vreau să vorbesc într'un ceas rău, dar abia mă cunoscuse şi doctorul meu, înebunise parcă mai rău ca mine. Noroc însă că nebunia lui, venea la timp ca să mi-o vindece pe a mea...

După ce încercă de câteva ori să-mi răspundă fără să găsească fraza cu care mi-ar fi putut ţine piept, doctorul bătu furios odată din picior şi de două ori cu pumnul în masă. De a treia bătae nu mai fuse nevoe, fiindcă de data

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901 1932

asta, ar fi trebuit să se bată cu pumnii în cap.

— Ascultă!... Eşti prima nebună, care ai reuşit să mă scoţi din minţi şi pe mine... Dar acum să ştii că nu-ţi mai dau eu drumul să pleci de-aci... întâmplă-se orice s'ar întâmpla...

— Mulţumesc, doctore... Mulţumesc... Eşti foarte drăguţ...

— Nu, nu!... Nu-mi mulţumi până ce mai întâi, nu vei afla ce-am de gând să fac cu d-ta...

— Spune-mi, doctore... Spune-mi mai repede.

— Jură-mi însă, că ce-ţi voi spune, va rămâne între noi...

— Jur, doctore... Jur că va rămâne numai între noi.

— Ăsta e jurământ de nebună, sau jurământ de femee în toate minţile?...

— De femee în toate minţile, doctore... De femee în toate minţile...

— Apoi, dacă este aşa, eu nu ştiu ce-aşi mai avea de vindecat la d-ta... D-ta însă... fiindcă tot ai venit nechemată, să faci bine să treci în locul meu şi să mă vindeci d-ta pe mine...

— Pe d-ta, doctore?... Cum? Eşti şi d-ta bolnav?

— Bolnav?... Ha, Ha, Ha!... Nebun, nu bolnav!... Nebun adevărat!...

— A!... Va să zică tot ca şi mine!... Atunci ce mai aştepţi doctore... Hai să ne dăm mâna ca doi nenorociţi înfrăţiţi de aceiaşi boală... Şi, cum zice românul, „Să ne fie într'un ceas

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr1901-1932

bun"... Nu-ţi fie teamă, că dacă este cum zici d-ta, o să ne îngrijim reciproc...

Şi-i întinsei mâna pe care el mi-o mângâe numai, fără să mi-o strângă în mâna lui. Apoi, îşi luă seama şi mi-o sărută... iar după ce mă mai privi odată, cu nişte ochi de adevărat nebun, mă sărută şi pe buze... complect vindecat.

In clipa acea însă, la fel de vindecată ca şi el, mă simţeam şi eu.

Al doilea P. S. — De ce mi-a fost frică n'am scăpat. Cei doi amanţi ai mei de la Bucureşti, au sosit la Sibiu, ca doi „Fraţi siamezi" care probabil încearcă să dea o reprezentaţie la circul din localitate. Medicul-şef, când a aflat, s'a înfuriat ca şi cum el ar fi fost singurul nebun adevărat din azil. Furia lui mi-a făcut o plăcere nespusă. L-am liniştit însă numaidecât, fiindcă i-am jurat că sunt hotărîtă să nu-i mai văd niciodată în viaţă. Ba ceva mai mult, l-am însărcinat chiar pe el, să le facă acest comision.

Probabil că „Fraţii siamezi" vor înţelege că la azil nu este rost de nici un fel de exhibiţie şi că vor pleca la Bucureşti tot aşa de grăbiţi după cum au venit şi la Sibiu.

După ce voi scăpa de ei, voi începe să ies cu noul meu amant prin oraş. Până atunci stau în odaia mea din azil, unde în lipsa doctorului mă distrez cu un căţeluş mops, pe care mi l-a făcut el cadou.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

I-am pus numele „mon petit" fiindcă mi-am dat seama că merită acest nume mai mult de cât alţii, care l-au purtat numai provizoriu. In schimb, fostului său stăpân, i-am pus numele „mon grand". Este pentru prima oară când simt nevoia ca amantul meu să-mi pară mai mare ca mine. Pe micul animal, am început să-l iubesc la fel ca şi pe cellalt animal mai mare. Pe „mon petit" însă îl iubesc ca pe un dar simbolic, simbolul credinţei până la moarte, a celui care mi l-a trimis. Este darul însufleţit cu care simt că încep să-mi leg sufletul, pe care până azi credeam că nu-l am, de sufletul celui care, sunt sigură, că-mi va înzdrăveni nu numai mintea, dar îmi va reconstitui şi sufletul.

Al treilea P. S. — „Fraţii Simaezi" n'au plecat încă. Probabil, nu-şi dau seama că Rezeda de la Sibiu, nu mai este aceiaş Rezedă de la Bucureşti. Ce înseamnă diferenţa de altitudini sentimentale deasupra nivelului mării feminine!...

Deocamdată, întârzierea lor la Sibiu, începe să mă cam enerveze. Ca să le pot provoca o cât mai grabnică plecare, azi am întrebat pe doctor:

— Imi dai voe să pun în curent şi pe foştii mei amanţi, cu legăturile noastre de azi?

Doctorul părea oarecum jenat. Intrebarea mea îi stricase probabil toate calculele din ta-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/md/1901-1932

bela cu primele observaţiuni, asupra nebuniei mele.

— Crezi că este nevoe să le ştie toată lumea?

— Toată lumea, nu... Dar de tipii ăştia mi-e teamă că n'am să pot scăpa altfel. Nu vezi cum continuă să mă şantajeze, unul cu o sinucidere şi altul cu o crimă?...

Doctorului parcă tot nu-i venea să-mi spună tot ce avea pe suflet.

— N'aşi avea nimic de obiectat... Numai că, tu ştii... secretul ăsta nu-l cunoaştem decât noi. Dacă ar fi să-l mai cunoască şi altcineva, ar însemna să te scot imediat din azil şi să te duc la mine acasă...

De data asta tresării eu.

— Unde e norocul să mă pot muta chiar azi, acasă la tine!...

Deşi nu ne îngrijeam reciproc decât de două săptămâni, boala noastră părea totuş vindecată aproape complect, fiindcă altfel doctorul n'ar fi tresărit de data asta, la fel ca şi mine...

— Bravo!... Dacă aş fi fost cândva cu adevărat nebună, în clipa asta aşi fi fost şi eu cel mai fericit doctor de nebuni din lume, fiindcă mi-aşi fi dat seama că te-ai însdrăvenit deabinelea... Comunică-le dar tot ce vrei... Numai că... Nu le spune că eşti amanta mea... După ce-ai fost amanta lor, meriţi să fii ceva mai mult... Spune-le că în curând vei fi nevasta

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1937

mea... Şi de ce are să se mai întâmple, să nu duci nici o grije... Ai încredere în mine...

Şi viitorul meu bărbat mă sărută pe frunte apăsat, ca şi cum mi-ar fi pus cu ceară roşie o pecetie domnească, cu care ar fi vrut să-şi dovedească singur că de acum încolo, nu mai puteam să fiu decât a lui.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

SPOVEDANIA
UNUI CANDIDAT LA INSURĂTOARE

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901_1932

Până astăzi, n'am scris în viața mea
de cât rețete medicale. Ca să fiu sincer,
precizez chiar: O singură rețetă. O
rețetă lipită .. O rețetă lipită de orice
prestanță profesională, pe care o copiez
aidoma, mărginindu-mă să schimb
la verso, numai dezagul medicamentelor. Vina însă nu este a mea ci este a
clienților mei, care în majoritatea lor,
suferă de aceleași boale și ca atare,
iau aceleași doze de cât de aceleași medicamente.

Eu sunt ceeace în limbajul nostru profesional se numește „un medic psihiatru" iar în limbajul popular „un doctor de nebuni". Țin să se știe încă că această indeletnicire socială de răspundere, nu mi-am ales-o eu. Mi-a fost impusă de profesorii de la facultate, care probabil descoperiseră în mine aptitudini speciale pentru vindecarea bolilor

Manuscrisul candidatului la însurătoare.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1952

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatrans.vania.ro/mdrr1901-1932

Până astăzi, n'am scris în viața mea decât rețete medicale. Ca să fiu sincer, precizez chiar... O singură rețetă... O rețetă tipică... O rețetă lipsită de orice prestanță profesională, pe care o copiez aidoma, mărginindu-mă să-i schimb, la nevoe, numai dozajul medicamentelor. Vina însă nu este a mea. Este a clienților mei, care în majoritatea lor, suferă de aceiași boală și ca atare nu au nevoe decât de aceleași medicamente.

Eu sunt ceeace în limbajul nostru profesional se numește „un medic psihiatru", iar în limbajul popular „un doctor de nebuni". Țin să se știe însă că această îndeletnicire socială, deși foarte onorabilă și mai ales foarte rentabilă, nu mi-am ales-o eu. Mi-a fost impusă de profesorii de la facultate, care probabil descoperiseră în mine aptitudini speciale pentru vindecarea boalelor mintale, de și după părerea mea personală, boalele acestea nu se vindecă nici odată. Dar cum știam că mai există și medici specialiști în cancer (tot o boală fără leac) m'am su-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/rtrn-1901-1932

pus sugestiunilor venite pe cale erarhică şi de teamă să nu-mi periclitez cariera medicală m'am conformat dorinţei unanime a binevoitorilor mei dascăli.

Subiectul tezei mele de doctorat a fost un studiu comparativ din toate punctele de vedere, între Paradisul din Biblie şi Azilele de alienaţi.

„Alienat" este termenul ştiinţific, pe care noi medicii psihiatri, îl întrebuinţăm în discuţiile noastre academice. In azil, însă acestor alienaţi li se spune „nebuni", aşa după cum de altfel, poporul i-a botezat cu mult înaintea noastră.

Deşi s'ar părea că este cea mai sinistră din toate specialităţile bolilor fără leac, psihiatria contează totuş ca o specialitate foarte agreabilă. Este singura specialitate medicală, care exclude orce răspundere profesională. Aşi putea spune că în anume cazuri ea se confundă cu însăşi nebunia, boala omenirii întregi şi mai ales, obsesia tuturor specialiştilor de boale mintale. Ciudată boală şi nebunia asta!... Este singura boală care îţi permite luxul să nu suferi niciodată din cauza ei, nici fiziceşte, nici moralmente, boala care te împacă de-opotrivă şi cu tine însuţi (lucru aproape imposibil în viaţa de toate zilele) şi cu restul semenilor tăi, de care poţi face complectă abstracţie, fără cea mai mică mustrare de conştiinţă. Nebunia este bunica tuturor boalelor omeneşti. Ea îţi procură suprema satisfacţie de a trăi fără nici un con-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/ilem 1901-1932

trol, atât în timp, cât și în spațiu și a putea fi totdeauna numai acela care îți închipui că ești. Poți fi adică, tot ce-ți trece prin gând: Șahul Persiei, Împăratul Chinei, Mihai Viteazu, Napoleon Bonaparte, Isus Cristos și chiar Dumnezeu!...

De altfel, cam același lucru, stă scris și în Biblie: „Dumnezeu a făcut pe om, după chipul și asemănarea sa". Acest prețios amănunt, ne dovedește cu prisosință că primul om a fost nebun. Altminteri nu s'ar putea explica pentru ce Adam, a comis imprudența de a se face indezirabil în grădina propriului său părinte, unde după cum se știe, fusese instalat pentru vecinicie în mod absolut gratuit și fără nici un fel de obligații materiale, morale sau sociale.

Noroc însă că în anul 1796, iubitorul de oameni, englezul William Tuke (care nu era nici măcar medic psihiatru) avea să desăvârșească creația lui Dumnezeu, construind în orașul său natal, York, primul azil de alienați din lume. Acest locaș ideal, avea să devină cu timpul prototipul așa zisului Paradis al nebunilor din zilele noastre. In acest Paradis, urmașii lui Adam, trăesc fericiți, fără teamă c'ar mai putea fi dați afară. Ba ceva mai mult chiar, cei care încearcă s'o șteargă pe furiș, sunt opriți cu forța de gardienii azilului și dojeniți părinteșle de medicul-șef, care în cazul de față joacă rolul lui Dumnezeu de altă dată.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Eh, bine!.. Cu acest titlu suprem mă pot mândri şi eu, care pe lângă medic psihiatru, mai sunt şi medicul-şef al Azilului de alienaţi din Sibiu, oraşul meu natal.

Nu vă spun însă acest amănunt ca să-mi dau cine ştie ce mare importanţă fiindcă medicii psihiatri sunt toţi la fel. Vreau numai să pun în curent pe cititorii mei, cu cine anume vor avea ocazia să stea de vorbă. Şi când mă gândesc că în tot lungul carierei mele medicale, n'am stat de vorbă decât cu nebunii!... Departe de mine însă, intenţia orcărei aluzii răutăcioase la adresa oamenilor cu mintea întreagă, care vor binevoi să-mi citească spovedania. Nu vreau să trag de mânecă pe nimeni. Vreau numai să dovedesc confraţilor mei ipocriţi că sunt anume cazuri, când chiar un medic psihiatru, poate simţi nevoia imperioasă de a mai semna şi altceva, decât aceiaşi veşnică reţetă. Dovadă... Spovedania mea, pe care o puteţi lua drept tot un fel de reţetă — o reţetă însă cu totul nouă — o reţetă pe care de data asta, sunt nevoit să mi-o prescriu mie însumi.

Faptul acesta mă încântă cu atât mai mult, cu cât îmi dă prilejul să-mi controlez singur, prima mea reţetă nouă, deşi credinţa mea rămâne veşnic aceiaşi. Nebunia nu are nevoe decât de o singură reţetă. Reţeta norocului!... Vorbesc însă de nebunia autentică şi nu de aşa zisele cazuri de nebunie din dragoste, care câteodată

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/index1901-1932

se pot vindeca chiar fără nici un fel de rețetă. De aceia și idealul meu de medic psihiatru a fost totdeauna, să nu care cumva să confund pe cea dintâi cu cea de-a doua. Până astăzi cel puțin, sunt sigur că nu m'am înșelat niciodată.

De data asta însă, îmi dau seama că mă găsesc în fața unui caz excepțional, pe care mi-este teamă să-l examinez numai eu singur. Este cazul când emoția fixării diagnosticului just, poate periclita până chiar și mintea sănătoasă a celui mai excelent medic psihiatru. Bunăoară, cazul meu... Cazul medicului-șef al Azilului de alienați din Sibiu, care pentru prima oară în cursul carierei sale medicale este amenințat să cadă victimă propriei sale specialități. Iată pentru ce cred că nu-mi rămâne altceva mai bun de făcut, decât să mă adresez și domniilor voastre. Cu alte cuvinte, iată adevăratul motiv al spovedaniei mele

***

De obicei, un medic psihiatru nu se spovedește niciodată, fiindcă rolul lui social și științific, este să facă el pe duhovnicul nebunilor, care după cum se știe, obișnuesc să se spovedească zilnic, atât medicilor cât și gardienilor din azil. Excepție fac numai nebunii fuduli care nu se spovedesc decât la zile mari, sub formă de interview în ziarele de mare tiraj.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Un medic psihiatru, or cine ar fi el, nu poate fi decât ceiace îi dă drept să fie, prestigiul diplomei sale de doctorat. Cu toate acestea, sunt anumite cazuri, când un medic psihiatru, mai înainte de a fi ce trebue să fie, continuă totuş să rămână acelaş om ca toţi oamenii, adică tot un fel de urmaş al lui Adam. Aceasta înseamnă că deşi duhovnic oficial al nebunilor, un medic psihiatru poate simţi câte odată şi el, voluptatea omenească de a se spovedi... Dar dacă este aşa, cui s'ar putea spovedi un medic psihiatru?

Clienţilor lui, adică nebunilor?

Imposibil!... Ar însemna ca medicul psihiatru să fie mai nebun decât proprii lui clienţi...

Confraţilor lui, adică celorlalţi medici psihiatri?

Mai rău!... Confraţii lui n'ar avea faţă de el, nici măcar buna cuviinţă a nebunilor, care în cel mai rău caz, i-ar putea întoarce spatele şi atâta tot. Nu, nu!... Confraţii lui ar proceda cu totul altfel. S'ar grăbi să-l pună în cămaşa de forţă, ca pe oricare alt nebun autentic, iar Ministerul sănătăţii publice din Bucureşti, ar numi în locul lui, a doua zi chiar, un alt medic psihiatru, dacă nu tot aşa de bun ca el, în orice caz, unul care n'a simţit încă nevoia să se spovedească.

Nu-mi rămâne dar, decât să mă spovedesc publicului anonim, singurul meu client cu min-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mrr 1901-1932

tea întreagă, cu care pot sta de vorbă, fără teamă de a fi judecat altfel decât aşa cum sunt.

Declar totuş că din clipa în care m'am hotărît să mă spovedesc, nimic nu mă mai interesează, din tot ce ar mai putea urma după spovedania mea. Datoria medicului este să-şi semneze reţetele şi atâta tot. Treaba clientului ce are de gând să facă cu ea. Dacă are încredere în medic, cu siguranţă că dă fuga cu ea la farmacie. Dacă nu, probabil că o face uitată în buzunar sau o aruncă ostentativ în lada cu gunoaie.

La fel sunt liberi să facă ce vor voi, cu această spovedanie şi cititorii mei, pe care declar că-i scutesc chiar de curiozitatea de-a o citi până la sfârşit. Îi previn totuş că rostul unei spovedanii este să fie citită în întregime.

***

Incep cu o zi unică în viaţa mea. Este ziua în care pentru prima oară după aproape cincisprezece ani de exeperienţe zilnice, am simţit cum conştiinţa specialităţii mele de medic psihiatru, începe să se clatine pe arcurile propriilor mele rezultate ştiinţifice. Este ziua în care am primit vizita neaşteptată a unei femei necunoscute, care întâmplător era o femeie foarte frumoasă şi după toate aparenţele, chiar o femeie perfect normală. Anormală, dacă vreţi, nu-i era decât frumuseţea!... Era aşa de frumoasă că nu suporta nici un fel de califica-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mrr 1901-1932

tiv pentru identificarea justă a acestei frumuseți unice, cu care părinții avuseseră norocul s'o nască, iar Dumnezeu fantezia s'o înzestreze.

Pentru mine apariția neașteptată a acestei frumuseți la Sibiu, între zidurile albe și reci ale azilului de nebuni, fusese o adevărată sărbătoare a ochilor. Ochii sunt avantgarda simțurilor Dar simțurile mele nu luaseră încă până atunci contact decât cu frumuseți normale. Și frumusețea ei avea ceva din aspectul agresiv al ilustrațiilor din jurnalele de modă. Era îmbrăcată așa, cum parcă numai ea singură poseda secretul de a se face remarcată. La noi în Ardeal, femeile chiar când sunt foarte frumoase, au în toaletele lor câte un defect strident ca și accentul cu care vorbesc limba românească, nu numai când sunt minoritare, dar chiar romînce adevărate. Și femeia asta, vorbea o limbă tot așa de frumoasă ca și întreaga ei făptură. Era femeia pe care, dacă n'aș fi știut încă să vorbesc corect românește aș fi angajat-o ca profesoară ca să mă învețe să vorbesc și eu tot așa de frumos ca și ea.

Deși mi-era complect necunoscută, femeia asta foarte frumoasă, pretindea totuș că mă cunoaște. De unde? Din faima numelui meu care probabil ajunsese până la ea. Bine înțeles că faptul de a mă fi cunoscut din nume, mai înainte de a mă fi cunoscut personal, mă încân-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaransilvaniaro/anii 1901-1932

ta mai mult de cum m'ar fi cunoscut întâmplător fără să știe cine sunt.

In schimb însă, numele ei, Rezeda (fiindcă numele de familie nu voise să mi-l spună), mă întrista. Imi făcea impresia că n'ar fi numele ei adevărat. Tristețea mea însă era oarecum exagerată, fiindcă în primul moment nu-mi dam seama că, adevărat sau fals, numele acestei femei care se încăpățânase să se numească numai Rezeda, n'ar fi putut adăoga nimic mai mult la frumusețea ei unică. Plăcerea dar de a fi cunoscut-o chiar numai așa, cum mi se prezentase, incomplect, trebuia să mă scutească de orice alte curiozități inutile, afară bine înțeles, de una singură. Curiozitatea de a cunoaște cât mai repede scopul vizitei sale la Sibiu.

Rezeda însă, parcă îmi ghicise gândul, fiindcă se grăbi să mă lămurească mai înainte de a fi apucat să-mi deschid gura. Imi mărturisi fără nici un pic de jenă, că numai pentru simpla mea cunoștință personală, nu și-ar fi riscat niciodată reputația ei socială, cu un voiaj la Sibiu. De altfel, Rezeda pretindea că bărbații pe care îi cunoscuse până atunci, o desgustaseră în așa hal, că pentru nimic în lume n'ar mai fi fost dispusă să pornească în căutarea altora. După ea, toți bărbații erau la fel. Nu-i putea deosebi decât după fotografii. La Sibiu însă, venise fiindcă știa cu siguranță, că numai aci avea să găsească ce căuta. Nu căuta

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

un bărbat oarecare. Căuta un anume medic psihiatru, de care simțise că are nevoe și pe care spera că l-a și găsit.

Femeia asta așa de frumoasă, care îți făcea impresia că plesnește de sănătatea compactă și eternă a unei statui de marmoră, pretindea totuș că este bolnavă și încă bolnavă grav... Bănuia chiar că ar fi... nebună!...

La început temerea ei, mă făcu, bine înțeles, să zâmbesc. Eram sigur că nebunia Rezedei nu putea fi altceva decât cochetăria exagerată a unei femei frumoase, care se teme că nu-și poate pune îndeajuns în valoare darurile ei naturale. In cazul acesta, nebunia ei mă aranja de minune. I-o puteam vindeca imediat și aproape fără nici un fel de medicament. Era o nebunie ideală. Nebunia care nu-i întunecase încă mințile complect, deoarece îi mai păstrase, dacă nu altceva, cel puțin cumințenia de a-și fi ales singură medicul psihiatru care trebuia s'o însdrăvenească. Și medicul acela, eram chiar eu!... Brava mie!...

Ca om, nu puteam fi decât măgulit. Ca medic însă, ași fi vrut să fiu un altul. Mi-era teamă să nu-i greșesc diagnosticul...

Pentru prima oară în cariera mea de medic psihiatru, trebuia să examinez o nebună care mi se prezenta ea singură și de bună voe. Toate celelalte îmi fuseseră aduse cu forța... Mă

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaraseviana.ro/ nr. 1901 1937

întrebam deci, şi pe drept cuvânt, cu ce rebus savant şi misterios mă ameninţă fantezia agresivă a acestei femei frumoase cu nume de floare, care deşi pretindea că este nebună, fusese totuş destul de conştientă ca din toată lista medicilor psihiatri din România întregită, să nu se împiedice decât de faima numelui meu. Era oare cu adevărat victima unui caz de nebunie „sui generis", sau îşi pusese în gând să facă pe nebuna, numai ca să-şi poată bate joc de mine?..

După cum încerca să mă convingă cu surâsul ei dulceag şi cu sclipirile şirete şi intermitente ale celor doi licurici ascunşi sub pleoape, mărturisesc că deocamdată nu puteam risca nici un diagnostic serios. Totuşi pentru a scăpa de privirile ei pe care simţeam că nu le-aşi mai putea suporta fără să-mi trădez inferioritatea faţă de ea, pretextai că nu mi-am terminat încă toate vizitele bolnavilor. Adevărul era însă, că în afară de ea, nu mai aveam în vedere nici un alt bolnav. Numai că pe Rezeda trebuia s'o tratez altfel. Nu-i puteam prescrie aceiaşi reţetă ca şi celorlalte cliente ale mele, care refuzau să-mi mărturisească nebunia lor. O rugai deci să m'aştepte câteva minute chiar în biroul în care se găsea, şi unde întâmplător, alături de ea, se mai găsea încă ceva... Un tratat de psihiatrie, deschis tocmai la pagina cu simptomele nebuniei la femeile histerice.

După câteva minute de vorbă cu mine însu-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvaniara/mar1901 1932

mi, deschisei uşa biroului, hotărît să-i spun adevărul pe faţă. Aveam de gând să-i declar solemn ca s'o pot impresiona dela început chiar, că după toate probabilităţile ştiinţifice, nu este nebună şi ca atare, medicul căruia i se adresase nu-i putea fi de nici un folos, deoarece un medic şef al unui Azil de alienaţi nu se interesează decât de nebuni adevăraţi...

Dar, ca să parafrazez un vechi dicton francez, „medicul propune şi clientul dispune". In lipsa mea, Rezeda răsfoise probabil tratatul de psihiatrie, deoarece mă primi bătând din palme veselă, ca şi cum mi-ar fi pregătit o surpriză plăcută. Să te ferească Dumnezeu însă, de surprizele nebunelor, chiar când sunt vesele. Surpriza Rezedei avea să mă facă să-mi pierd „tout mon latin". Avea să-mi dovedească gugumănia de a fi crezut c'am reuşit să descopăr adevărul.

Ei bine! Nu... Adevărul adevărat, era altul. Era adevărul pe care deocamdată nu-l cunoştea decât ea singură. Era chiar secretul propriei sale vieţi, pe care până atunci, de teamă să nu i-l mai cunoască şi alţii, îl păstrase ascuns în fundul poşetei de piele de crocodil, alături de actele ei de identitate, câteva bijuterii, mai multe hârtii de bancă, o batistă murdară, un „rouge" de buze şi o cutie de pudră Rachel. De data asta însă Rezeda se răsgândise. Il scosese din poşetă şi-l resfirase pe biroul meu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/nr-1901-1932

fiindcă probabil nu mai trebuia să fie un secret nici pentru ea, nici pentru mine.

Secretul vieţii sale, era ceva „à n'en plus finir". Era o spovedanie pe 58 de file format comercial, în care noua mea clientă se prezenta goală toată, ca statuetele erotice descoperite la Pompei. Spovedania Rezedei, era un adevărat tezaur arheologic. Era mai de preţ poate decât „Cloşca cu pui" descoperită de români la Pietrosa şi păstrată de bolşevici la Moscova. Dacă ar fi pus-o la licitaţie, ar fi putut obţine pentru ea o sumă fabuloasă. Şi totuş, acest tezaur unic mie mi-l oferea gratuit. Bănuia probabil că singura mea avere nu era decât o leafă de medic-şef al unui azil de alienaţi...

L-am primit aşa dar, după cum mi-era oferit. L-am primit fiindcă trebuia să-l primesc. Conştiinţa mea de medic psihiatru, nu-mi îngăduia necuviinţa de a-i refuza oferta unei spovedanii, care din clipa aceia, înceta să fie numai secretul propriei sale vieţi, fiindcă devenea unul din secretele mele profesionale.

Şi totuş, trebue să mărturisesc că pe mine, spovedania Rezedei, m'a îngrozit.

Sărmana femee, avea dreptate! Nebună nu era încă. In schimb, era o candidată sigură la nebunie. Admirabila ei vioiciune, nu-i mai putea folosi la nimic, deoarece era barată de toate calamităţile din cufăraşul Pandorei... Complect dezechilibrată, mintea ei, nu se mai ţinea

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

decât într'un singur fir de păr — un fir de păr alb — cea mai bună dovadă că nu era încă nebună, deoarece nebunilor autentici nu li se albește părul niciodată. Totuș, dezastrul era inevitabil, fiindcă numai cu un singur fir de păr alb, i-ar fi fost imposibil să lupte contra simptomelor nebuniei apropiate. Adevărul era că Rezeda se balansa ca și nedumerirea lui Hamlet între „a fi" și „a nu fi", exact așa după cum de altfel, cred că se descoperise singură în tratatul de psihiatrie pe care i-l lăsasem deschis pe biroul meu.

Cochetă, mândră, capricioasă, încăpățânată, mincinoasă, insinuantă, paradoxală, meschină, agresivă, bizară, fantomatică și diabolică, lipsită complect de simțul realității și al ridicolului, negând orice evidență și punând în evidență numai inexistenți abracadabrante, posedată de afecțiuni și dușmănii absurde și nejustificate, capabilă de acte perverse și chiar criminale, gata oricând să se dea în spectacol public, provocând sau simulând lovituri de teatru cu năzbâtii inventate pe de-a'ntregul și susținute de sfori invizibile, încâlcite și imposibil de descurcat, Rezeda golise aproape întregul cufăraș al Pandorei. Nu-i mai lipseau decât „impulsiunile morbide" și „halucinațiunile omirice" ca să se poată considera scoasă de-abinele din rândul oamenilor cu mintea întreagă...

Iată floricelele de retorică medicală, din bu-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/md-1901-1932

chetul omagial, cu care trebuia să-mi întâmpin noua clientă, chiar pe pragul azilului.

***

Cât timp nu ştiusem încă cine este Rezeda, ştiam cel puţin cine sunt eu. Acum însă după ce aflasem cine este ea, nu mai ştiam parcă cine sunt eu. Mi-era teamă să nu care cumva să fiu chiar unul din proprii mei clienţi. Un nebun care putea fi orice i-ar fi trecut prin gând, începând cu Adam, primul om şi sfârşind cu Boabdil ultimul Abenseraj!... Dar cine din doi aşi fi putut fi, mi-era perfect egal, fiindcă şi unul şi altul, erau la fel — doi nenorociţi care-şi pierduseră tocmai ceiace le fusese mai scump în viaţă. Adam, Paradisul... Boabdil, Grenada!... Eu însă, ca medic psihiatru puteam pierde ceva mai mult. O puteam pierde pe Rezeda... Cea mai de seamă clientă a mea. Pentru a o putea păstra, trebuia să se renunţe la câte ceva, şi de o parte şi de alta. Rezeda, noua mea clientă, trebuia să renunţe la ceiace pretindea că constituie scopul vizitei sale la Sibiu, iar eu medicul psihiatru, la ceiace ştiam că fusesem până în clipa când o cunoscusem. Trebuia dar ca fiecare din noi, să renunţăm la ceiace eram în prezent şi să ne mulţumim numai cu ce ne fusese dat să fim şi unul şi altul, încă dela începutul începuturilor noastre. Rezeda trebuia să renunţe la nebunia ei, şi să rămână numai o fe-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

meie oarecare, o femeie anonimă cu calificativul însă, de „foarte frumoasă", iar eu să renunț la specialitatea mea de medic psihiatru, și să rămân numai un bărbat oarecare, un bărbat anonim, dar fără nici un fel de calificativ.

Și totuș, ori cum ar fi fost, simțeam că femeia asta anonimă ar fi continuat să mă turbure ca și cum ar fi fost o celebritate mondială. Rezeda era așa de frumoasă, că numai un orb ar fi putut trece nepăsător pe lângă ea. Și doar eu nu eram încă orb. Nu eram nici măcar miop. Nu eram decât orbit de frumusețea ei, cu care încerca să „facă pe dracul în patru" numai și numai să poată ești din anonimat.

Iată cel mai adevărat adevăr, pe care la rândul meu, trebuia să-l dovedesc Rezedei cu aceiași putere de convingere cu care îmi dovedise ea, adevărul din poșeta de piele de crocodil. Cum i l'am dovedit, nu mai știu. Nu vreau să-mi mai aduc aminte. Destul că am reușit s'o conving că nici ea nu mai era nebună, și nici eu nu mai eram medic psihiatru. Rămăsesem față'n față, numai ceiace fiecare din noi trebuia să fie în clipa aceia. Ea, o escroacă sentimentală, iar eu un detectiv tot sentimental. Exact ca mai în toate romanele senzaționale... Rezultatul?... Tot așa de banal... Două ore și patruzeci și cinci de minute, după prezentarea Rezedei la Azilul de alienați din Sibiu, nebuna escroacă se constituia de bună

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mcr 1901-1932

voe, prizonieră în braţele medicului-şef detectiv!...

În limbajul nostru profesional, aceasta înseamnă a pune un diagnostic just. Mărturisesc că din punct de vedere medical, diagnosticul meu, cam lăsa de dorit. Dar dacă toţi medicii psihiatri n'ar activa decât în cadrul strict al specialităţii lor, ştiinţa psihiatriei n'ar mai putea face nici un progres. Ar rămâne vecinic acolo, unde a lăsat-o Hippocrat.

***

Deşi am aproape 40 de ani, până astăzi n'am avut încă o amantă oficială. Amantele mele n'au fost decât surorile de caritate mai tinere, care din când în când acceptau câte un act de caritate şi faţă de medicul-şef al Azilului de alienaţi. M'am mărginit să mi le însuşesc însă, numai ca pe nişte bolnave noui, graţie cărora mi-aşi fi îmbogăţit experienţele medicale, şi atâta tot. Pe unele din ele recunosc, mi-a plăcut să le păstrez mai mult decât pe altele. Dar de iubit adevărat, n'am iubit nici una din ele. N'am iubit dintr'un scrupul profesional... Când iubeşti o femeie, nu mai poţi iubi pe nimeni şi nimic altceva. O femeie când îţi intră în suflet, înseamnă că eşti pierdut. Intră ca o armată inamică, într'un oraş care nu s'a putut apăra. Intră obraznică şi cu pretenţii absurde, de posesiune vecinică. Intră cu ideia fixă să schimbe tot ce-i trece prin gând... Schimbă autorită-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mcrr 1901-1932

ţile oficiale, schimbă numele străzilor şi firmele magazinelor, schimbă mersul vehiculelor pe străzi şi al pietonilor pe trotuare, schimbă ora meridianului local şi câteodată încearcă să schimbe ceiace s'ar părea că nu se poate schimba niciodată: naţionalitatea, limba şi credinţa strămoşească a orăşenilor.

Din fericire însă, femeia nu-ţi poate schimba cu uşurinţă decât sufletul, care de cele mai multe ori, nu este decât un fel de reclamă sgomotoasă. Dar dacă pentru majoritatea oamenilor sufletul nu este cine ştie ce mare lucru, în schimb, un medic psihiatru fără suflet, nu face două parale, fiindcă pe nebuni nu-i poţi suporta decât cu bunătatea sufletului. Or eu până azi cel puţin, am reuşit să-mi păstrez sufletul intact, aşa cum mi l-a dăruit Dumnezeu ca să-l pun numai la dispoziţia nebunilor care au nevoe de el, mai mult decât ar putea avea femeia pe care aşi iubi-o.

De data asta însă, s'a sfârşit şi cu sufletul meu şi cu nebunii mei. Nebunii nu mă mai interesează în bloc. Nu mă mai interesează decât o singură nebună... Rezeda!... Mă interesează numai nebuna pe care o iubesc, fiindcă este cea mai frumoasă nu numai din toate nebunele din azil, dar din toate femeile din lume. Este singura femeie căreia i-am dat voe să-mi intre în suflet. Dece?... Fiindcă nu este o femeie ca toate femeile. Nu este decât o biată nebună. Şi fe-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

meile nebune sunt așa de ocupate cu ravagiile din capul lor, că nu mai au timp să producă ravagii și în sufletul celor care le poartă de grije. Dorința mea ar fi să-i pot purta de grijă cât mai mult timp posibil, dacă nu chiar toată viața. De altfel, acesta este și idealul Rezedei... Un ideal imposibil... Știu... Dar cum pentru nebuni nu există nimic imposibil, nu m'ar mira să văd petrecându-se și această minune. Deocamdată, Rezeda pare a fi înțeles în fine, că singurul bărbat care nu s'a mulțumit doar s'o cunoască, fiindcă a reușit să o și înțeleagă, sunt numai eu. Altminteri nu-mi pot explica pentru ce Rezeda, care ar putea fi chiar nebună, mă iubește totuș, ca și cum n'ar fi decât o femeie în toate mințile.

***

Mai zilele trecute, doi bucureșteni, mi-au cerut voe să vadă pe Rezeda. Deși nu-i cunoșteam, am bănuit imediat cam cine ar fi putut fi. Erau doi dintre foștii ei amanți, (penultimii, în ordine cronologică), care începuseră să-i simtă lipsa din București, înaintea celorlalți, probabil mai puțin sensibili decât ei.

Un altul în locul meu, s'ar fi grăbit să-i expedieze de unde veniseră, fără nici un fel de explicație și bine înțeles, chiar fără știrea Rezedei. Pe mine însă vizita celor doi bucureșteni, nici nu m'a înfuriat, nici nu m'a desgustat. Un medic psihiatru, chiar când ar fi amo-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1937

rezat, nu poate proceda față de niște rivali sentimentali cu aceiași ușurință condamnabilă, cu care mai toți amanții din zilele noastre, se compromit făcând pe nebunii din cauza așa zisei gelozii. Știam că Rezeda mai avusese și alți amanți și că problema păcatelor ei din trecut, nu se putea rezolva cu îndepărtarea numai a acestor doi primi vizitatori, după care ar fi fost natural să urmeze și restul celorlalți cu mult mai numeroși. Ce s'ar fi putut întâmpla însă dacă exemplul primilor doi, ar fi fost imitat și de ceilalți și dacă acest fel de vizite s'ar fi repetat la infinit?... Ce-ar fi devenit oare azilul nostru?... Casă de sănătate sau casă de „rendez-vous"?...

Iată pentru ce am crezut că este logic, să pun și pe Rezeda în curent cu vizita lor, fiindcă ori care ar fi fost intențiile mele, atitudinea mea față de foștii ei amanți, nu putea fi decât conformă cu intențiile sale. Noroc însă că răspunsul Rezedei a fost exact așa, după cum îl bănuisem și eu. Când i-am comunicat vizita celor doi bucureșteni, Rezeda a sărit în sus ca și cum aș fi înțepat-o în călcâi cu un ghimpe de trandafir.

— A, nu, nu.., Nu se poate... Ăștia sunt „Frații Siamezi", călăii mei din București... Din cauza lor am fugit de-acasă... Ei m'au înebunit... Ei m'au adus aici...

Apoi, pe un ton din ce în ce mai tragic, ca și

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mrr 1901-1932

cum şi-ar fi dat seama că pericolul acestei vizite, ar fi fost mai mare de cum şi-l închipuise în primul moment:

— Dar Doamne... Dumnezeule!... Dacă nici aici nu pot scăpa de teroarea lor, înseamnă că sunt pierdută... Nu'mi mai rămâne decât să mă omor...

Disperarea ei mă înduioşase. Incercai deci s'o liniştesc cu o glumă.

— Nu-ţi fie teamă, fiindcă aici te găseşti alături de cineva care este cu mult mai tare decât ei amândoi... Ai auzit de Arhanghelul Gavrilă?... Arhanghelul ăla care ţine într'o mână cheile Paradisului şi în altă mână, o sabie de foc! Eh, bine... Arhanghelul ăla, sunt eu!... Şi peste mine, nu poate trece nimeni... Să ştii!...

Cuvântul „arhanghel" o făcu să zâmbească la început cu oarecare neîncredere, apoi deodată ca şi cum ar fi deslegat o ghicitoare:

— Bravo!... Bravo!... Ce bine 'mi pare că mi-am găsit şi eu în fine, un înger păzitor... Ai dreptate... N'are de ce să-mi mai fie teamă... Du-te şi spune-le şi lor, ca să ştie... Du-te şi spune-le că nu vreau să-i mai văd niciodată în viaţa mea... S'a sfârşit... Spune-le că sunt bolnavă... bolnavă grav... Spune-le chiar că sunt nebună... Da, da... Nebună cu adevărat... că am nevoe de linişte... şi că nu am voe să mai văd pe nimeni decât pe doctorul care mă îngrijeşte...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1937

— Fii pe pace, că știu eu mai bine ca tine, ce trebue să le spun...

— Nu, nu!... Nu așa!... Nu trebue să-ți închipui că ăștia au să se lase convinși de bună voe... Eu îi cunosc mai bine ca tine... Ăstora trebue să le vorbești dela obraz... Trebue să ridici tonul... Să-i amenințI că-i dai pe mâna poliției...

— Nu cred să fie nevoe de poliție, o asigurai eu. Ai să vezi... Au să plece de bună voe... Și odată plecați, sunt sigur că au să-și bage și ei mințile în cap, tot așa după cum ai început să ți le bagi și tu.

Rezeda bătea din palme veselă ca și cum n'ar fi tremurat de groază nici odată în viața ei.

— „Merci... Merci mon gros cheri... Ah!... Quel bonheur de t'avoir trouvé!... Tu m'as manqué toute ma vie!..."

Bine înțeles că după acest răspuns categoric, entusiasmul meu, nu mai cunoștea nici o margine. Rezeda nu mai era aceiași candidată la nebunie, care în ziua când mi se prezentase la consultație, părea a căuta cum spune francezul „midi à quatorze heures". Rezeda era acum o femeie în toate mințile care începuse să-și dea seama perfect că ceeace până atunci, zadarnic căutase aiurea, nu găsise cu adevărat decât într'un Azil de alienați. Aci dăduse în fine peste bărbatul ideal, acel bărbat „rara avis"

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaroscana.ro/mdr1901-1932

hotărît să-i asigure fericirea vieţii, chiar cu riziculd periclitărei propriei sale reputaţii sociale, care constitue fericirea de căpetenie mai ales în viaţa unui medic psihiatru.

In schimb, cei care păreau a-şi fi pierdut cu adevărat mintile, erau cei doi bucureşteni, foşti amanţi ai Rezedei, care continuau să stea pe loc... Nici gând să plece... Bănuiau probabil că răspunsul Rezedei fusese ticluit de mine fără ştirea ei şi continuau să ne bombardeze zilnic, prin portarul azilului, nu numai cu noui rugăminţi dar şi cu noui ameninţări.

Rezeda avusese dreptate. Ea îi cunoştea mai bine decât mine. Din cauza încăpăţânărei lor însă situaţia mea începea să devină critică. De situaţia Rezedei, nu mai vorbesc, fiindcă până atunci Rezeda nu-mi dăduse încă nici o deziluzie. Mi-era totuşi teamă că insistenţa foştilor ei amanţi ar fi putut s'o înduioşeze. Temerea mea însă, nu era decât un „trac" de om amorezat, fiindcă Rezeda începuse să fie mult mai sănătoasă ca şi cum nebunia ei n'ar fi fost de cât o cursă pe care mi-o întinsese, anume ca să mă poată prinde în mrejele ei.

Ca să putem încheia în mod onorabil incidentul cu cei doi „Fraţi Siamezi", după cum îi numea ea, Rezeda îmi propusese să le dăm cărţile pe faţă, adică să-i punem în curent cu relaţiunile dintre noi doi. Rezeda făcea chiar mare haz de efectul acestui „ultimatum" pe

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr1901-1932

care de data asta, avea de gând să li-l trimeată scris chiar de mâna ei şi nu verbal după cum corespondasem până atunci numai prin portarul azilului.

Ciorna pe care se grăbise s'o compună fără colaborarea mea, suna aşa:

„Domnii mei, cu toate că pentru mine d-voastră nu mai sunteţi decât doi criminali, prinşi asupra faptului, judecaţi şi condamnaţi la moarte, regret că nu vă pot satisface, după cum cere tradiţia, nici măcar ultima d-voastră dorinţă. In schimb, aflaţi că deşi sunt internată într'un Azil de alienaţi, nu sunt de loc o femeie de plâns, după cum poate credeţi, ci din contră, o femeie foarte fericită, aşa cum trebue să fie amanta medicului-şef al azilului. Am găsit în fine ceiace zadarnic căutasem până azi. Am găsit, vreau să spun, bărbatul ideal care a avut norocul să mă înţeleagă chiar din prima clipă în care mă cunoscuse".

Textul îl găseam just şi chiar spiritual. Prezenţa numelui meu în text, mă încânta chiar. Mă jena însă rolul ce-mi dăduse să-l joc. Nu puteam admite să fiu pus pe aceiaşi treaptă de egalitate sentimentală, pe care stătuseră şi ei, câteva luni în urmă. Calificativul „amant" nu mă mulţumea, fiindcă Rezeda dacă ar fi trebuit să-mi fie numai amantă, însemna că nici eu, nu-i puteam fi decât tot amant. Un medic psihiatru însă, nu putea fi amantul unei cliente

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/index1901-1932

nebune. Un asemenea caz de perversitate medicală ar fi ajuns cu siguranță la parchet. In schimb, dacă nu-i puteam fi amant, i-aşi fi putut fi bunioară... bărbat!... Nenorocirea de a cădea peste o nevastă nebună, se poate întâmpla ori cărui om cu mintea întreagă, fie el chiar un medic psihiatru. Este o simplă fatalitate şi atâta tot.

Rugai deci pe Rezeda să corecteze textul ultimatumului şi în locul cuvântului „amant" să pună expresia „viitoarea soţic" a mediculuişef...

Rezeda, ca să întrebuinţez o expresie populară, era „nebună de fericire". Propunerea mea neaşteptată, o îndrăvenise mai repede decât reuşita cursei în care căzusem ca un biet seminarist imaculat. Mi-a sărit de gât ca şi cum gâtul meu ar fi fost nacela unui balon sferic, cu care s'ar fi ridicat până în al „noulea cer", care în limbajul ştiinţific se numeşte „stratosferă", şi a început să mă sărute cu repeziciunea unui aparat telegrafic Morse. Sărutările ei, le simt parcă şi astăzi pe buze. Erau scurte, înţepătoare şi îndulcite de siropul unei fraze plină de drăgălăşenia unei repetiţii la infinit...

— „Ah mon bon... mon gros cheri... Quelle bonne chose que tu es!..."

A doua zi „Fraţii Siamezi" dispăruseră probabil în neagra vecinicie ca şi „Steluţa" lui

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/nr/1901-1932

Vasile Alecsandri. Din informațiile pe care le căpătasem fără să le fi cerut însă nimănui, aflarăm că indezirabilii plecaseră la București cu un automobil de piață, nu cu trenul după cum veniseră. Graba lor nu ne impresionase câtuși de puțin. Ba, ceva mai mult, simțeam cum ea ne gâdela în mod plăcut amorul nostru propriu de învingători pe cale pacinică.

Pacea însă, pe care ne pregăteam s'o sărbătorim, nu era să fie decât preludiul surd al unui apropiat război sgomotos. Dar cum de o camdată eram preocupați numai de dragostea noastră, nu bănuiam măgăria cu care cei doi foști amanți ai Rezedei, aveau să se răzbune și pe ea și pe mine. După câteva zile, când ni se prezentă ocazia să ne lămurim în fine și noi, era prea târziu. De data asta, trebuia să intrăm în conflict cu presa. Și cu presa ne dam seama că nu ne putem război, ori cât de bine înarmați am fi fost...

Ziarele din București, ne luaseră înainte anunțând publicului apropiata noastră căsătorie.

La drept vorbind, știrea, deși prematură, era totuși adevărată. Pe noi dar, nu ne putea decât încânta. In schimb însă, pe Sibieni, avea să-i împartă în două tabere deosebite. Una, s'ar fi mulțumit probabil numai să se distreze pe socoteala noastră și atâta tot. Cealaltă

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr_1901-1932

însă, eram sigur că avea să se înfurie în mod serios, punând în discuție publică, nu numai reputația socială a unei femei necunoscute venită în mod misterios din vechiul Regat, dar și starea mintală a celui mai de seamă psihiatru din orașul lor. Că așa trebuia să se întâmple, nu mai aveam nici o îndoială. În orașul de scaun al fostului Mare Mitropolit Șaguna, știrea acestei căsătorii nelegiuite, avea să cadă ca o Bulă papală pentru excomunicarea mea. Faptul că Papa era catolic, iar eu ortodox, pentru Sibieni, nu avea nici o importanță. Păcatul era păcat... Același păcat de neertat... Căsătoria mea cu o regăteancă nu putea fi socotită altfel, decât ca o schismă produsă în sânul aceleași comunități religioase de regionalism ardelenesc.

Mă gândeam ce-aș fi putut face să pot ieși din încurcătură. Nu găseam însă, nici o soluție eficace. Știrea n'o mai puteam desminți. Mai întâi, fiindcă ar fi fost prea târziu, și apoi, fiindcă nu mi-ar fi folosit la nimic. Desmințirea mea, n'ar fi putut schimba în marele public, nimic din proasta impresie pe care i-o făcuse știrea publicată aproape în toate ziarele din București. Dar ceeace era mai grav, desmințirea mea, ar fi putut jigni pe Rezeda, pe care tot eu o convinsesem că singurul tratament raționabil cu care așa fi putut-o pune la adăpostul nebuniei, era s'o iau de nevastă

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901 1932

şi nu s'o păstrez lângă mine ca pe o oarecare amantă banală.

Mă hotărîi dar să continui urcuşul calvarului ce-mi fusese impus de „Fraţii Siamezi" încercând să înfrunt opinia publică cu toate mijloacele ce-mi stăteau la îndemână. La drept vorbind însă, nici eu, nici Rezeda, nu dispuneam decât de două mijloace eficace. Unul, să mă plimb prin oraş în mod ostentativ cu Rezeda la braţ, şi altul să o scot din Azil şi s'o instalez în micul meu apartament care întâmplător se găsea chiar în apropierea Mitropoliei ortodoxe.

Eram curios să văd şi eu până unde poate merge răutatea oarbă a celor care începuseră să vadă în mine un fel de intrus, nu numai în Azilul de alienaţi dar chiar în oraşul Sibiu şi în tot cuprinsul Ardealului, abia alipit la sânul patriei mume. Mă aşteptam să nu mă mai salute nimeni şi nimeni să nu-mi mai răspundă la salutul meu, prietenii să-mi întoarcă spatele la cafenea, iar mulţimea înfuriată să-mi dea cu „huideo" pe stradă. Mă aşteptam la tot felul de necuviinţe din partea lor şi la tot atâtea umilinţi din partea mea... Mă aşteptam la scrisori anonime, la denunţuri murdare, la gesturi agresive, la provocări ziua nămiază mare şi chiar la atacuri banditeşti în timpul nopţii. Cu alte cuvinte, mă aşteptam la tot ce te poţi aştepta din partea unor credincioşi fanatici, când încep să-şi piardă stima şi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaansivania.ro/ron1901-1932

încrederea în idolul care nu mai corespunde aşteptărilor unanime.

Noroc însă că toate supoziţiile mele aveau să dea greş. S'a petrecut adică, tocmai ce n'aş fi bănuit pentru nimic în lume, că s'ar fi putut petrece mai ales la Sibiu. S'a petrecut exact ca cu fiarele sălbatice dintr'o menagerie, în clipa când apare în cuşcă, îmblânzitorul îmbrăcat în tunica roşie şi înarmat numai cu un pistol cu gloanţe oarbe şi cu o biciuşcă de vână de bou.

Imblânzitorul acesta însă, trebue să mărturisesc, n'am fost eu. A fost Rezeda!... Să-ţi faci cruce, nu altceva!... La apariţia mea cu Rezeda la braţ, toţi lupii din oraş se transformaseră în mieluşei, iar tigrii în antilope. Şi doar, minunea asta n'o mai făcuse decât Orfeu, care îmblânzise fiarele Iadului, numai cu cântecul unei lire cu trei coarde. Frumuseţea Rezedei însă continua să facă ravagii cu mult mai mari decât lira lui Orfeu. Prostimea o privea cu entusiasm şi admiraţie ca pe şefii de partide politice, iar intelectualii, cu zâmbete discrete şi mai ales cu coada ochiului. Cât despre prietenii mei, ce să mai vorbesc? Jur că până atunci nu bănuisem că un om singuratic ca mine, poate avea atâţia prieteni!...

Abia atunci mi-am dat seama că puterea de atracţie a Rezedei, era cu adevărat extraordinară. Parcă ar fi fost sfânta Filofteia dela Curtea de Argeş, aducătoare de ploaie şi de belşug.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/indh.1901-1932

Totă lumea se tîrbuşona în jurul ei. Bărbaţii mai ales roiau bâzâind ca albinele în jurul... (suprim restul comparaţiei fiindcă este prea banal). Probabil însă că lumea nu bănuia ce floare pipărată este Rezeda. Mărturisesc însă că pe vremea aceea, lucrul acesta nu-l ştiam încă nici eu. L'am aflat abia mai târziu... Deşi chiar mai de vreme, ar fi fost poate acelaş lucru. Adevărata mea plăcere ar fi fost să nu-l aflu niciodată. Şi totuşi, eu am continuat s'o păstrez cu mândrie lângă mine, ca pe o floare exotică la butonieră, pe care n'aşi fi schimbat-o nici pe butonul roşiu de ofiţer al „Legiunei de onoare!"...

De şi pentru restul omenirei, Rezeda nu putea rămâne, chiar după căsătoria ei cu mine, decât aceiaşi femee anonimă, concetăţenii mei, se obişnuiseră totuş s'o considere şi s'o stimeze ca pe o înaltă personalitate oficială cu a cărei prezenţă s'ar fi putut mândri, nu numai oraşul nostru, Sibiul, dar chiar întregul Ardeal desrobit, din munţii Carpaţi şi până dincolo de munţii Apuseni. Şi totuşi, Rezeda nu era decât un microb periculos, pe care vântul îl adusese parcă anume din vechiul Regat, în oraşul meu natal, ca să-l molipsească de febra „Rezedaniană" ridicându-i temperatura normală, a vechiului său amor propriu, până peste 40 gr. R. Dovadă, numărul bolnavilor care se înmulţeau din zi în zi, nu numai în cercurile oficiale şi în aşa zisa „lume bună" dar chiar în marile masse populare.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/index.901-1932

Prefectul județului bunăoară, pe care până atunci, nu-l cunoscusem încă personal, ne puse la dispoziție un automobil oficial, cu care zece zile în șir, cutreeram câte-și-trei împreună aproape întregul Ardeal. Generalul comandant al corpului VII de armată, care nu înțelegea să rămână mai pre jos decât prefectul, organiză la rândul lui, în cazinoul ofițerilor din garnizoană, un bal monstru cu două muzici militare și cu câteva sute de invitați special, dintre care, o parte erau ofițeri din celelalte garnizoane care făceau și ele parte tot din corpul VII de armată, comandat de el. După câteva zile, exemplul generalului fuse imitat și de celelalte autorități oficiale și înjghebări sociale din oraș. Corpul profesoral, în care intra și un important număr de preoți, organiză o șezătoare artistică cu recitări de versuri, muzică vocală și instrumentală, care avea să se prelungească până la ziuă, printr'o serată dansantă cu mâncare și mai ales cu băutură în sala cea mare a hotelului Bulevard. O petrecere la fel, dar fără șezătoare artistică, fu organizată la Hotelul Impăratul Romanilor de baroul avocaților, la care se asociase și corpul magistraților din oraș și împrejurimi. În fine primarul municipiului cu întregul consiliu comunal și cu mai toată negustorimea din Sibiu, din care cea mai mare parte erau minoritari, aranjară o petrecere câmpenească la Po-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mor1901-1932

iana care se sfârşi după miezul nopţii, cu o serbare veneţiană pe lacul luminat de lampioane multicolore şi tot felul de artificii aşa cum se obişnuia să se petreacă numai la 10 Mai.

Şi când mă gândesc că mai înainte de a fi apărut în oraş cu Rezeda la braţ, nici un sibian, nu bănuia existenţa ei pe lume!

Imi venea să cred chiar că adevărata unire sufletească dintre regăţeni şi ardeleni nu se făcuse de către Consiliul dirigent în adunarea naţională dela Alba Iulia ci se făcea abia acum de către Rezeda la Sibiu. Ce-ar fi fost dacă Rezeda ar fi putut lua parte şi la tratatele de la Versailles şi Trianon, sau dacă cel puţin de data asta guvernul ar fi avut buna inspiraţie s'o trimeată la Geneva?...

Rezeda era fericită... O fericire periculoasă care mă contagiase şi pe mine. Mă făcea să par şi eu tot aşa de fericit. Dar numai faţă de ea. Faţă de mine eram cu totul altul. Eram aşa cum trebuia să fiu, fără să-i dau însă nimic de bănuit fiindcă altfel, aşi fi putut s'o jignesc.

Deşi din fire, nu eram, nici egoist, nici gelos, totuşi pe mine, prea multele şi zgomotoasele dovezi de dragoste pentru Rezeda, începuseră oare cum să mă neliniştească. Deocamdată, părerea opiniei publice, asupra viitoarei mele neveste, nu mă prea interesa. Mă mulţumeam numai cu părerea mea. Şi părerea mea perso-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mcr 1901-1932

nală nu putea fi decât una singură şi aceea, bine înţeles... părerea cea mai excelentă.

Făcând abstracţie de trecutul ei şi de restul omenirei cu care venise în contact înaintea mea, Rezeda părea o femeie renăscută ca şi pasărea Phoenyx din propria ei cenuşe. Cu alte cuvinte, nu mai era decât ceeace voiesem eu să fie. O femeie unică pe lume. Femeia pe care eu o modelasem din nou, cu artă şi ştiinţă, din propriile mele coaste, şi nu o Evă oarecare pe care Dumnezeu se grăbise s'o schiţeze numai dintr'o singură coastă a nefericitului Adam.

Rezeda era dar, invenţia mea... Creaţia mea... Opera mea!... Ar fi fost natural dar, ca de opera mea, să nu se bucure decât un singur om. Eu!... Autorul ei!... Eu însă nu eram un autor ca toţi autorii. Eu nu urmăream nici un fel de câştig de pe urma operei mele... Nimic din aşa zisele „drepturi de autor". Nu urmăream decât dreptul ce mi se cuvenea în mod firesc, dreptul să-mi păstrez eu singur opera, într'un exemplar unic, pe care nu înţelegeam nici să-l vând, nici să-l închiriez, nici să-l împrumut şi nici măcar să-l expun admiraţiei populare, fie cu plată, fie gratuit.

Iată pentruce admiraţia unanimă şi insistentă a opiniei publice pentru opera mea, pe mine unul, începuse să mă înfurie. Mă înfuria ca şi cum aşi fi bănuit că cineva mă pândeşte în umbră ca să mi-o poată fura. Dar cine?... Nu ştiam

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/indrt.1901-1932

încă... Şi la drept vorbind, nici nu ţineam să aflu, fiindcă lucrul acesta, mi se părea ceva imposibil. Ba nu, zău!... Cine ar fi îndrăznit să fure o a doua Gioconda?... Perugino care răuşise să fure pe Gioconda lui Leonardo da Vinci, fusese nevoit s'o restitue muzeului Luvru. Altfel, ar fi fost condamnat să moară de foame cu ea în casă.

* * *

Deşi temerile mele, mă priveau propriu zis, numai pe mine personal, mă hotărâi totuşi, să le comunic şi Rezedei, care pe vremea aceea, era singurul meu duhovnic. Rezeda însă în loc să mă compătimească, după cum aş fi meritat poate, avea să mă dezoleze şi mai mult. In primul moment, destăinuirile mele, probabil o jignişeră aşa de adânc, că-şi pierduse orice încredere în sinceritatea şi buna mea creştere. Începuse chiar să mă urască. Rezeda însă, exagera ca de obicei. Probabil că de data asta încerca să mă jignească ea pe mine. Pretindea că temerile mele, nu erau lucruri noui pentru ea. Erau obişnuitele „trucuri" cu care toţi foştii ei amanţi, încercaseră la fel ca şi mine, să-i dea să înţeleagă că s'au săturat de ea...

Interpretarea Rezedei, era aşa de monstruoasă, ca şi cum intenţiile pe care ea mi le atribuia mie, nu puteau fi decât propriile ei intenţii faţă de mine. Noroc însă că după câte-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaforsvmanu.ro/1901-1932

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

va zile de discuții furtunoase și umilinți penibile pentru mine, reușii s'o conving că motivele mele, nu erau nici absurde, nici murdare și că în sufletul meu, nu se schimbase decât nebunia mea... nebunia de a o iubi din zi în zi, tot mai mult.

Rezeda însă simula și de data asta. Așteptase numai ocazia bine venită să poată schimba macazul. Dăduse drumul trenului însă, tot pe o linie moartă. Dar această linie moartă nu mai putea fi nebunia ei, fiindcă de bine, de rău, ea se credea înzdrăvenită complect. Trebuea să fie nebunia mea.

Iată ce surpriză aștepta pe bietul medic psihiatru, care după ce reușise să redea mințile unei nebune adevărate risca acum să și le piardă pe ale lui.

La început, această pretinsă schimbare de roluri mă amuza. Gluma Rezedei era oarecum reușită. Numai că Rezeda uita că norocul de a se fi vindecat așa curând, nu-l datora științei mele medicale, ci numai dragostei mele pentru ea. O schimbare de roluri, ar fi fost dar imposibilă, fiindcă în cazul acesta, norocul meu n'ar mai fi putut fi la fel cu norocul ei. Ea se putuse da cu toată încrederea pe mâna mea. Eu însă, pentru nimic în lume, nu m'aș fi putut da pe mâna ei. Eu cel mult, m'aș fi putut adresa unui confrate. Dar nu unui confrate din țară... Unuia din străinătate. Un confrate care nu trebuia să mă

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

cunoască și nici să bănuiască măcar că îi sunt confrate.

De altfel, adevărul era să fie și de data asta, tot ca de obicei, adică nu așa cum îl bănuia Rezeda, ci așa cum începusem să-l bănuiesc tot eu. Din glumă în glumă, Rezeda începuse să facă iar pe Ofelia. Se pregătise parcă anume pentru o cât mai apropiată reluare a acestei tragedii de William Shakespeare, a cărei origină engleză era la fel cu a lui William Tuke, care după cum v'am spus, este creatorul primului Azil de alienați din lume. Cum repetițiile erau destul de avansate, piesa putea fi trecută chiar pe scenă. Numai că scena Rezedei era construită pe aceiași pantă periculoasă de pe la mijlocul căreia, abia reușisem odată s'o smulg la timp, pentru a o împiedica să se rostogolească până în sub-solul teatrului. La fel dar trebuia să procedez și de data asta, mai ales că Rezeda începuse din nou să dea aceleași semne vădite de nebunie.

Pentru mine însă, Rezeda nu mai era clienta anonimă de altădată a cărei candidatură la nebunie mă făcuse să surâd. Era chiar viitoarea mea nevastă.

Dar viitoarea mea nevastă, începuse să emită păreri și să adopte atitudini, cari pe mine mă făceau să prevăd mai repede un apropiat divorț decât o apropiată căsătorie. De altfel, de căsătoria noastră nici nu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaramuri.ro/index.php/1901-1932

mai vorbeam. După ce o amânasem la început, din săptămână în săptămână şi apoi din lună în lună, într'o bună zi, Rezeda, care era probabil mai prost dispusă decât oricând, îmi propuse s'o amânăm la „Calendele greceşti". Am acceptat amânarea fără nici o discuţie, fiindcă îmi dam seama că dacă n'aşi fi acceptat-o, tot acelaş lucru ar fi fost. Rezeda se temea de căsătoria ei cu mine, ca şi cum m'aşi fi pregătit s'o operez de o apendicită purulentă. Şi nu se temea numai de nedibăcia medicului psihiatru care ar fi încercat să facă pe chirurgul. Nu... Rezeda se temea de întreaga mea fiinţă, aşa cum mă vedea ea, în toate ipostasele mele omeneşti posibile şi imposibile... Dacă m'ar fi tratat ca pe un fel de medic-Don Juan, încă i-aşi fi iertat. Începuse să mă suspecteze însă, ca pe un necunoscut dubios, care se grăbise s'o invite într'un hotel interlop dela periferia oraşului, mai înainte chiar de a i se fi prezentat. Şi eu doar, n'o invitam decât la Ofiţerul stării civile!... La căsătoria religioasă nici nu mă mai gândeam, deşi mitropolitul Ardealului îmi trimisese vorbă prin protoereul judeţului, că i-ar face mare plăcere să oficieze el personal slujba solemnă, cu schimbarea inelelor şi punerea pirostriilor de lămâiţă pe cap. Rezeda însă, nu mai voia să audă de nimic şi de nimeni. Nici de ofiţerul stării civile, nici de Mitropolit, şi nici chiar de mine, care fusesem

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mcr:1901-1932

nevoit să renunț a mai fi candidat la însurătoare.

In locul ei, o altă femee, ar fi avut bunăvoința să-mi rezerve plăcerea de a mă păstra cel puțin ca amant. Rezeda însă mersese așa de departe că, recunosc, i-ar fi fost imposibil să se întoarcă de unde pornise, tot pe acelaș drum. Fosta mea viitoare nevastă își pierduse drumul și în lipsa unui alt drum bătătorit, încerca să-și croiască singură o potecă dosnică, de-a-lungul unui câmp arid, gloduros și plin numai de urzici și scaeți. Rezeda nu mai voia să-mi păstreze nici măcar amintirea. Medicul psihiatru căruia i se adresase ea singură, nu era bărbatul ideal, care după ce o cunoscuse, își dăduse osteneala (și încă, ce osteneală, doamne Dumnezeule!...) să o și înțeleagă... Și doar constatarea aceasta o făcuse ea singură. Nu i-o sugerasem eu. Eu nu făcusem decât s'o accept, fiindcă îmi păruse constatarea unei femei în toate mințile. Dar de unde?... Pe Rezeda, tocmai când credeai că începi s'o înțelegi mai bine, o încurcai și mai rău!... Dovadă că Rezeda devenise iar ceiace fusese mai înainte, de a se fi prezentat la Azilul de alienați. Devenise aceiași veche inscripție cu litere hieroglife săpate pe un obelisc de piatră, înalt cât statura unei femei, pe care până la Champolion nu o putuse descifra nimeni. Probabil însă că Rezeda nu auzise încă de existența acestui faimos medic-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/md/1901-1932

grafolog, graţie căruia misterul vechiului Egipt, fusesc luminat definitiv şi nu în mod provizoriu numai, ca mania nebuniei moderne, a aşa zişelor femei fatale, care au pretenţia absurdă să se facă descifrate de nişte simpli analfabeţi.

Ca de obicei, Rezeda fusese şi de data asta tot victima propriilor sale defecte, din care cel mai principal era o complectă lipsă de cultură serioasă. După ce avusese norocul să-şi găsească Champolionul ei ideal, în loc să profite de el, ca o femee inteligentă cum se pretindea, Rezeda se identificase cu idioţenia celei mai autentice vaci, care cu o lovitură de copită, varsă laptele proaspăt din găleata propriei sale raţiuni de existenţă.

* * *

De teamă dar, să n'o pierd definitiv, trebuia s'o iau d'a capo. Trebuia să încerc s'o vindec din nou, dar bine înţeles, cu alte medicamente decât cele cu care credeam că am vindecat-o prima oară. Prima nebunie i-o vindecasem aşa uşor, ca şi cum n'aşi fi avut de făcut decât să încerc marea cu degetul. De data asta însă, marea nu mai putea fi încercată cu degetul. Rezeda mi-ar fi putut recunoaşte degetul şi s'ar fi împotrivit... Trebuia dar să mă echipez în scafandrier...

Ca să o instalez din nou în azil, nu mai era posibil. Ei poate, că i-ar fi convenit de minune. fiindcă ea era capabilă de orice năzbâtie, nu-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

mai să poată face senzaţie cu ea. Mie însă nu-mi convenea deloc. Ce-ar fi spus sibienii bunioară, dacă ar fi aflat că viitoarea mea nevastă, care la un moment dat înebunise întregul oraş, nu fusese decât ea însăş o biată nebună, pe care însă viitorul ei bărbat, în loc s'o interneze la timp în azil, după cum se procedează cu toţi nebunii de ambele sexe, eşise cu ea în oraş în mod ostentativ, ca să-şi bată joc de oamenii cu mintea întreagă? Nu m'ar fi taxat oare şi pe mine tot aşa de nebun ca şi pe ea?... Puteam oare, tocmai eu, un medic psihiatru să devin eroul unei asemenea legende?...

Cea mai nimerită soluţie era s'o închid în taină în apartamentul meu, unde întâmplător aveam tocmai ce-i trebuia Rezedei — o odae a cărei singură fereastră dădea într'o grădină părăginită. In felul acesta, eram sigur că în lipsa mea, Rezeda n'ar mai fi putut veni în contact cu nimeni, care s'ar fi pretat capriciilor ei.

Ştiam că nebunii recidivişti capătă o oarecare experienţă în fabricarea conştientă a dovezilor cum că n'ar fi nebuni. Nu-mi închipuiam însă că la Rezeda, rutina acestei specialităţi ajunsese la maximum de perfecţie, ca să mă poată înşela din nou.

După câteva zile de agitaţie vizibilă, urmate de alte câteva zile de linişte aparentă, Rezeda începu să dea oarecare semne că-şi reintră definitiv în posesia minţilor pe care nu şi le pier-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaramuri.ro/index.901-1932

duse decât în mod provizoriu. Ba ceva mai mult, într'o bună zi, Rezeda merse și mai departe și după înscenarea savantă a unei mature chibzuinți, îmi propuse să facem cel puțin căsătoria civilă, cât mai curând posibil. Pe cea religioasă, o amânarăm de comun acord pentru mai târziu.

De data asta dar, nu mai aveam nici o teamă. Socoteam exclusă, orice nouă surpriză neplăcută. Rezeda avea să fie în fine nevasta mea. Și viitoarea mea nevastă, n'avea să-mi mai fie decât nevastă și atâta tot. Clientă nu mi-ar mai fi fost decât cel mult pentru altfel de boale. Nebunia de care îmi plăcea să mă mint c'așa fi vindecat-o definitiv, nu mă mai putea interesa.

Eram cel mai fericit om de pe lume. Simțeam cum pe zi ce trece, fericirea mea creștea în progresie geometrică. Nu vedeam totuș nici un pericol în marea diferență dintre cele două progresiuni, fiindcă ea nu putea fi decât rezultatul firesc al sensibilității excesive, cu care Rezeda mă uimise încă din primul moment. Vina însă, nu era a ei, ci a fatalității care câteodată se abate dela legile obișnuite ale naturei, acordându-ne în plus sau în minus, anume calități sau defecte excepționale, cu care nu ne putem pune niciodată la punct cu restul așa zisei omeniri normale. Era natural dar ca Rezeda să fie numai așa cum era ea, iar eu numai așa cum

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mor1901-1932

eram eu. Speram totuş că cu timpul, marea diferenţă dintre noi avea să se niveleze complect, dându-ne astfel prilejul să formăm o pereche ideală.

Această pereche ideală însă, deocamdată se găsea numai în embrion. Pentru a ne putea realiza complect, trebuia să ne prezintăm mai întâi la ofiţerul stării civile, ca să ne libereze permisul oficial de liberă trecere peste toate barierele, care ne-ar fi putut stingheri fericirea noastră în viitor. Odată împlinită şi această simplă formalitate, viitorul nostru era asigurat. Şi viitorul nostru, trebuia să dureze după cum scrie în Evanghelie „în vecii vecilor... Amin".

Primul P. S. — Rezeda m'a înşelat din nou. De data asta, mărturisesc că nu mai ştiu ce să cred. N'am curajul să mai cred nici măcar ultima ei mărturisire. Repet totuşi ceace am continuat să cred mereu. Nu cred să fi fost nebună. Dar nici în toate minţile ei, nu cred să fi fost vreodată. Altminteri n'ar fi făcut ce a făcut!... Pariez însă că nu bănuiţi ce a făcut... A fugit chiar în ajunul Duminicii când hotărâsem să mergem la Ofiţerul stării civile.

Eu însă nu o acuz de ce a făcut. Poate că ce a făcu ea din proprie iniţiativă, este mult mai rezonabil decât ce-aşi fi vrut eu să facă. De altfel îmi place să cred că abia acum, după fuga ei, se va putea rezolva definitiv problema pe ca-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revista.ansvar.a.ro/din1901-1932

re-mi dau seama că noi împreună n'am fi putut-o rezolva niciodată. Voi încerca însă, s'o rezolv eu singur. Nu regret că a fugit. Regret numai că n'a fugit singură. A fugit cu un ofiter aviator. Probabil cu noul ei amant... Unde, când și cum l-a cunoscut, nu știu încă. Poate voi afla mai târziu. Până atunci mă mulțumesc, numai cu ce-am aflat tot grație ei. La plecare, a binevoit să-mi lase următoarele rânduri:

„Mon gros cheri... Iartă-mă dacă sunt nevoită să te părăsesc. Nu vreau să te fac să suferi. Dar nici eu nu mai vreau să sufăr pentru nimeni și mai ales pentru tine, pe care simt că tot te mai iubesc. N'am fost nebună cu adevărat, niciodată. Am fost numai ceiace eu singură am vrut să fiu. Am fost și sunt aceiași femee fără noroc, care-mi dau seama că nu voi putea fi vindecată de nici un doctor de pe lume. Dovada mi-ai făcut-o chiar tu!... Tu, singurul doctor pe care l-am iubit și dela care aveam dreptul să cer ceva mai mult decât ce mi-ai dat. Probabil însă că doctorul care ar putea să mă vindece, nu s'a născut încă. Și dacă întâmplător s'ar putea naște mâine, ar fi prea târziu. Mâine voi fi prea bătrână, să mai simt nevoia de a-mi cerși dela alții, vindecarea boalei pe care mi-am dăruit-o eu singură. Femeile care suferă de aceiași boală ca și mine, sunt sau proaste, sau nebune. Și eu fiindcă n'am vrut să trec

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

drept o femee proastă am preferat să fac pe nebuna. Iată ce trebuia să înţelegi chiar din prima clipă în care m'ai cunoscut. Nu te întrista însă, fiindcă nimeni altul în locul tău n'ar fi putut face pentru mine, nimic mai mult decât ai făcut tu. Viitorul meu amant, va fi ultimul bărbat dela care voi încerca să mai reclam ceiace cred că mi se cuvine. Nu ştiu încă ce-ar fi în stare să-mi ofere. Deocamdată nici nu-l cunosc. Nu i-am fost amantă. Ţi-o jur... Îi voi fi însă mai târziu... Poate chiar mâine. Unde?... Nu te mai obosi, fiindcă n'ai să poţi ghici, ori câtă imaginaţie vei avea. Imi dai voe să-ţi spun tot eu?... Ei, bine!... Intre cer şi pământ. Colo, sus, în aer... De-asupra Carpaţilor... De-alungul Oltului... De-alungul Argeşului... De-alungul Dâmboviţei... De-asupra Bucureştilor... Dar până la Bucureşti, cine ştie ce mi se mai poate întâmpla? Noi suntem primii amanţi aerieni. Nu cred că până azi, dragostea să se fi putut ridica până la asemenea înălţimi. Nici chiar dragostea sburătorilor din basme... Când simţeau nevoia să se împreune, şi ei tot pe pământ se coborau... Mie însă, mi-este scârbă de pământ. Şi tu „mon gros cheri" prea ai vrut să mă iubeşti la fel ca şi ceilalţi amanţi ai mei, numai şi numai pe pământ... Adio dar... Sau poate chiar... Cine ştie?... La revedere!... Da... da!... La revedere!... Rezeda".

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaramuralaromanilor.1901-1932

„Adio!"... Da!... Înțeleg și eu... Dar „la revedere"?... Ce-ar mai putea însemna acest „la revedere" după ce Rezeda va ajunge la București cu noul ei amant?...

Mă duc să-i expediez o telegramă urgentă ca s'o poată primi imediat după sosirea lor la București:

„Adio"!... da!... „La revedere"?... Niciodată...

Al doilea P. S. — N'am avut timp să expediez telegrama mea fiindcă Rezeda îmi luase înainte. Numai că telegrama sosită la Sibiu, nu era semnată de ea și nici nu-mi fusese adresată mie. Era adresată prefecturei, de către primarul unei comune rurale, dela care aveam să aflu sfârșitul celei mai triste și mai frumoase aventuri din viața mea...

„Azi la ora 9.35 minute, un aeroplan s'a prăbușit în flăcări în apropierea comunei (indescifrabil). In aeroplan s'au găsit două corpuri omenești carbonizate. Cadavrele și resturile aeroplanului au fost puse sub paza jandarmilor. Așteptăm sosirea autorităților și noui dispoziții".

S'a sfârșit!...

Recunosc că și de data asta, tot Rezeda avusese dreptate. Nu era să fie „Adio". Era să fie

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/md?1901-1932

„La revedere"... La revedere însă pe lumea cealaltă.

Simt că moartea Rezedei îmi grăbește și moartea mea. M'am hotărât să-i procur o ultimă și supremă dovadă că cel care a iubit-o cu adevărat, n'am fost decât eu. Eu singur am înțeles că fericirea ei, nu putea fi decât dincolo de lumea noastră; fiindcă și iubirea adevărată nu există decât dincolo de noi înși-ne. Pe lumea cealaltă, sper că va înțelege în fine și ea, că numai eu am iubit-o cu adevărat. Am iubit-o mai mult chiar decât „Frații Siamezi" care ca s'o poată regăsi, veniseră numai până la Sibiu. Idioții!... Credeau că au bătut recordul!... Eu însă, mă voi duce și mai departe... Mă voi duce până la ea... până acolo unde se găsește în clipa aceasta. Iar când voi da cu ochii de ea, îi voi sune numai atât: „Bine te-am găsit!... La plecare, mi-ai spus „adio" sau poate chiar „la revedere". Probabil însă că „adio" nu era de cât preludiul lui „la revedere" și ca să-ți fac pe plac, iată-mă!... Am venit!..."

Al treilea și ultimul P. S. — „Frații Siamezi" îmi telegrafiază dela București că sosesc la Sibiu pentru înmormântarea Rezedei. Probabil că nu bănuesc surpriza care-i așteaptă. Rezeda nu poate fi înmormântată de două ori, fiindcă cele câteva oase carbonizate, tot ce mai rămăsese din frumusețea ei, le-am îngropat eu singur.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/ordin901 1937

fără concursul cioclilor, de care Rezeda a avut oroare toată viața.

Regret dar că nu le voi putea oferi plăcerea spectacolului înmormântării Rezedei, la care la drept vorbind, nu ar fi avut dreptul să participe decât fostul ei viitor bărbat — eu!...

In schimb le voi oferi plăcerea altui spectacol. Inmormântarea mea!... Tot îmi pusesem eu în gând să mă însor cu Rezeda. Am să mă însor cu ea moartă. „Frații Siamezi" dacă vor bine-voi, n'au decât să-mi servească de martori la cimitir...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/marr-1901-1932

Biblioteca „Dimineața“

Numere apărute:	LEI
1. — **Războiul Balcanic** de M. Sadoveanu	6.—
2. — **Diavolul** de I. Agârbiceanu	6.—
3. — **Spitalul** de P. I. Jouve	6.—
4. — **Mâna vrăjită** de Gérard de Nerval	6.—
5. — **Crima Lordului Artur Saville** de Oscar Wilde	8.—
6. — **Șeful Gării** de A. de Herz	8.—
7. — **Lăcustele** de Glieb Uspenski	8.—
8. — **Toamna de Odinioară** de G. Galaction	8.—
9. — **Fantezii humoristice** de Edgar Poe	8.—
10. — **Secretul lui Don Juan** de Rémy de Gourmont	8.—
11. — **Nuvele** de Gh. Brăescu	8.—
12. — **Viața lui Eminescu** de Gala Galaction	8.—
13. — **Adio** de H. de Balzac (trad. de Alice Gabrielescu).	8.—
14. — **Xanthis sau vitrina sentimentală** de Albert Șamain (trad. de M. Carp).	8.—
15. — **La Montmorency** de H. Sanielevici	8.—
16. — **Împrumutul răposatei** de Blasco Ibanez	8.—
17. — **Domnișoara Roxana** de Anatole France (trad. de N. Davidescu).	8.—
18. — **Viața în armată** de Anton Bacalbașa	10.—
19. — **Poeme** de Ștefan Petică	12.—
20. — **Zâna apelor** de Bojena Niemțova	10.—
21. — **Surpriză** de I. Dongorozi	8.—
22. — **Povestirile lui Hinu Ion** de Sandu Teleajen	8.—
23. — **Omul cu obrazu 'ncrustat** de Jak London	8.—
24. — **Flămânzii** de I. Ciocârlan	8.—
25. — **Lupii** de Eugen Boureanu	8.—
26. — **O sărutare** de J. H. Rosny (trad. de M. Carp)	8.—
27. — **Homunculus** de Al. Ciura	8.—
28. — **Viața mea,** povestirea unei țărănci din Rusia, de Leon Tolstoi (în rom. de V. I. Popa)	10.—
29. — **Prima turcoaică** de N. Batzaria	8.—
30. — **Patru cuvântări** de Jean Jaurés (trad. de D. I. Suchianu)	8.—
31. — **Păianjenul** de Hans Heinz Evers	8.—
32. — **Faust,** tragedie de Goethe, (trad. de Iosif Nădejde)	20.—
33. — **Amintirile unui băiat de familie** de I. Petrovici	8.—
34. — **Tristan** de Thomas Mann	8.—
35. — **Amazoana,** culegere de eseuri scrise cu o artă specific feminină de Natalia Negru	8.—
36. — **Laguna** de Ioseph Conrad	6.—
37. — **Descântecul** de I. Vinea	6.—

Muzeul Digital al Romanului Românesc
cvasi.ilarsvana.ro/mdr/1901_1932

LEI

38. — **Crainquebille** de Anatole France, (trad. de M. Carp). 6.—
39. — **Povestiri din Danemarca** de Drachman, (trad. din nemţeşte de I. Botez) 6.—
40. — **In tren** de H. Sanielevici 6.—
41. — **Secretul contesei** de Regnier 6.—
42. — **Singurătatea** de I. Agârbiceanu 8.—
43. — **Balzac şi Stendhal** de Brandes. 8.—
44. — **Crima din str. Nopţii** de N. Davidescu 6.—
45. — **Livada de măslini** de Maupassant 6.—
46. — **Sărutul cel mai dulce** de Septimiu Popa. 6.—
47. — **Din minunile instinctului la insecte** de H. J. Fabre. 6.—
48. — **O mireasă la loterie** de W. A. Hoffman 6.—
49. — **Radeş** de D. N. Teodorescu 6.—
50. — **Werther** de Lazăr C. Lazarevici 6.—
51. — **Domnul Şef** de Adrian Pascu 6.—
52-53.—**Profesiunea Doamnei Warren** de Georg Bernard Shaw 10.—
54-55.—**Cum am ucis pe Rasputin** de V. Purişkevici. 10.—
56. — **Nebuna** de Octav Mirbeau. 6.—
57 — **Plăpumarul chior şi taurul alb** de Voltaire 6.—
58. — **Gazda cu ochii umezi** de George Mihail Zamfirescu 6.—
59. — **Către timpuri mai bune** de Anatole France 6.—
60. — **Nevinovata** de Heinrich Mann. 6.—
61. — **Clacă şi Robie** de I. Neagu Negulescu 6.—
62. — **Odaia ceasornicului** de George Duhamel. 6.—
63. — **O împuşcătură în ceaţă** de Jons-Peter Jacobsen. 6.—
64. — **Un şaizeci şi şasă..** de Şalom Alechem 6.—
65. — **Livretul roşu** de Luigi Pirandello. 6.—
66. — **Familia Lewton** de H. Sanielevici. 6.—
67-68.—**Viaţa părintelui Vasile Fivelschi** de Leonid Andreev 8.—
69. — **Văzute şi trăite** de I. Petrovici 6.—
70. — **Drumeţul din Praga** de Guillaume Apollinaire 6.—
71. — **Floarea Roşie** de Vsevolod Garşin. 8.—
72. — **In tinereţe sau la bătrâneţe** de N. Batzaria 8.—
73. — **O lună de miere** de Israel Zangwill 6.—
74. — **Patima iubirii** de Rabindranath Tagore 10.—
75-76.—**R. U. R.** de Carl Ciapek 6.—
77. — **Crocodilul** de Th. Dostoewski 6.—
78. — **Micile ironii ale vieţii** de Thomas Hardy 6.—
79. — **Antigona** de Walter Hasenclever 6.—
80. — **Un om sensibil** de Octave Mirbeau 6.—
81. — **Viaţa şi filozofia lui Spinoza** de Dr. Ygrec 6.—

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaransilvania.ro/mdr1901 1932

LEI

82. — **Ochiul de Nichel** de Tudor Teodorescu-Braniște. 6.—
83. — **Copilul minune** de Thomas Mann. 6.—
84. — **Robii pământului** de Simona Basarab 10.—
85. — **Oul de cristal** de H. G. Wels. 8.—
86. — **Alte schițe vesele** de Gh. Brăescu 8.—
87. — **Caucaz** de Knut Hamsun 8.—
88. — **Despre stil** de Paul Zarifopol 8.—
89. — **Visul unui om ridicul** de Th. Dostoewsky 8.—
90. — **Zâna din fundul lacului** de N. Davidescu 8.—
91. — **Povestiri** de Ladislav Reymont 8.—
92. — **Femeia visurilor mele** de Massimo Bontempelli 8.—
93. — **Vendeta** de Honoré de Balzac 8.—
94. — **Drumuri în spirale** de Eug. Relgis. 8.—
95. — **Dansatoarea greacă** de Arthur Schnitzler 8.—
96. — **Civilizație** de H. Saniclevici 8.—
97-98.—**Aurl** de Blaise Cendrars 12.—
99. — **Din memoriile d-lui de Schnabelewopski** de Heinrich Heine 8.—
100. — **Pacostea** de Ion Dongorozi 8.—
101 — **Noaptea** de Vladimir Korolenko 8.—
102. — **Dușmanul somnului** de Giovani Papini 8.—
103. — **Vartolomei argatul și dreptul său** de Ivan Cancar 8.—
104. — **Cine-i vinovat** de F. Dostoievski 8.—
105-106.—**Cucerirea vieței** de Sergiu Voronoff 20.—
107. — **Amok** de Ștefan Zweig 8.—
108. — **Dragoste și pâine** de August Strindberg 8.—
109. — **O noapte a Cleopatrei** de Theophile Gautier 8.—
110. — **Contesa Laginsky** de Honoré de Balzac 8.—
111-112.—**Taifun** de J. Conrad 10.—
113. — **Lirismul și totalitatea artei** de Benedetto Croce 8.—
114-115.—**Cutreerând Spania** de Romulus Cioflec 10.—
116. — **Potirul Vieții** de Ivan Bunin. 8.—
117. — **Nuvele** de A. Cehov 8.—
118. — **Închisorile mele** de Paul Verlaine 8.—
119. — **Scrisoarea unei necunoscute** de Ștefan Zweig 8.—
120-121.—**Din viața animalelor** de George Panu 20.—
122-123.—**Fermina Marquez** de Valéry Larbaud 15.—
124. — **Dactilografia** de I. Agârbiceanu 8.—
125-126.—**Munkyttan** de Selma Lagerlöf 20.—
127. — **Câinele de pripas** de Leonid Andreev 8.—
128. — **Artiști și idei literare române** de Paul Zarifopol 8.—
129. — **Arta și Morala** de F. Brunètiere. 8.—
130. — **Transvaal** de Constantin Fedin 8.—

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaarsbanatului.ro/1901-1932

		LEI
131.	— **Redeşteptarea** de Gh. Carapancea	8.—
132.	— **Moartea lui Olivier Becaille** de Emile Zola.	10.—
133.	— **Intermezzo** de Hugo Marti	8.—
134.	— **Naivul** de Voltaire	12.—
135.	— **Fedra** de J. Racine	12.—
136.	— **Maternitate** de Sigrid Unsted	8.—
137.	— **Căţi-va înşi** de Const. Graur	10.—
138.	— **Incercări de precizie literară** de Paul Zarifopol.	8.—
139.	— **Societate veselă** de Schalom Alechem	8.—
140.	— **Ce-am văzut în Olanda** de Eduard S. Konya	6.—
141.	— **Scene nocturne** de Nicolae Nicandrov	5.—
142.	— **Nuvele** de Em. Gârleanu	7.—
143.	— **Atitudini critice** de Ion Săn-Giorgiu	7.—
144.	— **D-şoara Bourrat** de Claude Anet	5.—
145.	— **Pavilionul Nr. 6** de A. Cehov	7.—
146.	— **Omul fără de noroc** de Eug. Boureanul	8.—
147.	— **Fără copii** de I. Herrmann	6.—
148.	— **Synnöve Solbakken** de Bjornstjerne Bjornson.	10.—
149.	— **Amintirile unui student sărac** de Jules Valles.	6.—
150.	— **Apollonius din Tyane** de Adrian Verea.	7.—
151.	— **Pe marginea mormântului** de Arthur Schnitzler	10.—
152.	— **Trandafirul din Ghetto** de Israel Zangwil	7.—
153.	— **Nopţile unui bărbat însurat** de Douglas Jerrold.	10.—
154.	— **Cinci poveşti** de Ion Creangă	15.—
155.	— **Pagini de critică** de Ion Săn-Giorgiu	6.—

Sub tipar:

156. — **Spovedania Marinei Wenewzewa** de Vladimir Lidin
157. — **Bal Ganiu** de Aleko Constantinov.
158. — **Vasile Cârlova** şi **Al. Sihleanu** de Lucian Predescu.
159. — **Din cronicarii români** de Lucian Predescu.
160. — **Copiii surorii mele** de John Habberton.

Numerile epuizate: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 13, 51, 52-53, 54-55, 56, 57, 58, 60, 61, 63, 66, 67-68, 69, 70, 71, 78, 79, 80, 86, 93.

Editura „ADEVERUL" S. A., Bucureşti
Str. Const. Mille, 5-7-9

Muzeul Digital al Românilor Transilvăneni
revistatransilvania.ro/mdrt1901-1932
BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

ANTICARIAT SIBIU
Lei

Muzeul Digital al Românului Românesc

IN EDITURA „ADEVERUL" S. A., AU MAI APĂRUT:

	Lei
ROMANE	
In preajma revoluţiei (roman) de C. Stere, Vol. I	80
„ „ „ „ „ „ „ Vol. II	80
„ „ „ „ „ „ „ Vol. III	80
Fundătura Cimitirului No. 13 (roman) de T. Teodorescu-Braniște	50
Stafiile Dragostei de Alexe Nour, dr. Ygrec, Sărmanul Klopstok şi Al. Bilciurescu	30
Papucii lui Mahmud de Gala Galaction	50
Asfinţit de oameni de Ludovic Dauş	80
Călătoria unui romancier în jurul lumei de Blasco Ibáñez, traducere de H. Sanielevici	60
Kimonoul înstelat de Victor Eftimiu	40
Întoarcerea de pe front de Erik Maria Remarque	60
Mi-e foame de Georg Fink	80
Eu am ucis pe Raspuţin de prinţul Felix Jussupow	40
Ţărani şi târgoveţi de I. St. Ioachimescu	40
Ciocolată de Tarassoff Rodionoff	40
STUDII	
Preludii: partidul naţional-ţărănesc şi cazul Stere de Const. Stere	60
Libertatea presei de Const. Graur (Ed. II-a)	10
Sociologie de D. I. Suchianu	57
Alte orizonturi de H. Sanielevici	60
Scrisul nu minte de celebrul grafolog Rafael Schermann	50
Umorul lui Haşdeu de Barbu Lăzăreanu	20
Recenzii 1924—1925 de C. Şeineanu	30
Plagiatul lui A. C. Cuza de Em. Socor	15
Literatură şi ştiinţă de H. Sanielevici	50
Noui recenzii 1926—1929 de Const. Şeineanu	40
Toma G. Masaryk, Viaţa, Omul, Opera	20
Clemenceau, Viaţa, Omul, Opera, de Tudor Teodorescu-Braniște	20
VIEŢI ROMANŢATE	
Ariel sau viaţa lui Schelley de André Maurois	30
Viaţa lui Disraeli de André Maurois, trad. de Tudor Teodorescu-Braniște	40
STUDII MEDICALE	
Medicul nostru mare dicţionar medical apărut sub îngrijirea Dr. Ygrec	150
PEDAGOGIE	
Ştii să-ţi creşti copiii : de Henrich Lhotzky, trad. de A. Toma	40

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mrr1901-1932

SUB TIPAR :

EVREUL (roman) de *Honoré de Balzac*, traducere de *Maior Aurel Locusteanu.*

RĂSCOALA (roman) de *Liviu Rebreanu*

EMINESCU de *Barbu Lăzăreanu.*

AVENTURILE DIN Str. GRĂDINILOR (roman) de *M. Sevastos.*

PĂMÂNT NOU (roman) de *F. Gladkov*, traducere de *A. Toma.*

DESTINUL LORDULUI THOMSON OF CARDINGTON de *Marcha Bibescu.*

ALBUME PENTRU COPII

CORINA în VACANȚĂ | DĂNEL în VACANȚĂ

PĂȚANIILE LUȚEI

FLOAREA DIN POVESTE de *N. Pora*

BIBLIOTECA „DIMINEAȚA"

No. 157. — BAI GANIU de *Aleko Constantinov.*

No. 158. — VASILE CARLOVA și AL. SIHLEANU de *Lucian Predescu.*

No. 159. — DIN CRONICARII ROMANI de *Lucian Predescu.*

No. 159. — DIN CRONICARII ROMANI (Grigore Ureche, Eustratie Logofătul, Miron Costin) *de Lucian Predescu.*

No. 160. — COPIII SURORII MELE de *John Habberton.*

No. 161. — DIN CRONICARII ROMANI, (Radu H. Popescu, Mihail Moxa, Radu și Șerban Greceanu. Udriște Năsturel) de *Lucian Predescu*

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/?d=1901-1932